

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

MODERN TÜRK ŞİİRİNDE BABA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih YARDIMCI

**Enstitü Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI
Enstitü Bilim Dalı: YENİ TÜRK EDEBİYATI**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hasan AKAY

EYLÜL - 2007

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

MODERN TÜRK ŞİİRİNDE BABA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih YARDIMCI

**Enstitü Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI
Enstitü Bilim Dalı: YENİ TÜRK EDEBİYATI**

Bu tez 20/09/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan AKAY Yrd. Doç. Dr. Yılmaz DAŞÇIOĞLU Yrd. Doç. Dr. Gülsemin HAZER

Jüri Başkanı

Jüri üyesi

Jüri üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahribat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

21.06.2007

Fatih YARDIMCI

ÖN SÖZ

Hepimiz çocukluğumuzdan hatırlarız: “Annemi mi yoksa babamı mı daha çok seversin?” diye sorarlar. Kimsenin hatırını kırmamak için, “İkisini de seviyorum” diye cevaplarız. Ama anne veya babamıza kendimizi daha yakın hissettiğimiz zamanlar vardır. Çocuğun kendisini birine daha yakın hissetmesi, anne veya babanın karakterleri ile ilişkili olduğu gibi, çocuğun doğuştan getirdiği bazı özellikler (mesela, çocuğun kız veya erkek olması) ile de ilişkilidir. Şairler için bu ilişki son derece önemlidir; çünkü sanatlarında kalıcı izler yaratabilmektedir. Bizi ilgilendiren de budur.

‘Baba’ hakkında yazılan şiirleri incelerken, itiraf etmeliyim ki, metinlerin sadece bir yönüne takılıp kalma korkusunu yaşadım. Bazen gerçekten şiirin bu yönüne takıldığım için diğer yönlerini görmediğimi fark ettim. Dahası, -biraz da çalışma öyle gerektirdiği için-, şiirin bir yönüne daha fazla eğilme mecburiyeti hissettiğim zamanlar oldu. Ama hiçbir zaman zorlama anlam çıkartma yoluna gitmedim.

Burada yapmak istediğim şey, ‘baba’ hakkında yazılan şiirleri ve bunların arka plânında yatan psikolojik, sosyal ve kültürel gerçekleri anlama, metinleri bu açıdan anlamlandırma konusunda okurlara yardımcı olmak idi. Metnin arka plânını yakalamak bazen hakikaten çok zor ve zorlayıcı oldu. Bazı metinlerde ise imkansız gibi gözüktü. Ama şiirlerde bazı dizeler şaşırtıcı derecede dikkat çekiciydi. Bu, bulguların açıklıkla ortaya konulmasına yardımcı oldu. Yani şiirler, iç dünyamızın derinliklerine işaret ediyordu.

‘Baba’ hakkında yazılan şiirleri incelerken, bir zaman sonra kendimi üç bakış açısının ortasında buldum. Öncelikle dikkat çeken, cinsel kimliğimizin oluşma sürecine ilişkin yaklaşım tarzıydı. Cinsel kimliğimizin oluşması noktasında, günümüze kadar gelen sürece ilişkin çıkarımlarda bulunmak zorunluluk halini aldı. Ancak bu durum, benim özellikle tercih ettiğim bir şey değildi. Yaptığım şey, yakaladığım bir ipin ucunu sonuna kadar takip etmektir. Bu beni, ‘ben merkezilik’ten çıkmaya başladığımız 3-6 yaş arasında idrak edilen “Oedipus ve Elektra Karmaşası”nı, şairler üzerinden anlama çalışmasına götürdü.

Metinlerin işaret ettiği ilk hakikat şu oldu: Hayatta her şey cinsellikten veya haz prensibine göre yaşamaktan ibaret değildir. Önemli olan “yaşama ve kendini koruma içgüdü” idi; ancak aynı zamanda, bu öncelikli olan hususla birlikte, cinsel kimliğimizin hayatımızdaki birçok şeyi etkilemesiydi. Çünkü cinsel kimliğimiz; övgülerimizin, gururumuzun, onurumuzun, hırslarımızın, hedeflerimizin gerisindeki temel belirleyicilerinden biridir.

Yaşadığımız dönemleri birbirinin içine geçmiş çemberler olarak tanımlarsak, cinsel kimliğimizin merkeze yakın ilk çemberlerden biri olduğu görülecektir. Bu çember kendisinden sonra gelen diğer çemberleri de dolaylı olarak etkilemektedir. Başka bir deyişle, özdeşlik kurmak, cinsiyetimizle ilişkili bir olgudur; fakat, her ‘özdeşlik kurma’nın temelinde, ille de “Oedipus Kompleksi” veya “Oedipus Karmaşası” aramak, dahası bu yaklaşıma uydurmaya çalışmak, metinlerin ve sahiplerinin anlaşılmasını zorlaştıracak bir gayretkeşliktir. İçine doğduğumuz kültürün ve çevrenin ve karakterin ‘özdeşlik kurma’da etkisi göz ardı edilmemelidir. Zira her özdeşlik kurma eyleminin temelinde cinsellik yoktur: yani bu bağlamda başka faktörlerin de hesaba katılması, onların da değerlendirilmeye katılması lâzımdır.

Bu çalışmada dikkatimizi çeken hususlardan biri de, şairlerin özel hayatlarına ilişkin bazı bilgilere ulaşmamız ve bunların metinlerle çok yakından ilgili olduğunu müşahede etmemizdir. O bakımdan “Baba Şairleri” bahsini açmak ve geliştirmek istedik. Burada alımlama ve yorumlama kaynaklarımıza dair bir ek sunduk. Sıradan bir ‘özgeçmiş’in bile bu konuda ipuçları barındırdığı görülmektedir.

Başka bir deyişle, konumuz gereği, “biyografik okuma” yöntemini de yaklaşım tarzımıza dâhil ettik. Çünkü, iyi bir anlamlandırma ve yorumlama faaliyeti için şiiri yazan sanatçının hayatını, çevresini, yetişme tarzını, yaşadıklarını, hattâ ideallerini bilmek gerekir. Bu bizi ‘baba’ hakkında şiir yazan şairlerin hayatını incelemeye sevk etti. Bu tarz bilgilerin okurlar açısından da gerektiği yerde kullanılacak ikinci bir kaynak oluşturacağı düşünülebilir. Çalışmaya özgeçmişlerin dahil edilme nedeni de budur.

“Modern Türk Şiirinde Baba” tezini hazırlarken teknik ve bilimsel açıdan birtakım zorluklarla karşılaştım. Bu sorunların halledilmesinde; metinlerin seçilmesinde, anlamlandırılmasında ve yorumlanmasında değerli hocam Prof. Hasan AKAY’ın

yakın ilgisini ve yardımlarını gördüm. Bu nedenle sayın hocama en içten teşekkürlerimi arz ederim.

Umarım, bu tez 'baba'lara da ulaşır ve onları hoşnut eder.

21.05.2007

Fatih YARDIMCI

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
SUMMARYiii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I: MODERN TÜRK ŞİİRİNDE BABANIN YERİ	3
1. Cinsel Kimliğin Etkisiyle Yazılan Baba Şiirleri.....	9
1.1. Cinsel Kimliğin Etkisi İle İlgili Yorumlamaya Uygun Metinler.....	12
2. Karakter Tatmini Eksenli Baba Şiirleri.....	39
2.1. Karakter Tatmini İle İlgili Yorumlamaya Uygun Metinler.....	42
3. Toplumdaki Kültürün Etkisiyle Yazılan Baba Şiirleri (Anti-Oedipus).....	65
3.1. Toplumdaki Kültürün Etkisi İle İlgili Yorumlamaya Uygun Metinler....	67
4. Tevfik Fikret ve Halûk'u.....	104
5. Mehmet Akif Ersoy ve Âsım'ı.....	108
BÖLÜM II: 'BABA' ŞAİRLERİ HAKKINDA BİLGİLER	113
BÖLÜM III: BABA SÖZLÜĞÜ	133
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	137
KAYNAKÇA	140
ÖZGEÇMİŞ	144

Tezin Başlığı: Modern Türk Şiirinde ‘Baba’**Tezin Yazarı:** Fatih YARDIMCI**Danışman:** Prof. Dr. Hasan AKAY**Kabul Tarihi:** 20/09/2007**Sayfa Sayısı:** III (ön kısım) + 143 (tez)**Anabilimdalı:** Türk Dili ve Edebiyatı**Bilimdalı:** Yeni Türk Edebiyatı

“Modern Türk Şiirinde Baba” başlıklı, Yeni Türk Edebiyatı alanında yapılan çalışmalarda ‘baba’ konusuyla ilgili çalışmalara pek rastlanmamakta, daha ziyade ‘anne’ kavramı ve izleği üzerinde durulmaktadır. Bunun çok yönlü sebepleri vardır ve bunların izahı için disiplinler arasılıktan yararlanmak gerekir. Modern dünyada sosyal bilimler açısından büyük bir devrim meydana getiren felsefi fikirlerin ortaya atılması, bunun bizim kültür ve edebiyatımızı etkilemiştir.

‘Baba’ hakkında yazılan şiirlerin anneye göre daha az olduğunu düşünüyoruz. Ama ondan daha önemlisi ve bizim dikkatimizi çeken asıl durum. Baba ile ilgili yazılan şiirlerin büyük bir kısmının babanın ölümünden sonra yazılmış olmasıdır. Bunun üç nedenden kaynaklandığını düşündük birincisi daha çok güç, otorite ve özellikle erkek çocuklarda kimlik oluşturmada ‘baba’ ilk örnek olduğu için, özdeşim kurulduğu için ‘baba’ öldükten sonra çocuk onun eksikliğini ve kendisi için önemini daha çok fark eder. Ya da kim bilir belki de bu durumun daha değişik sebepleri vardır. Bunlardan biri de herkesin doğal olarak yaşadığı sürülen ‘Oedipus Karmaşası’dır. O dönem de ‘baba’ ilk süreçte bir rakip olarak görülür, daha sonra bu duygunun bastırıldığı ve yerini sevgiye, özdeşime bıraktığı söylenir. Belki de ‘baba’ hakkında yazılan şiirlerin babanın ölümünden sonraya denk gelmesinin ‘Oedipus Karmaşası’ ve onun sonrası ile bir ilişkisi vardır. Üçüncü unsur ise, babayı ‘Oedipus Kompleksi’ dışında bir üslup ile yani daha çok toplumsal(kültürel) ve kişisel özelliklerin de etkisiyle babanın ele alındığıda bir gerçektir.

Baba hakkında yazılan şiirlerde şairlerin üç yönü üzerinde durduk birincisi Türk toplumunun bir ferdi olması, ikincisi cinsel kimliği ve üçüncüsü kişinin özel karakteridir. Biz şunu çok iyi biliyorduk, baba hakkında yazılan şiirlerin hepsinde yukarıdaki üç unsurun etkisinin az ya da çok var olduğunu biliyorduk. Baba hakkında yazılan şiirleri tek başlık altında incelememizin sebebi, baba hakkında yazılan şiirlerin belirlediğimiz üç unsurdan hangisinin daha ağır bastığı ile ilgiliydi. Amacımız baba hakkında yazılan şiirleri tek başlık altında sıkıştırmak ve o başlığa hapsedmek değildi. Şiirin ruhsal dünyamızdaki, cinsel kimliğimizdeki ve karakterimizdeki ağırlıklı akış meyilini sunmaktır.

Anahtar kelimeler: Karakter Tatmini, Oedipus Karmaşası, Anti-Oedipus.

Sakarya University Institute of Social Sciences Abstract of Master's/PhD Thesis

Title of the Thesis: "Father in Modern Turk Poem"	
Author: Fatih YARDIMCI	Supervisor: Prof. Dr. Hasan AKAY
Date: 20/09/2007	Number of the page: III (pre text) + 143 (main body)
Department: Turkish Language Literature.	Subfield: New Turkish Literature.
<p>The studies that are done in New Turkish Literature; the studies that are connected to 'father', is not happen on, but the concept of mother is used. There are very different reasons of this, and for it's explanation, it's necessary to benefit from the relation between disciplines. In modern world the occurrence of philosophic ideas that occur a big reform for social science, attracts our culture and literature.</p> <p>We think the poems that are written about 'father' is few to poems that are written about mother. But there is a significant problem about this. This problem is writing the poems about 'father' after the 'father' dies. We think this arises for three reasons. The first one is; 'father' is first example of forming the identity the sons, authority and power. For the child identifies his father with, after his father dies the child notices his father's deficiency and importance for him. It's also possible that there are different reasons in that position. One of these is 'Oedipus Complex' that everybody lives. In this period 'father' is seen as a competitor at first times. And later it's said that this feeling is suppressed and it gives it's position to love and identity. It's possible that the time comes seasonably after the 'father' dies is connected to 'Oedipus Complex' and it's effects.</p> <p>The third reason; it's necessary to examine the 'father' in social world not in 'Oedipus Complex'.</p> <p>In poems that are written about father, we examine the three aspects of the poets. The first one is he is an individual. The second one is private character. We know that while we are writing the poems about 'father' there are affects of three reasons. The reason why we examine the poems which are written about 'father', is connected to reasons which are more important than the other. It's not our aim to present the poems that are written about 'father'. Our aim is to present the poem's relation with our psychological world, sexual identity and our character.</p>	
Keywords: Character Satisfaction, Oedipus Complex, Anti-Oedipus	

GİRİŞ

Araştırmanın Amacı

Yeni Türk Edebiyatı alanında yapılan çalışmalarda ‘baba’ konusuyla ilgili çalışmalara pek rastlanmamakta, daha ziyade ‘anne’ kavramı ve izleği üzerinde durulmaktadır. Bunun çok yönlü sebepleri vardır. Bunlardan biri, konunun makul düzeyde açıklanabilmesi için, disiplinler arasıktan yararlanmak zorunluluğudur.

Modern dünyada sosyal bilimler açısından büyük bir devrim meydana getiren felsefi fikirlerin ortaya atılması, bizim kültür ve edebiyatımızı etkilemiş, dolayısıyla, yeni yüzyılda edebi metinler üzerinde bir metot olarak uygulanan felsefi yaklaşımlardan istifade etmek bir gereklilik halini almıştır.

Biz de, “Modern Türk Şiirinde Baba” başlıklı Yüksek Lisans Tezi’ni hazırlarken, bu bağlamda birtakım sorunlarla karşılaştık ve bu sorunların halledilmesi, metinlerin anlamlandırılması ve değerlendirilmesi aşamasında, söz konusu yaklaşım tarzlarından gerektiği yerde gerektiği ölçüde yararlanmaya çalıştık.

Araştırmanın Önemi

Edebiyat çalışmalarında, ‘baba’ hakkında yazılan şiirlerin anneye oranla daha az olması, düşündürücüydü. Dahası, ‘baba’ ile ilgili şiirlerin büyük bir kısmının babanın ölümünden sonra yazılmış olması gerçeği ortada duruyordu. Bunun nedenlerini araştırdık ve gördük ki iki sebep bu durumu açığa çıkarmaktadır:

Birincisi güç, otorite ve özellikle erkek çocukların kimlik oluşumunda baba ilk örnek olduğu için, onunla özdeşim kurulduğu için babanın ölümünden sonra onun eksikliğini ve yaşam için önemini daha derinden his ve fark edilmesi. İkincisi herkesin doğal olarak yaşadığı ileri sürülen “Oedipus Karmaşası”.

Buna göre: ‘Baba’, ilk çocukluk döneminde bir rakip olarak görülmekte, daha sonra bu duygu bastırılmakta ve yerini sevgiye, özdeşime bırakmaktadır. ‘Baba’ hakkında yazılan şiirlerin önemli bir kısmının babanın ölümünden sonraya denk gelmesi, bu yüzden, “Oedipus Karmaşası” ile ilişkilendirilebilir. Bu noktada psikanaliz bazı ipuçları vermektedir.

Bununla birlikte, 'baba'nın "Oedipus Kompleksi" dışında başka bir bakış açısıyla da ele alınabileceği ve alındığı, bu yaklaşım tarzında içinde yaşanılan kültür ve medeniyet dairesinin büyük etkisi olduğu görülmektedir. Bu konuda yazılanlar fazla değildir. (Örneğin, Mehmet Akif Ersoy, Aşık Veysel Orhan Seyfi Orhon, Mustafa Ruhi Şirin vb.).Ancak yine de ayrı bir bahsi gerektirecek kadar önemli ve dikkat çekicidir. O bakımdan üzerinde durulması gerekir

Nitekim biz de "Modern Türk Şiirinde Baba" başlıklı araştırmamızda, son şıkkın da katkısı dolayısıyla, 'baba' şairlerinin üç yönü üzerinde durduk: Bunlardan birincisi, Türk toplumunun bir ferdi olmasıdır, ikincisi cinsel kimliğidir, üçüncüsü de kişinin özel karakteridir. 'Baba' hakkında yazılan şiirlerde bu üç unsurun etkisi az ya da çok daima söz konusudur. 'Baba' hakkında yazılan şiirleri tek başlık altında incelememizin nedeni, bu şiirlerde belirlediğimiz üç unsurdan hangisinin daha ağır bastığı meselesidir. Amacımız 'baba' şiirlerini tek başlığa hapsedmek değil, fakat şiirin ruhsal dünyamızdaki, cinsel kimliğimizdeki ve karakterimizin teşekkülündeki rolünü takdim edebilmektir.

Araştırmanın Yöntemi

İlk olarak kaynak taraması yapılmıştır. Konu ile ilgili bu alanda çalışmış insanların kitapları incelenmiş, uygun olanlar derlenerek toplanmıştır. Böylelikle çalışmaya yol gösterecek olan kaynakça hazırlanmıştır. Bu çalışmadan sonra esreler okunarak fişleme çalışmasına başlanmıştır. Bilgisayara aktarıldıktan sonra en son safha olan yorumlama çalışmaları yapılmıştır. . Bu çalışmada disiplinler arasılıktan yararlanılmıştır. Özellikle psikoloji ve sosyolojik metodlardan faydalanılmıştır.

BÖLÜM I: MODERN TÜRK ŞİİRİNDE BABANIN YERİ

Modern Türk Şiiri'nde 'baba' kavramı üzerine yapılan bu araştırma ve inceleme sonunda gördük ki, şiir alanında 'baba' üzerine yapılan çalışmaların sayısı bir elin parmaklarıyla sayılacak kadar azdır. Roman alanında 'baba' üzerine yapılan çalışmalar, şiir alanına nazaran daha fazladır. Şiirimizde, anne üzerine yazılan şiirlerin sayısı, 'baba' için yazılan şiirlerle kıyaslandığında fark belirgin olarak görülmektedir.

Şiir alanında 'baba' üzerine yapılmış olan çalışmalardan; Cevat Akkanat tarafından derlenen antoloji niteliğindeki, "Baba Bu Kitap Sana" ve Filiz Oskay Leloğlu'nun hazırladığı "Türk Edebiyatında Baba Şiirleri, Hep Babam İçin" adlı çalışmalar kayda değer olarak görülmektedir. Bu çalışmalar sadece derleme alanında yapılmıştır. Bu çalışmalarda yer alan şiirler üzerinde herhangi bir yorumlama yapılmamıştır.

Bu ve benzeri çalışmalar, modern Türk şiirinde 'baba' üzerine yapılan çalışmalar için metinsel açıdan bir kaynak, daha doğrusu başlangıç niteliğinde derlemelerdir. O nedenle kayda değer ve önemli olarak görülebilirler. Barış Pirhasan tarafından hazırlanan "Babam Benden Bir şey Anlamıyor" isimli şiir kitabı da, bu alanda adı anılmaya değer çalışmalardandır.

Bilindiği gibi, Tanzimat dönemi Türk edebiyatında çok yönlü yazarların hâkim olduğu bir dönemdir. Edebiyatçılar aynı zamanda 'fikir babaları'dır. Bu yön, romancılarda daha belirgindir; ancak şairler, özellikle birinci Tanzimat nesli, bu konuda biraz mütereddit gözüktürler. Jale Parla, "Babalar ve Oğullar" isimli çalışmasında, Tanzimat'ın otoriter 'baba' meselelerini Ahmet Mithat Efendi'nin romanları üzerinden irdelemektedir.

Şiir bahsinde irdeleyici müstakil çalışmalar henüz yapılmamıştır. Ancak değerlendirmeler ve mukayeseler az da olsa mevcuttur. Bu isimlerden bazıları yukarıda zikredilmiştir. Biz burada hem Türk Edebiyatında 'baba' hakkında yazılan şiirleri araştırmak, hem de Türk toplumundaki 'baba' kavramı ile psikolojideki 'baba' kavramını işin içine katarak yeni bir okuma gerçekleştirmek istiyoruz.

Şairler ‘baba’ hakkındaki şiirlerini yazarken aslında bazı özelliklerini yansıtmaktadırlar. Metinler üzerinde yaptığımız incelemeye göre bu özellikler üç madde halinde sıralanabilir:

- 1- Cinsel Kimliğine Göre (“Oedipus Kompleksi”)
- 2- Cinsel Kimliğinin dışında olabilen kişinin karakter tatminine göre.
- 3- İçinde Yaşadığı Kültüre Göre.

Bu noktada diyebiliriz ki: ‘Baba’ hakkında yazılan şiirler de, söz konusu üç temel bakış açısından değerlendirilebilir. Aslında hemen her şiirde yukarıdaki üç unsur az çok bir biçimde mevcuttur. Aynı şiirde, hem cinsel kimliğin (“Oedipus kompleksi” hariç), hem içinde yaşanan kültürün, hem de karakter tatmininin etkisini görmek mümkündür. Çünkü bu unsurlar şairlerin düşünce ve duygusunda iç içe haldedirler. Ancak bazı yönlerden farklılık ve karşıtlık gösterdikleri için ayrı ayrı ele alınması daha uygun olacaktır.

Kültürün içinde cinsel kimliğimiz de vardır, insanın kendi karakterini oluşturmada cinselliğin veya içinde yaşanan kültürün de etkisi söz konusudur. Onun içindir ki, karakter tatmininde cinsel kimlik pek tabii önemlidir. Ancak şu da bir gerçektir ki, bu üç unsurun hiçbiri, -her biri diğerleri ile ortak bağları olsa da- tek başına diğerlerini kapsamaya ve açıklamaya yetmemektedir. Onun için ayrı ayrı alıp farklı yönleri üzerinde durmak daha anlamlı ve daha yararlı olabilir.

‘Baba’ hakkında yazılan şiirlerin yorumuna geçmeden önce, bilinen şiirlerdeki baskın unsurun ön plana çıkarmak gerekmektedir. Meselâ, bir şiirde kültürün etkisi fazla ise onun üzerinde durulacak, eğer diğer iki unsur baskın ise onun üzerinde analiz yapılacaktır. Amaç, sınırları iyi çizilmiş, rengi belli temel kavramlar ve başlıklar oluşturabilmek, dolayısıyla ‘baba’ şiirlerini anlama konusunda başlangıç için bazı temel nitelikler saptayabilmektir. Bunun için, bazı metinlerdeki yan unsurları doğal olarak ikinci plânda kalacaktır.

Çalışmada tespit edilen üç ana konuya girizgah olmak üzere genel anlamda ‘şiir yazma isteği’ ve yeteneği üzerine bir açıklama yapmak yerinde olacaktır. Şiir kaynak suyu gibidir, fışkırdığı yer önemlidir. Kaynak suyunun da beslendiği bir yer vardır ve

daha geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu yer daha uzaklarda daha derinlerdedir. Bu yüzden, şiirin yorumunda, tek bir noktadan ibaretmiş gibi göstermek yerine, birden çok nedenin olabileceğini dikkate almak, bununla birlikte kendimize bir yoğunlaşma alanı seçmek ve şiirleri buralardan anlamaya çalışmak mecburiyetindeyiz. Yoğunlaşma alanı olarak önce metindeki kişinin iç dünyasını, yani sanatçının ruh dünyasını, onun şiirle olan bağlantılarını irdelemek gerekecektir. Bunu yaparken insanın içgüdüsel özellikleri ile insanın dışındaki dünyanın (sosyo-kültürel etkiler) nasıl bir araya gelip kaynaştığına ne gibi sentezler meydana getirdiğine de olabildiğince yakından bakmak, buna gayret etmek gerekir.

Şiir, hangi konuda yazılırsa yazılsın, yazma isteğine ve ihtiyacına kaynaklık eden temel hislerin ve isteklerin etkisi altında yazılır. Şiirde duygu yoğunluğu, âhengi ve anlatım zenginliği diğer edebiyat alanlarına göre çok daha fazladır. Şiirin bir başka özelliği, resim sanatıyla ilişki kurması ve âdeta resme benziyor olmasıdır. Ressam bir resmi kendine göre bir anlam yükleyerek yapar; fakat o resme bakanlar her zaman ressamın yüklediği anlamı bulmayı başaramazlar, kendilerine göre bir anlam da çıkarabilirler. Esas olan ressamın yüklediği anlamdır; diğer bütün anlayışlar ressamın yüklediği anlamın etrafında dolanır. Ressam bilinç düzeyine çıkarmadığı duygu ve düşüncelerini resme yansıtabilir. Rezaizade'nin dediği gibi, 'Şiir de resim gibidir.'

Şiirde önemli olan, metin içindeki cümlelerin, sözcüklerin, deyimlerin bir araya geldiğinde oluşturduğu anlamdır. Daha da önemlisi, bu metnin hangi duyguya karşılık geldiğidir. Bizi ilgilendiren de şairin şiirini yazarken şiirine nasıl bir anlamı, neden yüklediğidir? Neden başka bir anlam değil de, şair o anlamı seçmiştir? Seçtiği o anlam ile anlatmak istediği şey nedir? Daha özel bir soru sormak gerekirse, bir şair, 'baba' şiiri yazarken, hangi duygularla hareket etmiş ve bunu yaparken neyi anlatmak istemiştir? Farkında olarak söylediklerinin yanında farkında olmadan söylediği başka şeyler, iletmek istediği anlamlar ve uyandırmak istediği hisler var mıdır? Bilinçaltı kavramının şairin ve şiirinin etkisi ne ölçüdedir? Bu nasıl açıklanabilir?

Şiir yazmanın şüphesiz birçok nedeni vardır. Fakat şiir yazmada görülen ve bilinen nedenler dışında şiire kaynaklık eden acaba nedir? "İlham geldi!" denilen insan halinin kökleri nerelindedir? Hangi yolları nasıl kullanır, nerelerden beslenir? Geçmiş yaşantıların etkisi, kültürün etkisi, cinsiyetin etkisi, toplumsal rolün etkisi nedir?

İlhamın sınırları ve uzantıları nelerdir? Nerede başlar, nerede biter ve nasıl açıklanabilir? Gerçekten şiir yazmayı ortaya çıkaran nedenler ve durumlar var mıdır?

Şüphesiz herkesin şiir yazmak için kendine göre birçok nedeni olabilir. Ancak birileri şiir yazabilirken ve onlara şair denilirken, diğerleri neden yazamaz? Yoksa bu özel bir vergi, bir bağış mıdır? Bu konuda ciddi tanıklıklar vardır. Bunların en önemlilerinden biri olan Rene Wellek diyor ki:

“Şairlik yeteneğinin ondaki bir eksikliği telafi etmek için verildiğidir. İlham perisi(Muse) Demodocos’un gözlerini kör etmiş; ama karşılığında ona (Odise’de olduğu gibi) “güzel şarkılar söyleme” yeteneğini bağışlamıştır. Bunun gibi kör edilen Tiresias’a da kehanet gücü verilmiştir. Tabiatıyla bir sakatlık her zaman böyle bir ilahi lütufla dengelenmez, gene hastalık veya sakatlık fiziki olmak yerine psikolojik veya sosyal olabilir. Pope hem kambur hem cüceydi. Byron topaldı. Proust kısmen Yahudi soyundan gelen astımlı bir nevrozluydu. Keats oldukça kısa boylu, Thomas Wolf ise çok uzundu. Bu teorinin güçlüğü meseleyi çok basitleştirmesinden kaynaklanıyor.” (Wellek, Réne- Varren, Austin 2001:62-85).

Bilim adamlarının saptamalarına göre, doğuştan getirilen yeteneklerin, fiziki, ruhi ve akli eksikliklerin şiir yazmaya ya da yazamamaya etkisi vardır. İnsanoğlu, sınırları daha keşfedilememiş müthiş bir potansiyel ve donanım ile dünyaya gelmektedir. Birçok yetenek kişinin yaşadığı çevrede ve dönemde ortaya çıkamadığı için habersizce körelip gitmektedir. Uygun bir çevre bulan normal olan bir yetenek ise azmi sayesinde çok iyi yerlere gelebilmektedir. Bilim adamlarına ve diğer sanat alanları ile uğraşanlara baktığımızda, çok katı ve kesin olmamak kaydı ile sanatçıları ve bilim adamlarını harekete geçiren unsurun, onların duygusal dünyası olduğunu görüyoruz. Onların, doğuştan getirdikleri merak duygusu yanında, sonraki yaşantılarının da yönlendirici olduğunu fark ediyoruz.

Sanatçılar ve bilim adamları hangi alanlarla uğraşırlarsa uğraşınlar seçtikleri konunun içeriğinin kendi özel hayatlarından bazı izler taşıdığı görülmektedir. Özellikle de edebiyat ve sanat faaliyetlerinde bu durumun daha belirgin olduğu açıktır. Edebiyat ve güzel sanatlarda kişi âdeta duygularını ve düşüncelerini anlatma ve daha çok paylaşma eğilimindedir. Resim, heykel, hikaye, roman, şiir vb.

alanlardaki çalışmalara baktığımız zaman kişinin ruhsal dünyasının ortaya çıkan çalışmalara damgasını vurduğu görülecektir.

Bütün bunların yanında şu da bilinmektedir ki, insanoğlunun olmayan bir şeyi meydana getirme özelliği yoktur. İnsanoğlu, daha çok var olan bir yetiyi, güdüyü ve gücü işleme ve geliştirme özelliğine sahiptir. Peki doğuştan genlerimizde olanlar sanatçı ve bilim adamı olmak için yeterli midir? Dolayısıyla sonraki yaşantıların hiçbir önemi yok demektir. O halde biz insan doğarken sadece yüklenmiş olduğumuz bir programa göre hareket ediyoruz demektir. Ama insanoğlunun çok karmaşık bir varlık olduğu bilinen bir gerçektir. Eğer böyle bir program varsa da tek tek damlaların bir araya gelerek okyanusu oluşturması gibidir. Bu damla, her sonsuz sayıdaki diğer damlalarla ilişkili olduğu bir programdır. Böyle bir programda, akıl ve ruh sonsuz ihtimaller denizinde yüzer. Ama insanoğlu bulunduğu anda genel olarak bilincinde olduğu durumu bilir ve görür. Oysa bunun gerisinde çok daha fazlası vardır.

Biraz geçmişe giderek, o dönem ile şimdiki dönemi kıyaslayalım. Neler neler olmuş düşünelim: Bilim- teknik, edebiyat, sanat ve düşünce alanlarında geline seviye akıl sınırlarını zorlar nitelikte. Bütün bu gelişim ve değişim insan faaliyeti ile olmuş ve bu aşamaya gelmiş. İnsanoğlu âdeta kendini aşmıştır. Kendine hayret etmektedir. “Bütün bunları ben mi yaptım” diye sormakta kendi kendine. Bunun bir başka yönü daha var elbet: Bütün insanlık, birikimini yok edebilecek düzeye ulaşmış durumda. Bu, insanın kendisinin bile açıklayamayacağı gizil bir güç ile açıklanabilir ki bunun adı ‘bilinçaltı’dır.

Tespit dildiğine göre, ilham ve yaratma sürecinin, dolayısıyla bu sürecin doğurduğu sakıncalı gelişmelerin kaynağı ‘bilinçaltı’ (Hilmi Yavuz’un tercih ettiği çeviri ile ‘bilinçdışı’)dır. Bilinçaltında sadece psikolojik, sosyal, siyasal, kültürel vb. çok yönlü etkilenmeler vardır. Bilinç dünyasından bilinçaltına atılan şeyler zamanla açığa çıkarılabilir. Bir sanatçı, bilinç ve bilinçaltı dünyasından gelen şeyleri işler ve zamanı geldiğinde sanatın hizmetine sunar. Bilinçaltında işleyen karmaşık yapı vardır ve bu değişik biçimlerde tezahür eder: Bazen savunma mekanizması olabildiği gibi, bir icat da olabilir; bir heykel, bir eser, bir formül ya da bir “şiiir” olabilir. Wellek ve Varren’in deyişiyle:

“Bu durumda insanın bilinçli yani farkında olduğu ve görünür dünyası için

şunu denilebilir. İnsan bilinci, okyanusu oluşturan neredeyse sonsuz sayıdaki damlaların ve bu damlaların sayısız bağlantılarının olduğu bir okyanusta yolculuk eden bir denizci gibidir, ya da insan tek tek damlaların bir araya geldiği bir okyanustur. Bilinç de okyanusun merkezindeki bir damladır.” İnsanoğlunun ilham ve icat yeteneği ancak bu şekilde açıklanabilir.” (Wellek, Réne- Varren, Austin 2001:65-85).

Bu noktada önemli olan, “kişinin doğarken kendinde getirdiklerinin (yetenek, iç güdüler ve bütün potansiyelleri) doğduğu kültür ve çevre içerisindeki seyri ve bunun dışı vurumudur. Kişinin bir edebiyatçı, bir şair, bir ressam ya da bir mimar olmasını sağlayan etmenlerin ne olduğudur. Daha önemlisi, hangi meslekte olursa olsun işlediği konulara ya da ortaya çıkardıklarına bilinçaltının nasıl bir etkide bulunduğudır. Sonraki yaşantıların insan davranışları ve düşünceleri üzerindeki etkisi herkesçe bilinmektedir. Fakat burada dikkatimizi çeken söyle bir durum söz konusudur. Sonraki yaşantıların içgüdüleri ile nasıl bir örgüsü vardır ve bu örgünün sanatçının yaratıcılık ve ilham yetisini ortaya çıkarmadaki etkisi nedir?” (Wellek, Réne- Varren, Austin 2001:75).

Bilinçaltı hem geniş bir kavram, hem de belleği uzun süre kapsayan bir mekanizmadır. Edebiyat faaliyetlerinde ve özellikle şiirde bilincimizin dışında farkında olmadığımız başka durumlar söz konusudur. Bilinçaltımızda sadece dışardan aldığımız uyaranların üzerimizde baskı kurmasını engellemek için kendimizi korumaya aldığımız bir depo olma özelliğinin dışında, birçok bilginin depolandığı, bilgilerin birbiriyle ilişkilendirildiği çıkarımlar yapıldığı uzun süreli bir bellek gibidir. Şair, ilham geldi dediğinde aslında bize ve kendisine anlatmak istediği şudur:

Benim için önemli olan bir konu vardı, bilinçaltım o konuyu zaman içinde işledi, o konunun bazı yönlerini budadı, yeniden yeşertti ve istediğim bir duruma getirtti. Benim yaşam bütünlüğüme (topluma, karakterime, bastırmalarım) uygun bir şekilde hizmetime sundu. Artık o konuyu kendimle ve diğer insanlarla paylaşma zamanım geldi. Yani artık şiirimi yazabilirim.

Bu görüş tarzı, hiç kuşkusuz, ‘bilinçaltı’na büyük değer atfetmektedir. Bu tarz bir tanımlama üzerinde çalıştığımız ‘baba’ şiirlerini yorumlama noktasında bize bir imkân vermektedir. Ancak bu imkân sadece birinci bahis için kullanacağız. O

bakımdan yukarıdaki yaklaşımı cinsel kimliğin etkileriyle yazılan ‘baba’ şiirleri bahsine bir girizgâh olarak alınabilir. Diğer bölümlerde ‘bilinçaltı’nın da, ‘bilinçdışı’nın da yetmediği görülecektir.

1. Cinsel Kimliğin Etkisiyle Yazılan Baba Şiirleri

‘Bilinçaltı’ kavramı, hipnoz altındaki kişilerin duygularını baskısızca ve açıkça anlatabilmesiyle beraber, insan sıkıntılarının ve davranışlarının altında yatan başka nedenlerin olduğu fikrinin güçlenmeye başlamasıyla psikiyatr çalışmalarındaki yerini iyice güçlendirdi. ‘Psikiyatr’ ve ‘bilinçaltı’ kavramı deyince ilk akla gelen Sigmund Freud’dür. Freud, ‘bilinçaltı’ kavramı ile ilk olarak Bernheim ve Liebeult’in histeri hastaları üzerindeki hipnoz denemeleri çalışmaları sayesinde tanıştı. Freud buradaki gözlemlerinden sonra insanın bilinçli dünyasının arkasında çok daha büyük ve derin bir dünyasının olduğuna iyice inanmaya başladı. Daha sonra Viyana’da Joseph Breuer ile hipnoz çalışmalarında bulundu. Hipnoz altındaki hastaların uyandırıldıktan sonra, hipnoz altındayken rahat ve serbest bir şekilde konuştukları için rahatladıklarını gördü. Daha önemlisi hipnoz yöntemi, hipnoz altında rahatça konuşan hastaların duygusal dünyasındaki içsel sorunların ve çatışmaların olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaya başladı. Sigmund Freud hipnoz altındaki hastalarda bu durumu daha iyi görebiliyordu. (<http://www.icgoru.com> 21.05.2007).

Bütün bu çalışmalardan sonra insanın bilinçli dünyasının ‘bilinç dışı’ dünyasından nasıl etkilendiği Freud’un kafasında iyice netleşmeye başladı. Ancak Freud’u diğer psikiyatlardan ayıran asıl fark daha sonra ortaya çıktı. Freud daha sonra insanların iç çatışmalarının ve sıkıntılarının altında yatan temel nedenin cinsel etmenler olduğunu söyledi. Böylece bütün dikkatleri üstüne topladı. Bu durum günümüzde de devam etmektedir.

Freud, cinsel etmenlere verdiği önemden dolayı Breuer’den ayrıldıktan sonra çalışmalarına devam etti. Freud zaman içerisinde hipnoz yönteminin hastanın bilinçli dünyasında sorunların temeline inemediğini düşünmeye başladı. Çünkü hasta hipnozdan çıktıktan sonra bilinçli dünyasında sorunların gerçek nedenleri konusunda çok az şey biliyordu. Freud’a göre bu durum kalıcı bir çözüm getiremiyordu. Freud, bunun çözümünün hasta ancak kendideyken yapılacak olan çalışmalarla ve

çözümlemeler ile mümkün olduğunu düşünmeye başladı. Bundan sonraki süreçte Freud hastaları, toplumsal baskının, toplumsal değerlerin etkisini, sınırlamalarını ortadan kaldırarak konuşmaya ve tartışmaya çalıştı. Freud bu şekilde hastalar uyanık iken, rahat, serbest ve içsel engellere takılmadan konuşmalarını sağlıyordu. Hastalar da uyanık iken unutulmuş anılarına inebiliyor ve sorunlarını açık bir şekilde dile getirip üzerinde tartışabiliyorlardı. Böylece hastalar bilinçleri yerindeyken kendi içsel dünyalarına inip iç çatışmaların ve gerilimlerin gerçek nedenleri konusunda tartışarak kendilerini daha iyi tanıyabildikleri için daha gerçekçi, sağlıklı bir çözüm sürecine girebiliyorlardı. Bu yeni tedavi yönteminin adı ‘psikanaliz’di. (<http://www.icgoru.com> 10.05.2007)

‘Psikanaliz’ yöntemi, aynı zamanda daha önce tıp tarafından açıklanamayan fonksiyon bozuklukların (nevroz) nedenlerini ortaya çıkarmaya başladığını öne sürüyordu. İnsanların çoğunda, histolojik ve anatomik hiçbir bulguya rastlanmamasına karşın bazı fonksiyonel bozukluklara rastlanabiliyor. Freud’dan önce fonksiyon bozukluklar açıklanamıyordu. Bu kişilere tıp dilinde fonksiyon bozukluk gösteren nevrotik belirtiler gösteren kişiler denilir. Freud fonksiyon bozuklukların altında yatan temel sebebin süper egonun (toplumsal şartlanmaların), id ve ego(kişisel benlik) üzerine yaptığı baskıların sonucunda ortaya çıkan patolojik bozukluklar olduğunu öne sürmüştür. Freud’un kafasında, yaptığı çalışmalarla beraber nevrozlardaki temel sebebin özellikle cinsellik olduğu fikri iyice güçlenmeye başladı. Tüm semptomların ve zorlamaların cinsellikten kaynaklandığını savunmaya başladı. Bütün nevrotik rahatsızlıkların temelinde cinsellik etmeninin önemli rol oynadığını savundu. Bu nevrotik rahatsızlıklardan biri de “Oedipus Kompleksi”dir. (<http://www.icgoru.com>.10.05.2007).

Freud, “Oedipus Kompleksi” kavramını, bir Yunan efsanesinden almıştır. Efsaneye göre: Oedipus bir kralın oğludur. Zamanın kâhinleri bu çocuğun bir felaket getireceğini haber vermeleri üzerine, çocuk ayakları bağlanarak ormana bırakılmış ve daha sonra köylüler tarafından bulunmuş ve büyütülmüştür. Ayakları şiş olduğu için şiş ayak anlamına gelen Oedipus adı verilmiştir. Köylüler tarafından büyütülen delikanlı Oedipus daha sonra babasını bilmeden öldürmüş ve yine bilmeden annesine aşık olmuş ve onun ile evlenmiştir.

“Oedipus Kompleksi” Freud’un psikanalitik kuramında şöyle açıklanır: Karşı cinsteki ebeveyni sahiplenme ve kendi cinsinden olanları bertaraf etmek uğraşındaki çocuğun beslediği duygu, düşünce, dürtü ve fanteziler. Erkek çocuk, bu dönemde annesini sevgi objesi olarak görür, onu bir sevgili gibi görür annesini babasından kıskanır. Babasının bir rakip olduğunu düşündüğü için ve babasını daha güçlü gördüğü için cezalandırılacağını, yani hadım edileceğini düşünür. Bu hadım edilme korkusunu yenmek için de babasına karşı sevgisini artırmaya çalışır ve babasını kendine model alarak onun ile özdeşleşir.

Kız çocuklarında ise durum biraz daha farklıdır. Kızlarda “Oedipus Kompleksi” biçimine “Elektra Kompleksi” denir. Teoriye göre erkeklerde kompleksin bitiş nedeni hadım edilme korkusudur. Kızlarda ise hadım edilme bir başlangıçtır. Kız zaten penisten mahrum olduğu için bu durum kızlarda düş kırıklığı oluşturur. Kız babasının kendisine penis vereceği ümidiyle babasına sevgi gösterir. Annesine karşı ise onu penissiz doğurduğu için içten içe bir kızgınlık ve nefret duyar. Fakat zaman içinde kız babasının kendisine penis vereceğine olan umudunu kaybeder. Umudun kaybolması ile beraber baba sevgisini kaybetmemek için annesine benzemeye çalışır yani annesiyle özdeşleşir. (<http://tr.wikipedia.org> .10.05.2007)

Tam bu noktada adeta geriye kalan boşlukları tamamlamak için, konuya yeni boyutlar kazandıran Lacan ortaya çıkmaktadır.

“Psikanaliz teorisinin önemli kişilerinden biri olan Lacan’a göre “Oedipus Karmaşası”, kültüre ve insan olmaya giden zorunlu bir süreçtir. Ona göre oedipussuz kültür ve uygarlık olmaz. Burada gerçek bir babadan söz edilip edilmemesi önemli değildir. Önemli olan Oedipus yasasını geçerli kılmak için simgesel baba işlevidir. Böylece simgesel düzene giren çocuk, kendi kültürel konumunu bu simgesel adı tanımakla edinmeye başlar. Yani anne-çocuk arasına giren üçüncü bir ögedir burada simge.

Lacan ‘a göre, “oedipus karmaşası” olarak bilinen karmaşa, anne ile çocuğun doğal ilişkisinin yasaklanması ve bu yasakla doğan bilinçdışı arzunun babanın adı ile yeni imgesel biçimlerle ikame edilmesi ile çözülür. İnsan yavrusu böylece toplumsal biçimleri edinir ve birey-özne, kültürel düzene girişin anahtarı bu kökensel bastırma ile söz konusu olmaktadır. “Bunu yapamayanların cinsel kimliklerinde bazı

aykırılıklar orta çıkmaktadır. Cinsel kimlerde bazı aykırılıkların ortaya çıkması tek bir nedene bağlanamaz denilebilir. (<http://tr.wikipedia.org> 10.05.2007)

1.1. Cinsel Kimliğin Etkisiyle İlgili Yorumlamaya Uygun Metinler

Şiir yoruma açıktır. Her okuduğunda değişik duygular dile getirebilir. Bu durum, içinde bulunduğunuz ruh hali ile ilgilidir. Şair şiirini yazarken içinde bulunduğu ruh haline uygun şiirler yazmaktadır. Bunun dışına taşan metinler olsa da bizi burada böyle yazılan metinler ilgilendirmektedir.

Bu bölümde ele alacağımız şiirler, insanların cinsel kimliklerini ön plana çıkaran şiir metinleridir. Bu tür metinlerde şair açık bir şekilde cinsellik temini işlememiş olabilir, ama cinselliğin yani “Oedipus Karmaşası”nın işlendiğine dair işaretleri ve ipuçlarını arkasında bırakır.

***Şimdi bu tarz şiirlerin, “*cinsel kimliğin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in bazılarını bakalım. Arkadaş Zeki Özger’in “Beyaz Ölüm Kuşları” başlığını taşıyan şiiri bu tarz şiirlerin en dikkate değer olanlarından biridir. Bunlar, “Oedipus kompleksi”ni aşamamış ve babasına olan kızgınlığını babasına karşı sevgiye dönüştürememiş ve annesine olan bağımlılığından kurtulamamış, onu taklit eden annesinde kendini bulan birinin dizeleri gibidir. Babası ile ilgili sözleri ayrıca dikkate değerdir. Şimdi bu şiiri görelim:

Beyaz Ölüm Kuşları (Arkadaş Zeki Özger)

sonra bir gün anneler de ölür

böcekler ve kertenkeleler ölür

boşalır suyu havuzun kum seddi yıkılınca

sivrisinekler ve kağıttankayıklar ölür

sonra o gün çocuklar da ölür

biz hepimiz önce küçük birer çocuktuk

sonra büyüdük hepimiz çocuk olduk

balçıktan bir külçe olan dölleri
en iri elleriyle kepçeliyen
ve biçimleyen
ve hep önce kendisiyle biçimleyen
o dehşetli yontucuyu
doğumu ve gebelik sanatının bütün hünerlerini
sütten bir mermere eşsiz bir incelikle işliyen
anneyi o usta nakkaşı
unutmadık
önce anne doğurdu çocuğu acıya
sonra çocuk acıya anneyi ve ölümü kattı
sonra herşey ve herkes çocuktan var oldu
geçti sarp kayalardan aştı nice dağlar
içti ağulu sütünü hayat denilen annenin
sıkıntının kutsal kabında yıkadı ellerini
hüznü kuşlara dağıttı unutmasınlar diye onu
acıyı gömdü toprağa gayrı açar mezarlık çiçekleri
böylece vardı bir ırmak kıyısına
anne bir tedirginliktir nerede olsa
bağırğan bir karmaşadır onun sesi
takılır gibi eski bir gramafona titrek bir iğne
-bu ayıp bu günah
bu çok ayıp günah

-el ne der sonra
ayak ne der
bırakmaz çocuğu çocukça yaşamıya
ama bir gün anneyle de hesaplaşılır
çocuk yalnız annesine yaşar çocukken
anne yalnız çocuğuna yaşamaz anneyken
bölüşür anneliği babanın kasığında
çocuğum bakışındaki çelişkidir büyüyen
ağlamak bir soru olur sevginin yarım payında
-ah bana
niye baba
ve bir gün babalar ölür
tanrı bir ürpertidir çocuğun yüreğinde
her tanrı biraz baba gibidir
yiğit ve erkektir çocukları koruyan
umacılar ve peri masallarının korkulu padişahı
çünkü tanrıyı yaratan ve öldüren şeyler aynıdır
vurunca acının ilk gölgesi yaratır kuşkuyu
acının padişahı elbette zalim olur
ve bilincin duvarına çarpınca şaşkınlığı
bir soru önce acıya sonra acıya uzanır
-hey tanrı
hani tanrı

böylece bir gün tanrı da ölür
şimdi annenin yüreğinde ışıyandır
sevginin ıslak soluğuyla örgülü tapınak
bir gün bir kalem bir hokka içindeki kana bulaşır
akıtır mürekkebini sevda denilen papirüse
hani bir kuş gelir bir tapınağın duvarına yuva yapar
çökertir tapınağı daha bir güzelleşir yuva
işte artık ne anne ne tapınak
yıkılır gözyaşlarının sığınağı da
sonra bir gün anneler de ölür
gerilir gıcirtısı bir tüfek tetiğinin
öfke yalnız tekliğı besler büyür çocuk
çocuk büyür
sesi nemli yine elleri yine soğuk
hayat sığmıyorsa gövdene yüreğini sığdır çocuk
nemli bir sesi sığdır o gittikçe nemlenen
çocuk çocuk sana bir dost gerek
işte yeniden giyiniyor kendini çocuk
bir çiçek gibi kopardı başkalarına uymıyan yanlarını
kendini üstlenmişsin var olmak için susmalar köprü
çocuk çocuk sana bir aşk gerek
sen iyilikler ve güzellikle uzmanı
suskunun gizemli sabrı

bir teraziyi en iyi kullanan

iğnenin ve ipliğin mercek gözlü büyücüsü

karnaval gecesinin eğlentsiz parmak çocuğu

ey hayat cambazı

ey ip şaşkıını

ezberle o incecik tel üzerinde

hayatı dengeliyen asayı:

aşkın ve dostluğun ayırımı yoktur çocuk

ikisini de doğuran şey aynıdır

bir kuşa bakarken hüznendiren, bir güle baktıkça yürek kanatan, bir yüreği açmadan solduran, bir kadınla yatarken çocuk gibi ağlatan, uyuz bir kedi gördükçe kanı kudurtan, suyu yüz derece sıcaklıkta donduran, anneyi üreten babayı coşturan çocuğu güldüren, seni izmirlere çılgın gibi koşturan, bir vagon penceresinden şaşkın baktıran, bir mektubu ısrarla bekleten, umudu dalında çürüten, acıyı dayanılır kılan bir çıbanı irinle onduran aşka merhem sürdüren, güneşsiz bir gök gördükçe öldüren öldüren öldüren.

sevgi: tragedyanın kaynağı yaşamın kökeni insanı var kılan umut

ah nasıl ayrılır aşk ve dostluk birbirinden

can canı sever ötesi yok bunun çocuk

ölümü ve ölümün ölümsüzlüğünü

çocuğu ve çocuğun ölümsüzlüğünü

sevgiyi ve sevginin ölümsüzlüğünü

ah elbette aşktır dostluğu mayalayan

ama kim anlatabilir bu parmak çocuğa

bir dostla bir sevgili arasındaki ayrıntıyı
hayır'lara evet'lere direten
çirkini öptüren kötüyü sevdiren
aşkı sevgiliyle değil kendinle yorumla
kim ki kendini açığa komaktan korkmaz
o saygın bir insandır
herkes kendi yorumunun cellatıdır biraz da
böylece lady chatterley de sevilir giovanni de
böylece lady chatterley ve giovanninin sevgilisi de
elbette her aşk yalnızca kendine sorumludur
ama elbette her aşk yalnızca kendine sorumlu olunca
bir gün aşk ta ölür
ve başlar sıkıntısı kuralsız bir çelişkinin
yapışkan bir sevişmenin ancısı doldurur boşlukları
ve tutku aç bir güve gibi kemirirken sevdayı
dölün pasıyla bulanırken sevginin beyazlığı
ah şimdi kim inandırabilir bu eski çocuğa
aşkın ve dostluğun varlığını
bir gün ansızın yiter dostlar ve sevgililer
etin ve kemiğin sıcaklığıyla solar sevdalar
işte o gün herşey ölür
şimdi bu yüreği nerelerde beslemeli
bütün saksıları kırılıyorken güneşin büyüyle

ve ölümler ilençleniyorken en masum sevinçleri
ve her sevgi kendisiyle çelişiyorken
şimdi bu nasıl dğmaklar olur yeniden beyazlara
ama şimdi kim kandırabilir sizi
bir ölünün hayat kokan ağzını öpmek için
“.....
ama bir gün anneyle de hesaplaşılır
çocuk yalnız annesine yaşar çocukken
anne yalnız çocuğuna yaşamaz anneyken
bölüşür anneliği babanın kasığında
çocuğun bakışındaki çelişkidir büyüyen
ağlamak bir soru olur sevginin yarım payında
-ah bana
niye baba
ve bir gün babalar ölür...”

Freud’un psikanalitik kuramında “Oedipus Kompleksi” –hatırlanacağı gibi- şöyle açıklanır: “Karşı cinsteki ebeveyni sahiplenme ve kendi cinsinden olanları bertaraf etmek uğraşındaki çocuğun beslediği duygu, düşünce, dürtü ve fanteziler. Erkek çocuk, bu dönemde annesini sevgi objesi olarak görür, onu bir sevgili gibi görmektedir ve annesini babasından kıskanmaktadır.”

Yukarıda verilen bilgiler ışığında, şiir incelenirse, bu dizelerin, Sigmund Freud’ün nazarına göre “Oedipus Kompleksi”ni aşamamış birinin yazdığı dizeler olduğu, okurlar tarafından böyle değerlendirilebileceği söylenebilir. Arkadaş Zeki Özger’in “Beyaz Ölüm Kuşları” başlığını taşıyan şiiri, anne ile çocuğun arasına babanın girmesi ve bunun çocuk üzerinde yaratmış olduğu etkiyi ve çelişkiyi aşamamış

birinin dizeleri olarak algılanabilir. Metinde, “Oedipus Kompleksi”ni aşamamış bir çocuğun o dönemde yaşadıkları ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır. Şairin annesini sevgi objesi olarak gördüğü ve bunu babası ile paylaşmak istemediği çok açık bir şekilde görülmektedir. Arkadaş Zeki Özger’in “Beyaz Ölüm Kuşları”, “Oedipus Kompleksi”nin bir basamağına takılıp kalmıştır. Bu yönüyle trajiktir. Bu basamak geçilebilseydi kuşlar ölümü geçebilirdi. Fakat şair gözüyle bakıldığında, ölümün ötesi yoktur.

***Cemal Süreya’nın “Sizin Hiç Babanız Öldü Mü?” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “*cinsel kimliğin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Sizin Hiç Babanız Öldü Mü? (Cemal Süreya)

Sizin hiç babanız öldü mü?

Benim bir kere öldü, kör oldum.

Yıkadılar, aldılar, götürdüler.

Babamdan ummazdım bunu kör oldum.

Siz hiç hamama gittiniz mi?

Ben gittim lambanın biri söndü

Gözümün biri söndü kör oldum.

Tepede bir gökyüzü vardı yuvarlak

Söylememesine maviydi kör oldum

Taslara gelince hamam taslarına

Taslar pırıl pırıldı ayna gibiydi

Taslarda yüzümün yarısını gördüm

Bir şey gibiydi bir şey gibi kötü

Yüzümden ummazdım bunu kör oldum

İnsan, çok sevdiği kişiler yanında olmadığı zaman kendini eksik hisseder. Bu yüzden çok üzülür. Babasının ölmesine, onu yıkayıp götürmelerine çok üzülmesinin, hattâ kör (muhtemelen babasını çok sevdiği için üzüntüsünden dolayı çok ağladığından gözlerinin kör olduğu anlamında) olmasının sebebi, bu gibi gözükmeindedir. Ayrıca kör olmak, “Oedipus Kompleksi” bilmeden babasını öldürüp, öz annesi ile yine bilmeden evlendikten sonra gerçeği öğrendiğinde gözlerinin kör olması durumu da araya girer. “Oedipus”, bu şekilde kendine ceza vermektedir.

“Oedipus Kompleksi” yaşayanlarda, babaya karşı bir korku ve suçluluk duygusu vardır. Şair bilinçaltında bu suçluluk duygusundan dolayı, “gözlerim kör oldu” demiş olabilir. “Oedipus Kompleksi”nin son aşamasında hadım edilme korkusundan dolayı babasına benzemeye başlayan çocuk, babasını taklit ederek yaşadığı toplumda babasının izinden gider. Çocuk, artık yol göstericisinin öldüğünü kastetmek için “kör olma” temini kullanmış gibidir. Çünkü çocuğu topluma hazırlayan, yani toplumda gördüğü deneyimleri çocuğuna aktaran baba, ‘çocuğun toplumdaki gözü’ yerine geçer. Şair üzüntü içinde bu gözün kapandığını kast etmiş olabilir. Aşağıdaki dizeler söylediğimiz bu durumun kanıtı niteliğindedir.

“Sizin hiç babanız öldü mü?”

Benim bir kere öldü, kör oldum.

Yıkadılar, aldılar, götürdüler.

Babamdan ummazdım bunu kör oldum”

Cemal Süreya, bize babasıyla nasıl bütünleştiğini aktarmak istemektedir. Bu ‘özdeşim kurma’ ile yakından ilişkili bir durumdur. Kendisini babası ile var olduğunu, yenilendiğini ve bu günlere geldiğini anlatmaya çalışmaktadır. Bu durumun kendisinde nasıl bir üzüntü yarattığını, nasıl etkilendiğini anlatırken okurları da etkilemeyi hedeflemektedir. Babasının ölümü ile beraber kendisinin de yarısının öldüğünü söyler. Bu eksik kalma duygusudur ve gittikçe şiddetini artırmaktadır. Nihai manzara şudur:

“Gözümün biri söndü kör oldum.

Taslarda yüzümün yarısını gördüm”

Yukarıdaki dizelerde de ‘özdeşim kurma’ vardır. Kendini babası ile özdeşleştirmiştir. Babasında kendini görmektedir. Onu topluma hazırlayan, onun toplumdaki gözü olduğunu ima etmektedir. “Gözümün biri söndü” diyor. “Taslarda kendimi gördüm” diyor. Hattâ son dizede daha da özdeşim kurarak;

“Yüzümden ummazdım bunu kör oldum

Siz hiç sabunluyken ağladınız mı?”

Şair, yüzü sabunlu olduğu halde, babasına ağlarken, babası ile kendini özdeşmiş gibi, yani aynı kişiymiş gibi düşünür. Bize şunu demek ister: Biz babamla biriz aslında; ölen ve ağlayan kişiler aynıdır. Aynı zamanda babasını hâlâ yanında istediğinin bir başka göstergesi de, “babamdan ummazdım bunu kör oldum” dizesidir. Buna hazır olmadığını güçsüz kalacağını anlatmaya çalışmaktadır. Cemal Süreya’nın “Sizin Hiç Babanız Öldü Mü?” şiiri, “Oedipus Karmaşası”nı toplumsallaşarak, ‘özdeşim kurarak’ bir ölçüde aşmış bir şahşın şiiridir.

***Can Yücel’i “Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “*cinsel kimliğin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in en dikkate değer olanlarından biridir.

Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim (Can Yücel)

Hayatta ben en çok babamı sevdim.

Karaçalılar gibi yardan bitme bir çocuk

Çarpı bacaklarıyla – ha düştü, ha düşecek –

Nasıl koşarsa ardından bir devin,

O çapkın babamı ben öyle sevdim.

Bilmezdi ki oturduğumuz semti,

Geldi mi de gidici – hep, hepp acele işi! –

Çağın en güzel gözlü maarif müfettişi.

Atlastan bakardım nereye gitti,

Öyle öyle ezber ettim gurbeti.
Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çağ' rırlar İstanbul'a,
Bi helalleşmek ister elbet, diğ'mi, oğluyla!
Tifoyken başardım bu aşk oy'nunu,
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu.
En son teftişine çıkana değin
Koştururken ardından o uçmaktaki devin,
Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için
Açıldı nefesim, fikrim, canevim.
Hayatta ben en çok babamı sevdim

Şiirin giriş bölümünde, şair, babasının fiziki özellikleri üzerinde durmaktadır. Çocuğun gözünde baba bir 'dev'e benzemektedir. Zaten çocuğun gözünde baba, ulaşılması güç olan şeyleri yapmaya muktedir önemli bir varlıktır. Çocuğun hedefi ileride baba gibi olabilmektir. Babasını çapkınlığından söz açarak kendisiyle babası arasında özdeşim kurması da bu duyguyla yakından ilişkilidir.

Çocukluğundan (hattâ doğmadan önce başlıyor babasını sevmeye) itibaren babasını sevdiğini îma etmektedir. Fakat babası onların hangi semtte oturduğunu bilmemektedir; çünkü babası milli eğitim müfettişidir. Dolayısıyla sık sık görev seyahatlerine çıktığı ve o görev seyahatlerinden geç döndüğü için ailesinin hangi semtte oturduğunu unutmuştur. Hayatta en çok babasını sevdiğini düşünürsek, bu sık sık seyahat etmeler ve geç dönmelerden dolayı nasıl bir özlem duyduğunu, nasıl bir ıstırap çektiğini, tahmin etmek hiçte güç değildir. Öyle ki, şair gurbeti(gitmediği daha önce hiç görmediği yerleri) babasının gittiği yerleri atlastan bularak ezberlemiştir.

Hayatta en çok sevdiği insanı görebilmek için bazı durumlardan yararlanır. Bunlardan birisi de hasta olduğu zaman babasının geleceğini bilmesidir. Normal şartlar altında insanlar hasta olmayı istemezler; oysa şair tifo oluşuna adeta sevinmektedir. Çünkü

babası, ancak böyle durumlarda onu görebilmektedir. Kendisini görmeye gelen babasını var gücüyle sarılır. Bu fırsattan yararlanarak bütün özlemini gidermektedir.

Şair ölünceye kadar babasını sevmiştir, hatta babasını severken yüreğini büyütüp “başka tür aşklara” yelken açmayı da öğrenmiştir. Diğer bir deyişle sevme stajını babasıyla yapmıştır.

Baba, bir çocuk için onu toplumla buluşturan kaynaştıran bir yol, bir kapı gibidir. En çok da küçükken öyle görünür.

“Hayatta ben en çok babamı sevdim.

Karaçalılar gibi yardan bitme bir çocuk

Çarpı bacaklarıyla – ha düştü, ha düşecek –

Nasıl koşarsa ardından bir devin,

O çapkın babamı ben öyle sevdim.”

Babası onun için dışarıdaki dünyanın bir devidir. Can Yücel burada bize şunu anlatmaya çalışmaktadır: “Ben artık büyüdüm kocaman bir adam oldum. Şimdi anlıyorum ki, babam arkasından onun izinden gidiyordum.” Şimdilerde ise onun çapkınlığı ile övünüyorum. Çünkü ben hala onunla özdeşim kurarak kendimi yeniliyorum. Kendime pay çıkarıyorum. Onu sevmek kendimi sevmektir. Eğer bu dizeleri yazan biri kendini sevmiyorsa babasına benzeyemediğini düşündüğü için kendini sevmiyordur. Hala babasını çok seviyor olması ise şu şekilde açıklanabilir. Babasını bu dünyada yaşayan biri olarak, babasına en yakın bir kişi olarak görmektedir. Bu dizeler, hala birçok açıdan babasının vasıflarına ulaşmaya çalışan birinin dizileridir.

“Bilmezdi ki oturduğumuz semti,

Geldi mi de gidici – hep, hepp acele işi! –

Çağın en güzel gözlü maarif müfettişi.

Atlastan bakardım nereye gitti,

Öyle öyle ezber ettim gurbeti.”

Can Yücel'in yukarıda dile getirdiği dizeler, psikanalizin önemli temsilcilerinden Lacan'ın belirttiği gibi "Oedipus Karmaşası", kültüre ve insan olmaya giden zorunlu bir süreçtir" cümlesini destekleyecek şekildedir. Dış dünyayı babası ile tanıdığını anlatmaktadır. Sanki, "Oedipus Kompleksi"nin kızgınlığını ve etkilerini üzerinden atamamış birinin dizeleri gibi yazılmıştır. Babası işi gereği evde fazla duramadığı için Can Yücel babasına bilinçaltından şöyle der gibi gözükmektedir:

"Baba ben senin büyüklüğünü, gücünü yeteneklerini kabul ettim. İlerde ben de senin gibi kendi dönemimim en iyisi olmak istiyorum. (Çağın en güzel gözlü maarif müfettişi). Seni artık bir rakip olarak görmüyorum, ancak sen de benim seninle beraber kendimi geliştirip güvenimi, senin sevgini, desteğini yakından hissetmek istiyorum. Oysa sen beni yalnız bırakıyorsun. Desteğinden mahrum bırakıyorsun. Bu durumdan korkuyorum ve korkarım ilerde senin gibi güçlü ve çapkın olamayacağım."

Can Yücel babasını yanında istediği için ona olan özlemini de aşağıdaki dizelerle bize ve kendisine anlatmaya çalışmıştır.

"Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çağ'rırlar İstanbul'a,
Bi helalleşmek ister elbet, diğ'mi, oğluyla!
Tifoyken başardım bu aşk oy'nunu,
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu."

Can Yücel, babasını yanında istemektedir ve onu özlemektedir. Bu yüzden tifo hastalığına yakalandığına adeta sevinmektedir. Çünkü hastalandığı için hep yanında olmasını istediği babası Can Yücel'in yanına gelecektir. Burada önemli bir başka dize "Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu" dizesidir. Çünkü bizim toplumda göğüs sözcüğünün birçok anlamı vardır. Gücü, cesareti, onuru, desteği ve korumayı temsil eder. Göğüs göğüse çarpışmak, göğüs germek, yürekli olmak gibi deyimler buna örnek olarak verilebilir.

Can Yücel için babası tarafından sevilme, aranma, özlenme hayattaki en güzel duygulardandır. Çünkü ona ihtiyacı vardır. Birey olmak ve toplumda uygun bir hayat

sürdürmek için. Can Yücel babasına benzemeyi ve babasının kendisinin yanına gelerek kendisinin bu çabasını desteklemesini ve kendisine güç vermesini istemektedir. Neden yanında olması gerektiğini de aşağıdaki dizelerde dile getirmektedir. Bunun en son kıta olması da bizce ilginçtir. Sanki bizlere babasına olan sevgisinin nedenini anlatmaktadır:

“En son teftişine çıkana değin

Koştururken ardından o uçmaktaki devin,

Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için

Açıldı nefesim, fikrim, canevim.

Hayatta ben en çok babamı sevdim.”

Can Yücel babasının hayatta olduğu süre zarfında (En son teftişine çıkana değin) babasını aramasının, babasının yanında olmasını istemesinin ve peşinden koşmasının sebebini bize anlatmaktadır. Toplum içine yaşayan biri olarak, bir erkek olarak, fikir olarak babasını nasıl önemseydiğini, nasıl benimsediğini kendisine ne kattığını yazmış, açıklamaya çalışmıştır. Özellikle şu iki dize bunu çok açık bir şekilde doğrulamaktadır;

“Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için

Açıldı nefesim, fikrim, canevim.”

Hala babasının izinde olduğunu, babasının kendisi için ne anlam ifade ettiğini de:

“ben hayatta en çok babamı sevdim” dizesi ile vurgulamaktadır.

Can Yücel kendini birazda babasında bulmaktadır. Babası için söylediği bütün güzel sözleri aslında kendisine de söylemiş sayılır. Can Yücel babasına benzemeyi ve babasının kendisinin yanına gelerek kendisinin bu çabasını desteklemesini ve kendisine güç vermesini istemektedir.

***Cahit Sıtkı Tarancı'nın “Gariplik” başlığını taşıyan şiiri de, “*cinsel kimliğin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in dikkate değer olanlarından biridir.

Gariplik (Cahit Sıtkı Tarancı)

Babam kırdı beni ilkönce babam
Dosttan gördüm kahrın daniskasını
Nankör çıktı iyilik ettiğim adam
Sevdiğim kız da savdı sırasını
Bendim hayal üstüne hayal kuran
Gözüm kapalı olduğu zamanlar
Benim başımı taştan taşa vuran
Sandığım gibi değilmiş insanlar
Garibim dünyada garip nafile
Gelse boynuma dolansa da bahar
Kendi hoş kendi masum sesinizle
Siz söyleyin garipliğimi kuşlar “
“Babam kırdı beni ilkönce babam
Dosttan gördüm kahrın daniskasını.

“Babam kırdı beni ilkönce babam” dizesinde Cahit Sıtkı Tarancı, benmerkezcilikten kurtulup, babasının kendisi ile annesini birbirlerinden kopardığını düşündüğü “Oedipus Karmaşası”nın ilk zamanlarındaki bir çocuğun ağzından dökülmüş sitem dolu dökülmüş sitem dolu ifade kullanmıştır. Babasıyla annesinin birlikteliğini çekememekte, babasından annesini kıskanmaktadır. Babasının yerinde olmak istemez, fakat olamayacağını da farkına varır. Babasını başlangıçta kendine bir dost olarak görmüş, lakin annesiyle arasını açtığını düşündüğü için, babasının kendisine yanlış yaptığını düşünmeye başlamıştır. Bu durum, bilinçaltında kalmış bir sitemin farkında olmadan dışarı taşması ve taşınmasıdır. İlk cümlede söylenmesi gerçekten çok ilginçtir:

“Bendim hayal üstüne hayal kuran

Gözüm kapalı olduğu zamanlar

Benim başımı taştan taşa vuran

Sandığım gibi değilmiş insanlar ”

Şair geleceğe dair güzel hayaller kurmaktadır. Ancak bu hayallerinin gerçekleşmeme sebebi olarak babasını görmektedir. Bu yüzden yaşadığı toplumda beklentilerine karşılık bulamamıştır. Burada "baba" toplum ile çocuk bağının kurulmasında temel etkenlerden biri olduğu için, şiirde, bu bağın kurulamamasının temel nedeni olarak "baba" gösterilmektedir. Zaten şiirin başında şair bunu söylemektedir: "Babam kırdı beni ilkönce babam." Bu bağlamda çocuğun babaya karşı olan tavrı topluma uyum sağlamasına da zarar vermiştir.

"Garibim dünyada garip nafile

Gelse boynuma dolansa da bahar

Kendi hoş kendi masum sesinizle

Siz söyleyin garipliğimi kuşlar”

Yukarıdaki dizelerde, babadan yenilen darbe sonunda artık güveneceği kimsenin kalmadığını toplumda tek başına kaldığını dile getirmektedir. Toplum ile uyum sağlamaya çalışan birinin uğradığı hayal kırıklığını, çevresine karşı güvensiz, şüpheli ve şikayetçi biri olduğunu anlatmaya çalışan birinin cümleleridir. Şiire şöyle bir baktığımızda şairin konuları önem derecesine ve tarihine göre sıraladığı görülmektedir.

İlk önce toplumda annesinin dışında tanıdığı babasını konu edinmiş ve babası ile arasındaki sorunlardan bahsetmiştir. Sonra hayatındaki diğer kişi olan sevgilisinden yakınlıkla devam etmiştir. Şair toplumun beklentilerine cevap veremediğini anlatmaya çalışmıştır. Toplumdan sürekli darbe gördüğünü düşündüğü için kendini toplumun dışında olan varlıklara anlatmak zorunda kalacağını söyleyerek bir mesaj vermek istemektedir. Yani şair topluma: “beni anlayın artık bana destek olun artık, yoksa insan dışı varlıklardan medet umar duruma geleceğim. Hatta medet umar

oldum” demektedir. Bu ifade onun halinin tercümanıdır.

***Metin Demirtaş’ın “Babam” başlığını taşıyan şiiri de, “*cinsel kimliğin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in dikkate değer olanlarından biridir.

Babam (Metin Demirtaş)

Elleri kurumuş ağaç kabuğuna benzerdi

Anımsadıkça

Şurama bir şey düğümlenir.

Taşçıydı.

Taşlık bahçelerde akşamlara değin

Balyoz sallardı.

Bize sevgisini bırakıp gitti.

Başka bir şeyi yoktu.

Babalar pek anılmaz şiirlerde.

Annelerdir daha çok sözü edilen.

Beslenip barındıkları yere belki

Bir sığınma duygusudur şairleri

Biraz da buna yönelten.

Yok benim de

Babam için bir şiirim.

Taşı

İğri durur bu yüzden.

Şair, ilk başlarda babasına karşı vefasızlık ve nankörlük etmek istemeyen bir evlat olduğunu bize anlatmaya çalışmaktadır. Babasının aile içindeki yerini dikkat çekerek

babasının aile için yaptıklarına değinmiştir. Bu açıdan tamamıyla içinde yaşanılan toplumun bir evlattan beklediği davranışların etkisinde yazılmıştır. Buna rağmen babaların pek anılmadıklarını babaların yerine annelerin daha çok sözü edildiğini dile getirmektedir. Tam bu noktada bunun sebebini açıklamaya çalışırken daha önce “Oedipus Kompleksi”ni yaşayan biri olarak, o durumuna göndermede bulunarak açıklama çabasına girer.

Annelerin tercih edilmesinin sebebi olarak beslenme ve barınma konusunda babayı dışarıda bırakması, annesi ile arasına giren babasına karşı söylenmiştir. Bu babayı dışarıda bırakan bir cümledir. Çünkü hepimiz biliriz ki, özellikle barınmada babanın etkisi azımsanmayacak derecede önemlidir.

“Yok benim de

Babam için bir şiirim

Taşı

İğri durur bu yüzden”

Özellikle yukarıdaki dizelerde bu durumu bilinçli yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumdan sanki haberdardır ve bu durumun herkeste olduğunu düşünmektedir.

Konumuz açısından en anlamlı kısım ise, tezin de cevap bulmaya çalışırken bir tuhfe, bir armağan gibi karşısına çıkan şu dizelerdir:

“Beslenip barındıkları yere belki

Bir sığınma duygusudur şairleri

Biraz da buna yönelten”

***Cinsel kimliğin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in dikkate değer olanlarından biri de, Neşe Yaşın’ın “Nerkis’in Babasına Söylediğidir” başlığını taşıyan şiiridir.

Nerkis'in Babasına Söylediğidir (Neşe Yaşın)

Çocuklar sever babasını,

Babalar çocuklarını sever.

Babacık ne güzel türkü söylersin,

Sınıftayken duyarım sesini senin,

Dalarım, düşünürüm, kızar öğretmenim.

“ Öğretmenim, babacık türkü söylüyor

Ya kurşunlar alırsa onu

Biz babasız ne ederiz?”

“ Savaş olunca baba

Saklan yatağın altına”

Dizelerin sıralanışı şaşkıncu derecede “elektra kompleksi”ne uygunluk göstermektedir.

“Çocuklar sever babasını”

“Elektra kompleksi”nde kız çocuk önce babasına yakın durur. Babasının beklentilerini karşılayamadığını düşündüğü zaman babasına duyduğu hayranlığı devam ettirmek ister. Babasının sevgisini kaybetmemek için babasının kendisini sevmeyi devam ettirmesi için annesine benzemeye çalışmaktadır. Aşağıdaki dize ile şair, bilinçaltından bize yaşadığı bu durumu anlatmaktadır.

“Babalar çocuklarını sever.”

Bundan sonraki dizelerde ise babasına olan sevgisini ve onu kaybetme korkusunu dile getirmiştir. Yani babasından penis alamayacağını düşünen bir kızın babasının kaybetmek istememesi olarak algılayabiliriz . “Elektra Kompleksi”ndeki kız babasını kaybetmemek için annesini taklit etmeye başlar.

“Dalarım, düşünürüm, kızar öğretmenim.

“ Öğretmenim, babacık türkü söylüyor

Ya kurşunlar alırsa onu

Biz babasız ne ederiz?"

***Bu şiirdeki tek eksik annesinden bahsetmemiş olmasıdır. Neşe YAŞIN sanki bu eksikliği gidermek için "Babam" şiirini yazmıştır. Annemsiz babam bende eksiktir der gibi. "Babam" şiirini de bu bağlamda dikkatlerinize sunuyoruz:

Babam (Neşe Yaşın)

Babamın resmini çizdim bugün,

Ama benzemedi babama.

Kemanını da çizdim sonra,

Yine benzemedi babama.

Sigarasını bile çizdim,

Kağıttaki babam değildi yine.

Annemi çizdim sonra yanına

Babam eğilip öptü annemi

Kemanını tıngırdattı

Külünü silkti sigarasının.

Daha önceki şiirde ("Nerkis'in Babasına Söylediğidir"), şair babasının kendisi için ne ifade ettiğini anlatmaya çalışmaktadır. Babasının kendisi için ne ifade ettiğinin yanında bu sürecin nasıl oluştuğunu da bize anlatmaktadır. "Babam" şiirinde ise şair, "Elektra Kompleksi"nin son aşaması olan yani babasından ümidini kesen kızın babasını kaybetmemek için annesinin etkisini bize anlatmaktadır. Resimde babasının yanına çizdiği annesi, aynı zamanda şairi de temsil etmektedir.

Şair, şiirde babasının "Elektra Kompleksi"nin son aşamasında annesine benzeyerek babasını nasıl kazandığını, babasının kafasında ne ile ilişkili olarak yer edindiğini anlatmaktadır. Babasını annesi ile tamamladığını bize anlatmaya çalışmaktadır. Yani şair, "babamı kendimde tutmamda, babamı kaybetmememde ve onu kendimde

tamamlamamda annemin etkisi vardır” demek istemektedir. Bu etki bildiğimiz üzüre “Elektra Kompleksi”nin son aşamasında kız çocuğun annesine olan kızgınlığını bastırıp babasını kaybetmemek için annesine benzemesidir. Aşağıdaki dizelere baktığımızda bunu açık bir şekilde görebiliriz.

Kağıttaki babam değildi yine.

Annemi çizdim sonra yanına

Babam eğilip öptü annemi

Kemanını tıngırdattı

Külünü silkti sigarasının.

***Cinsel kimliğin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in dikkate değer olanlarından biri de, Ali Püsküllüoğlu’nun “Baba” başlığını taşıyan şiiridir.

Baba (Ali Püsküllüoğlu)

Yalnızlığımdır hep bıçakların kestiği

akşam çayında galetalarla yenen

koyu atlar görünür terkisinde

ne kadar kaçkın varsa evden

uykumdur sokaklarda sürünür

ya da düşer bir kadının elinden

yorgunluğumdur daha çok aşk

gelip gider o şehrin gemilerinden

esmerdir akşamlarda babam

çok esmer güler resimlerinden

o kadar yakın bilmediğim

ölüme çok uzak günlerinden

ellerimdir dalgınlığımda hep
hep bardaklara, sular dururken
sürahilerde-akşam vakitleri
akşam çayına gelmeyen
bir baba, aydınlıksız odalarda
çok esmer resimlerinden

"Oedipus Karmaşası"nda "baba" sonuç itibari ile özdeşim kurulan ve taklit edilendir. 'Hadım edilme' korkusundan dolayı güçsüz, küçük ve zayıf olduğunu gören çocuk, babanın özelliklerine özenmeye kendini onda bulmaya ve onunla dışarıya açılmaya toplumsallaşmaya başlamak istemektedir. Bu durum zamanla babaya karşı bir bağımlılığa dönüşmektedir. Bu durum kimi insanlarda çok, kimisinde de az yaşanmaktadır. "Baba" uzaklaştığında veya olmadığı zaman özlenir, aranır. Şair, "Yalnızlığımdır hep bıçakların kestiğı" dizesi ile özlemini ve yalnızlığını dile getirmektedir. Eski resimlerine bakması babasını yaşadığı hayatta hala yanında istediğini göstermektedir. Son kıtada bunu çok daha açık bir şekilde dile getirmektedir;

"akşam çayına gelmeyen
bir baba, aydınlıksız odalarda
çok esmer resimlerinden"...

Dizelerinde babasına olan özlemini ve ona hala ihtiyacının olduğunu açık bir şekilde vurguluyor. "Bir baba, aydınlıksız odalarda" dizesinde babanın kendisinin bu dünyadaki yol göstericisi ışığı olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum babanın oğlunun dış dünyası, fikri ve kişiliğı üzerindeki etkisinin açık kabulü anlamına gelmektedir. Çocuk bir çok açıdan babasını taklit etmektedir. Kendisini babasının bünyesinde toplumsal kalıpları ile biçimlendirmektedir.

***Cinsel kimliğıin etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler" in dikkate değer olanlarından biri de, Sabahattin Ali'nin "Babam İçin" başlığını taşıyan şiiridir.

Babam İçin (Sabahattin Ali)

Allahım!.. İŞte bugün.

Şu zavallı mrmn

En matemli günü.

Elim bgrmde kaldım,

Ben bugün haber aldım:

Babamın ldgn.

Bitti hayatın tadı,

Bu haber bırakmadı,

Dudağımda tebessüm.

Kalbim oyuldu yer yer,

Aman Yarabbi, meğer

Ne acıklı imiŐ lm

Daha birkaç gün evvel,

Yüzümü okşayan el,

Şimdi toprak oluyor.

Kendi vücudum kadar

Bana yakın olanlar,

Birden, uzak oluyor.

Ah Baba!... Dada dne

Kadar sensin göğsüne

Saklıyordum başımı.

İnan babacığım, inan,

Bu ateş, menba'ından
Kuruttu gözyaşımı... “
...
Bitti hayatın tadı,
...
Kendi vücudum kadar
Bana yakın olanlar,
Birden, uzak oluyor.”

Bu şiir açık bir şekilde babasında kendini bulan, babası ile şekillenen birinin dizeleridir. "Oedipus Kompleksi"nde kendini baba ile özdeşleştirme söz konusudur. Şair açık bir şekilde babasının bir devamcısı, benzeri ve bağımlısı olduğunu söylemektedir.

"Ah Baba!... Daha düne
Kadar sensin göğsüne
Saklıyordum başımı.”

Babasının desteğine ihtiyaç duyduğunu ve babasını hala güçlü kabul ettiğini aşağıdaki dizeler ile paylaşmaktadır. Dilimizde göğüs, dayanak ve güç demektir.

"Daha birkaç gün evvel,
Yüzümü okşayan el,
Şimdi toprak oluyor.”

Babasını kendine benzettiği için, kendisi dünyada iken babasının nasıl olupta öldüğüne inanmamaktadır. Çünkü babayla arasında özdeşim kurmaktadır. Onun için babasının ölümüne alışmamıştır.

***Barış Pirhasan “Babam Benden Bir şey Anlamıyor” isimli şiir kitabı da, bu alanda anılmaya değer çalışmalardandır.

Babam Benden Hiçbir Şey Anlamıyor (Barış Pirhasan)

Sırıtarak başka yol yok diyorlar

Çözmek için nice nice düğümü

Yapışacak birazcık izin versem

Avucuma İskender'in kılıcı

Biraz uyusam bir parça aklım yatsa

En azından sınırlarım düzelir

Siperimde mışıl mışıl uyurken

Kördüğümle soykırımla çözülür

Biliyorum İskender'in kılıcı

Bileylendi binlerce fabrikada

Kabzası tam ellerimize göre

Havada mis gibi kan kokusu

Yumuşasam azıcık inat etmesem

Şiddeti hep dağıtmasam gövdeme

İskender'in kördüğüm anısını

Yaşatmayı istemez miyim ben de

Kurşun marş ve bayraklar arasında

Biliyorum insan nasıl bilenir

Kördüğümüne vurunca keskin çelik

Mızımız dünya çizgisinden boşanır

Babam benden hiçbir şey anlamıyor

Yürüyoruz şeytanımla elele

Pişmanlığın yakıcı özlemini

Taşıyarak kalbimizde dörtnala...

Bu Şiirde Şair yaşanan sorunların çözümlünde insan ikilemini anlatmaya çalışmaktadır. İskender'in kılıcı sadece bir simgedir. Freud'a göre cinsellik ve saldırganlık içgüdüsi doğuştan gelir ve yaşanan kültürde zamanla bastırılır daha sonra toplum için kabul edilebilir davranışlar ve çalışmalar ile dönüşerek kendini tatmin eder. Fakat bazıları bunu yapamaz. Cinsellik ve saldırganlık içgüdüsunü daha açık bir Şekilde yaşar. Şair bu ikilemi bize anlatmaya çalışmaktadır. Bu ikilem saldırganlık ve cinselliğin topluma uyum sağlayıp sağlayamama süreci ile ilgilidir.

Şair insandaki saldırganlık dürtüsünü aşağıdaki dizeleri ile bize anlatmaya çalışmaktadır.

“Yapışacak birazcık izin versem

Avucuma İskender'in kılıcı

...

Kördüğümler soykırımla çözümlür

...

Kördüğüme vurunca keskin çelik

Mızımız dünya çizgisinden boşanır.”

Őairimiz, diğer taraftan sorunların çözümlünde saldırganlığın kendisinde etkili olmadığını ve anlamsız olduğunu da bize şu dizileri ile açıklamaya çalışmaktadır.

“Yumuşasam azıcık inat etmesem

Şiddeti hep dağıtmasam gövdeme

İskender'in kördüğüm anısını

Yaşatmayı istemez miyim ben de

Kurşun marş ve bayraklar arasında

Biliyorum insan nasıl bilenir

Kördüğüme vurunca keskin çelik

Mızımız dünya çizgisinden boşanır.

Şair yukarıdaki dizeleri ile daha değişik duyguların ve anlamların peşindedir. Şair kendisinde de saldırganlık dürtüsünün olduğunu; fakat toplumca anlamlı olarak görülen bir çok durumun kendisini tatmin etmediğini anlatmaya çalışmaktadır. “Bana uğruna savaşıcağım daha anlamlı değerler bulun” demek istemektedir.

Tam bu nokta daha önce olduğu gibi, kendisini topluma hazırlayan babasına karşı “Oedipus kompleksi”nde yaşadığı suçluluk duygusu geri gelmektedir. Şair şiirin son kısmında sanki yıllardır babasından sakladığı bastırılmış duyguların gerçek yüzünü açığa çıkarmaktadır. “Oedipus Kompleksi”ne gönderme yaparak babasına şöyle diyor:

“Ben ‘Oedipus Kompleksi’nin sonlarına doğru hadım edilme korkusundan dolayı sana benzemeye çalıştım. Bu şekilde beni topluma hazırladın ve bütün değerlerim ile senin toplumdaki temsilcindim. Ama gerçekte hiçbir zaman tam olarak senin temsilcin olamadım. Kendi isteklerime ve değerlerime göre yaşamak istedim. Ancak sana ve topluma karşı yine de pişmanım ve suçluluk duygum devam ediyor”

“Babam benden hiçbir şey anlamıyor

Yürüyoruz şeytanımla elele

Pişmanlığın yakıcı özlemini

Taşıyarak kalbimizde dörtlü.”

2. Karakter Tatmini Eksenli Baba Şiirleri

Karakter tatmininde kişinin yapıp-etmelerinin, söylediklerinin-yazdıklarının asıl sebebi, kazandığı veya kazanmak istediği kişilik özelliklerini öne çıkarmak veya önemsediyini göstermek içindir. Yani baba şiirini yazan kişi “baba” konusunu sadece uygun bulduğu için öne çıkarmıştır. Öne çıkan durum babası ile kendisi arasındaki özel bağlar değil, genel toplumsal bağlar ve şairin kişilik özellikleridir.

Karakter tatmini eksenli yazılan baba şiirlerinin, içinde yaşanan kültürün etkisinden ve beklentilerinden kaynaklı olarak yazılan baba şiirlerinden farkı: Karakter tatmini eksenli yazılan “baba” şiirlerinde kültürel özellikler vardır tabii ki fakat karakter tatmini eksenli yazılan “baba” şiirlerinde asıl önemli olan nokta, kişinin kendini kendi düşünsel-duygusal dünyasında görmek isteği ve gördüğü yerdir. Kısacası kişinin bazı toplumsal olaylara ve kişisel özelliklere vurgu yapıp kendi içinde ulaşmak istediği hedeflere yaklaşmak istemesidir. Yani baba ve çocuk bazı yüce konuların içinde kalan iki kavramdır. Karakter tatmini eksenli yazılan baba şiirlerinde önemsenen ve yüceltilen bazı özelliklere ulaşmak için kendini anlatma isteğinin ağır bastığı baba şiirleridir.

Her özdeşim kurmanın temeli bizce sadece “Oedipus” ile açıklanamaz. Belki cinsiyetimize göre bir özdeşim kurma durumumuz vardır, fakat her özdeşimin temelinde “Oedipus Karmaşası” yoktur. İçinde yaşadığımız kültürün etkisini ve cinsel kimliğin dışında insan olmanın genel ihtiyaçlarını düşünürsek, özdeşim kurma mekanizmasını cinsel kimliğimizin dışında da açıklayabilmemiz, anlayabilmemiz mümkündür. Kadın ve erkekte ortak olan bazı duygular ve gereksinimler vardır. Örneğin; beğenilme sadece cinsel temelli düşünülmemelidir. Çünkü ister kadın olsun ister erkek hem cinsleri açısından da beğenilmek isterler. Ya da sevinmek, gülmek, mutlu olmak isterler. Beğenilme, kabul görme duygusu erkek ya da kadın kimliğimizin dışında sosyal hayatın bize verdiği duygulardan biridir. Yani bazı duygular, düşünceler, ihtiyaçlar ve davranışlar ancak kişi olma bütünlüğü içinde açıklanabilir. Cinsiyetimizin dışında kalan ortak yönlerimizi ve içinde yaşadığımız kültürü özdeşim kurma sürecine katmadan bütüncül bir değerlendirme yapamayız. Onun için “baba” hakkında yazılan şiirleri sadece cinsel kimliğimize göre değil diğer bazı etkenleri de düşünerek anlatılmaya ve açıklamaya çalışacağız.

Şimdi toplumda yaşayan bir birey olarak kişilerin temel bazı özelliklerinde bahsedelim. Burada cinsiyet bizim düşüncemize göre, anlatacağımız özelliklerimizi etkileyen bir unsurdur. Gülmek-ağlamak, sevinmek-üzülmek gibi. Bu duygular herkeste vardır cinsellik ise bunları etkileyen bir unsurdur. Okulda başarılı olunca sevinmenin karnede zayıf olunca üzülmünün cinsellikle direkt olarak bir bağı yoktur ama herkes içinde yaşadığı kültüre göre bazı isteklerde bulunur. Bu istekler de bazı beklentiler ve davranışları beraberinde getirir. Şimdi asıl anlatmak istediğimiz konuya dönersek şunu diyebiliriz. Herkeste neredeyse ortak olan bazı özellikler vardır. Bu özellikler içinde yaşanan kültüre göre belirginleşiyor ve rengini seçiyor. Kişinin yapıp etmelerinde kişiye motive eden neredeyse herkeste olan temel karakter tatmini davranışlar vardır.

- 1- Kişinin kendini yüceltmek isteği.
- 2- Kişinin kendindeki eksikleri kapatmak için yaptığı uğraşlar.
- 3- Kişinin ilgileri vardır ve o ilgilerine göre ortaya çıkan merak duygusu vardır.
- 4- Kişinin kendini ifade etme, anlatma ve kabul ettirme isteği.

Hangi alanda olursa olsun bir eser, bir ürün ortaya koymaya çalışan bir kişiyi motive eden temel bazı dürtüler mevcuttur. Her canlının en temel ihtiyaçları hayatta kalmak, barınmak, beslenmek ve “cinsellik”tir. Bunların yanında insanın diğer canlılardan farklı olarak belki de sonradan kazanılan(öğrenilen) sevmek, sevilme, mutlu olmak, anlaşılma istemek ve dikkat çekmek vs. gibi istekleri vardır. Diğer canlılardan farklı olan bu istekleri karşılandığı zaman mutlu ve sevinçli olmaktadır. Aksi takdirde gerilir ve eğer üstesinden gelemez ise yaşamasını sürdüremez hale gelebilir. Hangi konuda olursa olsun, insanın bütün eylemlerinde karakter tatmini için yapmak istediği işler ve yaşamak istediği bazı duygular vardır. Aşağıdakileri insanın bütün eylemlerinin yapıp etmelerinin sadece cinsellikle açıklanamayacağını göstermeye çalışmak ve bir alana sıkışıp kalmamak için veriyoruz. Ama karakter tatmininde cinsel kimliğin yine de önemli bir yeri vardır.

- 1- Kişinin kendini yüceltmek isteği: Büyük işlerle uğraşmaya karar verme ve önemli bir misyon yüklenmek için, kendini yüceltme isteği olması gereken bir duygudur...

Eğer bu bir şiir ise ve konusu baba üzerine ise babaya iyi bazı özellikler atfedilerek baba üzerinden kendini yüceltme söz konusu olabilir. Çünkü baba, bir yaşa kadar özdeşim kurulan biridir. Her özdeşimin “Oedipus Kompleksi” ile bir ilgisi olduğu söylenemez.

2- Kişinin kendindeki eksikleri kapatmak için yaptığı uğraşlar: Bu dürtü, üzerinde çalışılacak hangi konuya karar verilmiş ise o konu üzerinde yılmadan yorulmadan çalışmak için gerekli bir dürtüdür.

Eğer bu bir şiir ise ve konusu baba üzerine yazılıyor ise babayı ya güçlü göstermek ister ya da kendi zayıflıklarının nedenini babası olarak görmek ister. Şair babasının iyi yönlerini sahiplenerek kendine pay çıkardığı gibi, babasının kötü yönlerini eleştirerek olumsuzluklarının sebebinin kendi dışında bırakmak ister.

3- Kişinin ilgileri vardır ve o ilgilerine göre ortaya çıkan merak duygusu vardır. Yani merak duygusunu gidermek için yapılan edimler. Merak duygusu kimilerine göre doğuştan insana verilen bir özelliktir. Çocuklar incelendiğinde özellikle 3 ve 6 yaş arası çocukların genelinde müthiş bir merak duygusu vardır. Yalnız bizi burada ilgilendiren şudur bu merakın hangi konuya yöneldiğidir. Burada şunu diyebiliriz kişinin merak duygusunun üzerinde, özellikle ileriki yaşlarda, içinde yaşadığı kültürün ve ortamın çok büyük bir etkisi vardır.

Eğer kişi edebiyat alanında şiiri seçmiş ise ve konusu “baba” üzerine ise bizce bunda kişinin içinde yaşadığı kültürün ve kişinin özel yaşamının etkisi fazladır. Çünkü merak ve önemseme yan yana yol alır insan zihninde. Bir toplumda baba ne kadar çok önemseniyorsa şairin baba konusuna olan merakı o derece artar demektir. Ama bizim gibi doğu toplumlarında “baba” bu kadar çok önemseniyorken “baba” hakkında yazılan şiirlerin yeterince olmamasının altında başka sebepler aramak lazım. Bizim toplumda son zamanlara kadar “baba” mutlak bir güç ve dokunulmazdır. Baba hakkındaki şiirler genel olarak, çocuğun kendi hayatının iplerinin eline geçirdiği ve babanın zayıfladığı ya da öldüğü zamanlar kaleme alınmıştır. Bu şöyle açıklanabilir belki şimdiye kadar “baba” ile beraber kendine bir kimlik yaratan çocuk babanın zayıflamasıyla beraber kendisi ile “baba” arasındaki bağlantıları yeniden düzenlemeye ve şekillendirmeye çalışmaktadır. Çünkü çocuk kendi kimliğini artık babadan ağımsız olarak yeniden şekillendirme ve düzenleme zamanının geldiğini fark

etmiştir. “Baba” şiiri ile babanın artık kendisi için olması gerektiği yeri bize ve kendisine anlatmak istemektedir. Tabi ki bunu yapması için illaki şiir yazması gerekmez. Şiir çocuğun babası ile kendisi arasındaki bağın şeklinin ve içeriğinin yeniden düzenlenmesi için kullandığı araçlardan biridir.

4- Kişinin kendini ifade etme, anlatma ve kabul ettirme isteği. Özellikle güzel sanatlarda ve edebiyatta kendini anlatma isteği, kendini kabul ettirme istediğinden daha baskındır. Takdir almak birçoğumuzun hoşuna giden bir durumdur. “Baba” hakkında yazılan şiirlerde toplumun beklentilerine uygun dizeler yazarak toplumun takdirini kazanmak şeklinde düşünülebilir. Fakat burada kişi için asıl önemli olan toplum değil, baba hakkında şiir yazan kişinin toplumun ve de kendisinin güzel gördüğü bu düşünceyi taşıdığını göstermek istemesidir. Bu durum kişiye değerli olma duygusu kazandırır ve kişi bundan haz alır.

2.1 Karakter Tatmini İle İlgili Yorumlamaya Uygun Metinler

Şimdi “baba” hakkında yazılan karakter tatmini eksenli şiirlere bakalım. Aşağıdaki şiirleri yazan kişi kendisinde baskın olan veya baskın olmasını istediği bazı kişilik özelliklerini öne çıkarmak için yazmıştır. Şiirin mısralarının kaynağı şairin benlik algısıdır. Benlik algısı her kişinin kendisine dönük olumlu olumsuz tüm duygularıdır. Kişiler birçok toplumsal ve bireysel edimlerinde benlik ağılsının çok önemli bir yeri vardır. Şair aşağıdaki şiirlerini yazarken kendi benlik ağılsına göre olaylara yaklaşmıştır. Çünkü benlik algısının oluşmasında “baba” ve çevre çok önemlidir. Özellikle bizim toplumumuzda oğul birçok açıdan babanın devamcısı olarak görülür. Şair(oğul) bunu bildiği için aşağıdaki şiirler ile bize düşünsel, duygusal ve ahlaki açıdan kendisinin nerede olduğunu, nereleri hedeflediğini göstermeye çalışmaktadır. Onun için aşağıdaki şiirlerde babayı övmek kendini övmektir, toplumu yermek yine kendini övmektir, kendini yermek de aslında kendini övmektir. Şair “baba” hakkında yazdıkları ile bize kim olduğunu anlatmaya çalışırken aynı zamanda bundan gizli bir haz duymaktadır ve kendini daha iyi hissetmektedir. Tabi ki aşağıdaki şiirlerde cinsel kimliğin ve kültürün etkisi vardır. Fakat, şair şiirinde cinsel kimliğini, kültürü kendi kişiliğini bize anlatmak ve açıklamak için bir araç olarak görmektedir.

***Şimdi de yukarıdaki düşüncemizi tek tek şiirler ve şairler üzerinden açıklamaya çalışmak için “baba” hakkında yazılan, “*karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in bazılarını bakalım. Özdemir İnce’nin “Överim Ben Babamı” başlığını taşıyan şiiri bu tarz şiirlerin en dikkate değer olanlarından biridir. Babası ile ilgili sözleri ayrıca dikkate değerdir. Şimdi bu şiiri görelim:

Överim Ben Babamı (Özdemir İnce)

Överim, yüceltirim babamı

babasız bırakmadı beni

çünkü kendi uzun yaşadı.

Hergün öldürdüler

katip masasında bazen

bazan bakkalda, kahvede

hergün öldürdüler babamı.

Bir ölü babalar dizisi babam

bir aynanın içinde gittikçe küçülen

bir aynanın içinde gittikçe büyüyen;

güneşi çiğnedi diye

gölgeyi görmedi diye

“hayır” dediği için

“evet” demediği için uygun zamanlarda

Hep öldürdüler babamı.

Ölerek yaşadı babamı

ölerek uzun yaşadı

ölen bir oğulum bende

överim, yüceltirim babamı.

Burada şair kendisine göre babasının bazı iyi özelliklerini öne çıkarmak istemektedir. Şunu söylemek istemektedir: “babam bu özellikleriyle babamdı. Onun için babamı önemli ve üstün görürüm” demektedir.

“Överim, yüceltirim babamı

babasız bırakmadı beni

çünkü kendi uzun yaşadı.”

Sonra da o özelliklerin devamcısı olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Yani bu özelliklere kendisinin de sahip olmak istediğini, takipçisi olmak istediğini, ancak bu şekilde yaşadığı hayatta kendisini doğru, üstün ve yüce görebileceğini anlatmaya çalışmıştır. Bu özelliklere sahip olmak için de bazı kayıpları göze alabileceğini söylemiştir. Tıpkı babası gibi.

“Ölerek yaşadı babamı

ölerek uzun yaşadı

ölen bir oğulum bende

överim, yüceltirim babamı.”

***Rıfat Ilgaz’ın “Baba” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “*karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Baba (Rıfat Ilgaz)

Küçük işler peşinde harcadın

altmış üç yılını;

mum sattın, kürek çektin,

kul oldun sonunda bir kapıya.

Çıkarı olduğu halde işinin

kaplarını doldurmadın vaktinde,
sessiz sedasız göçtün aramızdan;
ne ölümün geçti gazeteye
ne dokuz göbek soyun.
Kötü mü olurdu,
beş on para ayırsaydın bir kenara
kara günler için,
hiç olmazsa başımızı sokacak
iki göz bir ev bıraksaydın.
Sokakta kalmış değiliz,
adını herkese hatırlatacak
bir dikili çöpün bil yok yeryüzünde
mezar taşından gayrı.
Büsbütün unutulup gideceksin
seni üç aydan üç aya hatırlatan
elimizdeki cüzdan da olmasa...
Bizi yukardan konuşuracak
ne han bıraktın, ne hamam,
iki karışlık arsada kalmadı
yangın yerinde;
borcun bile yoktu ödenmeyecek kadar,
neyinle övüneyim!
Şöyle böyle bir memurdun

kolculuktan yetişme

kimlerin yanında lafını edeyim!

Şair burada babanın onurlu bir yaşam sürdüğünü, kimseden çalıp çırpmadığını ve çocuklarına hiçbir şey bırakmadığını ifade etmektedir. Şair aslında bir nevi babayı dürüst ve namuslu olduğu için eleştirmektedir. Diğer babalar gibi çalıp, dolandırıp zengin olup kendilerine bir şeyler bırakmasını istemektedir. Ama “baba” namusuyla ve onuruyla yaşadığı için böyle işlere girişmemiştir. Bir taraftan da hiçbir şey bırakmamasına sevinmektedir. Bıraktığı şey borçta olabilirdi. “Baba” o kadar onurludur ki geri kalanlara eziyet verecek adından kötü söz ettirecek hiçbir şey bırakmamıştır.

“Bizi yukardan konuşturacak

ne han bıraktın, ne hamam,

iki karışlık arsada kalmadı

yangın yerinde;

borcun bile yoktu ödenmeyecek kadar,

neyinle övüneyim!

Şöyle böyle bir memurdun”

Bu şiirde öne çıkan babanın özellikleri ve bu özelliklere şairin nasıl baktığıdır. Şair aslında yozlaşan toplumun bir bireyinin ağzıyla bu şiir kaleme almıştır. Ama şiirin ruhu yozlaşan birey değil şairin kendisindedir. Bunu yaparken hem içinde yaşadığı toplumu eleştirmekte hem de bu toplumsal yozlaşmanın dışında olduğunu bize anlatmaya çalışmaktadır.

“Küçük işler peşinde harcadın

altmış üç yılını;

mum sattın, kürek çektin,

kul oldun sonunda bir kapıya.

Çıkarı olduğu halde işinin

kaplarını doldurmadın vaktinde,”

Şair babasının bu yaşayış biçiminden dolayı toplumda hak ettiği yere gelemediği şu dizelerle anlatmaya çalışmaktadır.

“Küçük işler peşinde harcadın...

... ne ölümün geçti gazeteye

ne dokuz göbek soyun...

... Şöyle böyle bir memurdun

kolculuktan yetişme

kimlerin yanında lafını edeyim.”

Rıfat ILGAZ’ın film senaryolarında da mevcut olan bu istihza alışık olduğumuz bir durumu(rüşveti-onursuzluğu) över gibi görünüp yermesiyle şiire taşınmıştır. Sanki, divan şairi Huzuri’nin “ters öğüt” destanına nazire gibidir. Huzuri de destanında olumsuz öğütler verip, olumlu algılamamızı istemektedir. Rıfat ILGAZ’da da bu özellik vardır.

***Sezai Karakoç’un “Masal” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “*karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Masal (Sezai Karakoç)

Doğuda bir baba vardı

Batı gelmeden önce

Onun oğulları batıya vardı

Birinci oğul batı kapılarında

Büyük törenlerle karşılandı

Sonra onuruna büyük şölen verdiler

Söylevler söylediler babanın onuruna
Gece olup kuştüyü yastıklar arasında
Oğul masmavi şafağın rüyasında
Bir karaltı yavaşça tüy gibi daldı içeri
Öldürdüler onu ve gömdüler kimsenin bilmediği bir yere
Baba bunu havanın ansızın kabaran gözyaşından anladı
Öcünü alsın diye kardeşini yolladı
İkinci oğul Batı ülkesinde
Gezerken bir ırmak kıyısında
Bir kıza rastladı dağların tazeliğinde
Bal arılarının taşıdığı tozlardan
Ayna hamurundan ay yankısından
Samanyolu aydınlığından inci korkusundan
Gül tütününden doğmuş sanki
Anne doğurmamış da gök doğurmuş onu
Saçlarını güneş destelemiş
Yıllarca peşinden koştu onun
Kavuşamadı ama ona
Batı bir uçurum gibi girdi aralarına
Sonra bir kış günü soğuk bir rüzgâr
Alıp götürdü onu
Ve ikinci oğulu
Sivri uçurumların ucunda

Buldular onulmaz ılgınlıkların avucunda
Baba yağmurlardan anladı bunu
Yağmur suları aci ve buruktu
İşin kühüne varsın diye
Yolladı üçüncü oğlunu
Üçüncü oğul Batıda
Çok aç kaldı ezildi yıkıldı
Ama bir iş buldu bir gün bir mağazada
Açlığı gidince kardeşlerini arayacaktı
Fakat batinin büyüsu ağır bastı
İş çoktu kardeşlerini aramaya vakit bulamadı
Sonra büsbütün unuttu onları
Şef oldu buyruğunda birçok kişi
Kravat bağlamasını öğrendi geceleri
Gün geldi mağazası oldu onu parmakla gösterdiler
Patron oldu ama hala uşaktı
Ruhunda uşaklık yuva yapmıştı çünkü
Bir gün bir hemşerisi onu tanıdı bir gazinoda
Ondan hesap sordu o da
Sırf utançtan babasına
Bir çek gönderdi onunla
Baba bu kağıdın neye yarayacağını bilemedi
Yırttı ve oynasınlar diye köpek yavrularına attı

Bu yüklü çeki
İyice yaşlanmıştı ama
Vazgeçmedi koyduğundan kafasına
Dördüncü oğlunu gönderdi Batıya
Dördüncü oğul okudu bilgin oldu
Kendi oymak ve ülkesini
Kendi görenek ve ülküsünü
Günü geçmiş bir uygarlığa yordu
Kendisi bulmuştu gerçek uygarlığı
Batı bilginleri bunu kutladı
O da silindi gitti binlercesi gibi
Baba bunu da öğrendi sihirli tabiat diliyle
Kara bir süt akmıştı bir gün evin kutlu koyunundan
Beşinci oğul bir şairdi
Babanın git demesine gerek kalmadan
Geldi ve batının ruhunu sezdi
Büyük şiirler tasarladı trajik ve ağır
Batının uçarlığına ve doğunun kaderine dair
Topladı tomarlarını geri dönmek istedi
Çöllerde tekrar ede ede şiirlerini
Kum gibi eridi gitti yollarda
Sıra altıncı oğulda
O da daha batı kapılarında görünür görünmez

Alıştırdılar tatlı zehirli sulara
İçkiler içti
Kaldırım taşlarını saymaya kalktı
Ev sokak ayırmadı
Geceyi gündüzle karıştırdı
Kendisi de bir gün karıştı karanlıklara
Baba ölmüştü acısından bu ara
Yedinci oğul büyü müştü baka baka ağaçlara
Baharın yazın güzün kışın sırrına ermişti ağaçlarda
Bir alınyazısı gibiydi kuruyan yapraklar onda
Bir de o talihini denemek istedi
Bir şafak vakti Batıya erdi
En büyük Batı kentinin en büyük meydanında
Durdu ve tanrıya yakardı önce
Kendisini değiştiresinler diye
Sonra ansızın ona bir ilham geldi
Ve başladı oymaya olduğu yeri
Başına toplandı ve baktılar Batılılar
O aldırmadı bakışlara
Kazdı durmadan kazdı
Sonra yarı beline kadar girdi çukura
Kalabalık büyü müş çok büyü müştü
O zaman dönüp konuştu:

Batılılar!
Bilmeden
Altı oğlunu yuttuğunuz
Bir babanın yedinci oğluyum ben
Gömölmek istiyorum buraya hiç değişmeden
Babam öldü acılarından kardeşlerimin
Ruhunu üzmem istemem babamın
Gömün beni değiştirmeden
Doğulu olarak ölmek istiyorum ben
Sizin bir tek ama büyük bir gücünüz var:
Karşınızdakini değiştirmek
Beni öldürseniz de çıkmam buradan
Kemiklerim değişecek toz ve toprak olacak belki
Fakat değişmeyecek ruhum
Onu kandırmak için boşuna dil döktüler
Açlıktan dolayı çıkar diye günlerce beklediler
O gün gün eridi ama çıkmadı dayandı
Bu acıdan yer yarıldı gök yarıldı
O nurdan bir sütuna döndü göğe uzandı
Batı bu sütunu ortadan kaldırmaktan aciz kaldı
Hâlâ onu ziyaret ederler şifa bulurlar
En onulmaz yarası olanlar
Ta kalplerinden vurulmuş olanlar

Yüreğinde insanlıktan bir iz taşıyanlar

Bu “baba” şiirinde de “baba” ile oğlun özel bir bağından çok sosyolojik olarak değişimlerin etkisinde kalan bir karakter öne çıkarılmıştır. Şiirde iki karakter vardır, birinin adı doğu diğerrinin batıdır.

“Doğuda bir baba vardı

Batı gelmeden önce”

‘Batı’ karakterinin etkisinde yok olmaya başlayan ‘doğu’ karakterini konu edinen bir şiirdir. Şair ‘batı’ karşısında yok olan ilk altı oğulun hikayesinde bize şunu anlatmak istemektedir. ‘Batı’ karakteri karşısında doğu karakterinin düştüğü hataları, yaşadığı çelişkileri, zaafı ve nasıl yok olduğunu nasıl kimliksizleştiğini anlatmaya çalışmaktadır. Burada “baba” ‘doğu’ toplumunun atasıdır. Bu değişimi bu yok oluşu kabul etmeyen bir babadır. Çünkü söz konusu olan doğu ruhunun ve insanının kendi rengi, meziyetleri ve insanlığıdır. Yok olmamalıydı. Her şeye rağmen ayakta kalmalıydı. Bunu da yedinci oğulun ağzında şöyle anlatmaktadır.

“Ruhunu üzmem babamın

Gömün beni değiştirmeden

Doğulu olarak ölmek istiyorum ben ..

.... Kemiklerim değişecek toz ve toprak olacak belki

Fakat değişmeyecek ruhum.”

Şair bu ‘batı-doğu’ karakteri ilişkisinde kendi üstün meziyetlerini, yüce meziyetlerini doğu karakterinde görmektedir. Sonuç olarak şunu söylemek istemektedir: “Ben yok olan yönlerimizin ve yönlerimin farkındayım ama her şeye rağmen kendi karakterimin ve kültürümün güzelliklerini kaybetmeyeceğim. Bunun bedeli ağır olsa bile.”

“Onu kandırmak için boşuna dil döktüler

Açlıktan dolayı çıkar diye günlerce beklediler

O gün gün eridi ama çıkmadı dayandı

Bu acıdan yer yarıldı gök yarıldı
O nurdan bir sütuna döndü göğe uzandı
Batı bu sütunu ortadan kaldırmaktan aciz kaldı
Hâlâ onu ziyaret ederler şifa bulurlar
En onulmaz yarası olanlar
Ta kalplerinden vurulmuş olanlar
Yüreğinde insanlıktan bir iz taşıyanlar”

Şair için ‘doğu karakteri’nin güzellikleri ile yaşamak insan olarak yaşamak ile eşdeğerdir.

***Engin Kurt’un “Babam” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “*karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Babam (Engin Turgut)

umudun en çalışkanı, hayatı incitmeyen adam
bir İstanbul çelebisi, sanki beyaz bir kuş
karanlığı topa tutan adam, mavi bir kalp
yumaşıcık bir deniz, bir geminin güvertesi
onurlu bir ömür, dürüst bir hayat
evinden ekmeğini eksik etmeyen bir sevgi kokusu
radyo tiyatrosu sinlerken hüznlenen adam
Atatürk’ün sesini duyduğunda ağlayan adam
ne savaşlar görmüş de yenilmemiş
çekingen bir solgunluk, efendi bir güneş
mis gibi bir Türkçe, yürüyüşü ışıktan

yarasın gizleyen, alınyazısı güzel adam
erken büyümüş, vefa dolu, cesur adam
annemin en yakın evladiyelik arkadaşı
asidir, yorgundur, asidir, burnunun dikidir
son şehir, son istasyon, son bahar, son çocuk
düzgün ceket, ütülü kravat, kırışsız pantolon,
avare olmamıştır hiç, dalavere nedir bilmez
iki yakası bir araya gelmeyen memur adam
aydınlığın öz kardeşi, barış şarkısı bir adam
babam; terleyen alnını sildiğim dua gibi adam!...

Bu şiirimizde “Oedipus Kompleksi” dışında babaya karşı özdeşim kurma mekanizmasının, babayı temsil etmenin güzelliği üzerinde durulmuştur. Hele “baba” güzel özellikleri ile varsa onlara sahiplenmek kişide kendine karşı olumlu duygular oluşturmaktadır.

“umudun en çalışkanı, hayatı incitmeyen adam
bir İstanbul çelebisi, sanki beyaz bir kuş
karanlığı topa tutan adam, mavi bir kalp
yumaşıcık bir deniz, bir geminin güvertesi
onurlu bir ömür, dürüst bir hayat
evinden ekmeğini eksik etmeyen bir sevgi kokusu”

Anneyi “baba” ile beraber konuya dahil etme şekli, daha önceki kullanımlardan daha farklıdır.

“annemin en yakın evladiyelik arkadaşı”

Bu anlatım şekli, babayı ve anneyi kendi varlığı için bir araya gelmiş iki insan gibi

görmektir. Bu durumu şair bir aile bütünlüğü içinde bizlere aktarmaktadır.

Şiirin diğer bölümlerinde ise yine babasının özellikleri üstünde durmuş ve gururla bunları biz okuyucuyla paylaşmıştır.

“düzgün ceket, ütülü kravat, kırışsız pantolon,
avare olmamıştır hiç, dalavere nedir bilmez
iki yakası bir araya gelmeyen memur adam
aydınlığın öz kardeşi, barış şarkısı bir adam”

Sonuç olarak bize şunu demektedir: “Ben böyle bir baba ile gurur duyuyorum, onur duyuyorum ve zor zamanlarında hep onun yanında olacak ve ona destek olacağım.”

“babam; terleyen alnını sildiğim dua gibi adam!...”

***İhsan Üren’in “Baba” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “*karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Babam Da...(İhsan Üren)

Babam da severdi;
gölgelikte oturmayı;
şırlı şenlik konuşmayı.
Gülmeye vardı, yemeğe var.
Sevmezdi doğramayı;
yağma mı var!
Söleyin bakalım: kimin kalıtı,
ortalıkta kalan bu acı?

Bu şiirde şair bizlere şunu söylemek istemektedir: “Ben bazı özelliklerim ile babama benziyorum.” Bunu da aşağıdaki dizelerde dile getirmektedir.

“Babam da severdi;
gölgelikte oturmayı;
şırıl şenlik konuşmayı.”

Ardından şair biz okuyucuya şunu diyor: “Ben bazı özelliklerim ile babama benziyorum, fakat onun hatalarını inadını ve noksan yerlerini biliyorum. Bunlar benim içi derstir ve ben babamdan farklıyım bazı yönlerden çünkü bu durumu görebiliyorum”.

“Gülmeye vardı, yemeğe var.
Sevmezdi doğramayı;
yağma mı var!”

En son iki dizede babasının yokluğundan çektiği acıyı anlatmaktadır. Babasına olan sevgisini nasıl olduğunu göstermeye çalışmıştır.

“Söyleyin bakalım: kimin kalıtı,
ortalıkta kalan bu acı?”

***Ebubekir Eroğlu'nun “Baba Ocağı” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “*karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Baba Ocağı (Ebubekir Eroğlu)

ancak bu bahçe çekip çevirir bizi
ötesi soğuk kayaları sarp
ve dur durak bilmeyen
ufku gündüz rüyalarında gören
bir gemiye binmek isteğimizi
insanlar vardı biliyorum

birini belli belirsiz tanıdım hatta
toprağa dokunan tahıl ayıklayan
sapı samandan ayıran
pirinç yiyen Kur'an okuyan
hep bir bahçeye bakan avlularda
bir tek şeyin bağı açıktır bize
sayfalara geçmeden
taşlara oyulmadan
çekildi gülümseyen bir ışık olup
'yürek zaten biliyor' gibi bir hisle
yenilen/yenilene şü eski dünyanın
çok yakın beri ucunda
ölmeden yenilmeden çırpınan hayat
bizi iyice ölçüp biçti
susuzluğa bile dayanıklı çeşmelerin mermerinde
kaç yılsa kaç yıl
bizim elimiz kolumuz bağlansa
yürek der ki
ben ona bakarım dosdoğru
bir işim var
baktığım
açıldığım
bakıp açıldığım

açılıp kanatlandığım
şu eski dünyanın İstanbul'unda
birini bekler gibi durdu ağaçlar
çıktığım sabahta dikilince karşıma
ne tuttu beni ne itti
evler
talan edilmiş bahçelere konmuştu sanki
ve kapılarında telaş
ve konuşmalar
hiçbir haber beklemiyor gibi insanlar
verilmiş
eskimiş
verilmiş eskimiş her haber
çoktan yitirmişti bekaretini
bir çocuğumuz bakakaldı
bir görünüp bir kayboldu parıltılarla
güney meyvelerinin kokusu
ancak o çekip çevirir bizi diye
bakir bir ormanı dilesem
üşümüş kimseye ışık
susamış kimseye su

Şair eski günlerin hayali ile bir özlemi dile getirmektedir. Değişen zamanı ve zamanın götürdüklerini vurgulamaya çalışmaktadır. Kaybettiği eski duyguları hisleri geri

istemektedir. Çünkü zamanın bazı güzellikleri götürdüğünü düşünmektedir. Daha fazlasını kaybetmemek için geçmişin güzelliklerine sığınmaktadır ve hüzünlü bir şekilde avunmaktadır.

“bakir bir ormanı dileysem

üşümüş kimseye ışık

susamış kimseye su”

Şimdiki durumun hislerini, duygularını ve benliğini tatmin etmediğini söylemek istemektedir.

“hiçbir haber beklemiyor gibi insanlar

verilmiş eskimiş her haber

çoktan yitirmişti bekaretini

...

kaç yılsa kaç yıl

bizim elimiz kolumuz bağlansa

yürek der ki

ben ona bakarım dosdoğru

bir işim var

baktığım

açıldığım

bakıp açıldığım

açılıp kanatlandığım

şu eski dünyanın İstanbul’unda

birini bekler gibi durdu ağaçlar”

***Oğuz Özdem “Kadar Ölüm” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Kadar Ölüm (Oğuz Özdem)

(babamın anısına)

kurutup bir bahar dalında yaşamı

ölüm yaşına ayarladım ölümü babamın

babam ki bir resim

kendi eliyle çizdiği kadar

renkli bir kış renkli bir bahar

sorsalar bir ömür kanar

Şair babasına olan hayranlığını ve bağımlılığını anlatmaya çalışmaktadır. Burada babasının ölümünün genel anlamda kendisi için ölüm anlamına geldiğini söylemektedir.

“kurutup bir bahar dalında yaşamı

ölüm yaşına ayarladım ölümü babamın”

Babasının çok yönlülüğü üzerinde dururken de, babasının kendisi için aynı zamanda hayatın, yaşamın diğer adı olduğunu söylemek istemektedir.

“babam ki bir resim

kendi eliyle çizdiği kadar

renkli bir kış renkli bir bahar

sorsalar bir ömür kanar.”

Sonuç olarak şunu diyebiliriz: Şair babasının kendi benliği ve varlığı için ne kadar önemli olduğunu anlatmış. Çünkü ölüm ve yaşam sözcüklerinin anlamını babasına endekslemiştir.

***Engin Korelli'nin "Babam Saydım Kendimi" başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani "*karakter tatmini ile ilgili yorumlamaya uygun metinler*"in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Babam Saydım Kendimi (Engin Korelli)

ben bir yaştan sonra
babam saydım kendimi
hep avucumdaydı sanki ölümü
öyle korkutucu
öyle inanılmaz
saklıyordu kendini
ben bi yaştan sonra
babam saydım kendimi
sakalımı uzattım çocukken daha
yavaş yavaş konuştum onun ağırlığıyla
sokakları onun arkasından beledimde
onun mavi gözleriydi bulduğum derinde
ben bir yaştan sonra
babam saydım kendimi
bir kış bitince
bir kış daha bekledim ölmeye
onsuz donakalacakmış gibi
diktiğimiz şeftali fideleri
su döktüm sarmaşık çiçekleri gibi

Onun yeşil eliydi de sanki
bana dokundukça
bir Kuran'a başlamak gibiydi yeniden
karmaşık ağır bir dille
ben bir yaştan sonra
babam saydım kendimi
onu bekleyerek
geçirdim çocukluğumu
bir selviydi o uzun, olsa olsa
bense onun kayıp gövdesine
bir balkon direğini çatlatacak denli yakındım
o gittiğinde "uzaklık" saydığım ülkesine

Şair benliğinin babası ile şekillendiğini onunla var olduğunu anlatmaya çalışmaktadır.

"ben bi yaştan sonra
babam saydım kendimi
sakalımı uzattım çocukken daha
yavaş yavaş konuştum onun ağırlığıyla
sokakları onun arkasından beledimde"

Şair aynı zamanda dış dünyayı algılama biçiminin bile babası sayesinde olduğunu söylemektedir. Aynı zamanda kendi iç dünyasındaki yolculukta bile babasının etkisinin olduğunu vurgulamak için aşağıdaki dizeyi yazmıştır.

"onun mavi gözleriydi bulduğum derinde"

Babasına kendisini çok yakın hissetmekte ve babasını o kadar iyi temsil ettiğini düşünmektedir. Babasının ölümü ile babasını bir bütün olarak devam ettirmek onu

temsil etmek istemektedir. Ancak bu şekilde hayattan tat alabileceğine inanmaktadır.

“ben bir yaştan sonra
babam saydım kendimi
bir kış bitince
bir kış daha bekledim ölmeye
onsuz donakalacakmış gibi”

Kısacası şair bu şiiri ile babasını temsil etmenin ona yakın olmanın kendi benliği için ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Çünkü karakterindeki iyi olan birçok özelliğin babası ile var olduğuna inanıyor, ayrıca ulaşmak istediği bir çok özelliğinde yine babasında olduğuna inanmış biridir. Babasına yakın olduğunu görmek şairin kendini daha anlamlı hissetmesini sağlamaktadır.

“ben bir yaştan sonra
babam saydım kendimi
onu bekleyerek
geçirdim çocukluğumu
bir selviydi o uzun, olsa olsa
bense onun kayıp gövdesine
bir balkon direğini çatlatacak denli yakındım
o gittiğinde “uzaklık” saydığım ülkesine”

3. Toplumdaki Kültürün Etkisiyle Yazılan Baba Şiirleri(Anti - Oedipus)

“Psikanaliz teorisinin önemli kişilerinden biri olan Lacan’a göre “Oedipus karmaşası”, kültüre ve insan olmaya giden zorunlu bir süreçtir. Yukarıdaki sözün ortaya çıkış ve söyleniş amacı psikanalizin kültürün oluşmasını tam olarak açıklayamamış olmasındandır. Lacan, bu eksiği kapatmaya çalışmaktadır. Çünkü kültür oluşumu çok nedenlidir ve sosyoloji bilimi birçok açıdan bunu ortaya koymaya çalışmıştır. Kültürü oluşturan etmenler: çevre, iklim, din ve ideolojiler, dil, önemli kişiler ve cinsel kimlik etmenleridir. Dikkat edilirse cinsellik, kültürü oluşturan etmenlerden sadece biridir. Ayrıca “Oedipus” konusu cinselliğin kendisi değildir. Kültürün oluşumunda cinselliği kabul etsek bile “Oedipus Kompleksi”ni kabul etmek zorunda değiliz. İşte Lacan, bu eksiği bildiği için insan yavrusunun kültürel düzene girişinin anahtarını “Oedipus Kompleksi” sonrasındaki kökensel bastırmayla söz konusu olduğunu savunmuştur. Burada Lacan bize “Oedipus Kompleksi”ni kültürü oluşturan bir neden olarak değil, birey olmanın ve kültürel düzene girmenin başlangıç noktası olarak açıklamaya çalışmaktadır. İçinde yaşadığımız kültürde çocuk ile annesi arasına giren ilk ve tek figür “baba” değildir. Yani diğer faktörlerin hepsi aynı anda da başlayabilir. Mesela varsa çocuğun diğer kardeşleri gibi. Çünkü çocuğun kardeşleri anne ile çocuk arasındaki doğal bağın arasına giren kişiler olarak görülebilir. Buradan şunu da çıkarabiliriz; “Oedipus Kompleksi” ya daha geniş bir anlamda (dış çevre kapsamındaki her şey) kullanılan bir kavram olmak zorunda ya da “Oedipus Kompleksinin” sadece tek çocuklu ailelerde ve ilk çocuklarda ortaya çıktığı savunulabilir.

Yaşadığımız toplumda bütün yapıp etmelerimizin temelinde cinsel kimliğimiz yoktur. Yaşadığımız toplumun kültürüne bağlı olarak toplumda bize verilen rollere göre ya da kendimize uygun gördüğümüz rollere göre ilgilerimiz ve buna bağlı olarak bir yaşam biçimimiz ortaya çıkabilmektedir. Burada önemli olan bir husus da şudur: rollerimizin bazıları cinsel kimliğimiz ile ilgili olsa bile “Oedipus Kompleksi”ne uygun olmayabilir. Yani bu bölümde “baba” hakkında yazılan şiirlerin cinsel kimliğimizle alakasının olmayabileceğini göstermeye çalışmanın yanında cinsel kimliğimiz ile alakası olsa bile ‘Oedipus’ ile bir ilgisinin olmadığını göstermeye

çalışacağız. “Baba” hakkında yazılan şiirler okunduğu zaman erkek ya da bayan tarafından yazılıp yazılmadığı belli olmayabilir veya erkek ya da bayan olduğu belli olsa bile “Oedipus Kompleksi”nin etkisinden çok kültürün etkisinin daha baskın olduğu “baba” şiirlerini incelemeye çalışılacaktır. Bunu yaparken aslında insan ruhunun ve insanın düşünce biçiminin tek bir açıdan bakılarak anlaşılamayacağını insanoğlunun kültürü yaratmasının gerisinde çok daha derin ve muazzam bir gerçeğin olduğunu kabul etmemiz gerektiğini anlatmaya çalışacağız. İnsanoğlunun kültürü ortaya çıkarmasının gerisinde doğuştan gelen potansiyelleri vardır. İçinde yaşadığımız kültür var olan bu potansiyelimizi ortaya çıkarmakta, şekillendirmekte ve kendini benzetmektedir.

Şairler, şiirlerin içeriğini oluştururken ve anlatış tarzlarını ortaya çıkarırken, içinde yaşadıkları toplumun kültürünün etkisinde yazdığı düşüncesindeyiz. Yani şairler, şiirin içeriğini ve üslubunu içinde yaşadıkları kültürün etkisinde belirlerler. Baba(erkek) kişiyi kültürle tanıştıran ve kişiye yön veren temel öğelerdendir. “Baba” hakkında yazılan şiirlerin içeriğini sadece cinsel kimlik ile değerlendirmek bizce mümkün değildir. Cinsel kimliğin dışında başka etkenler de vardır

Shulamith Firestone “Cinselliğin Diyalektiği” isimli kitabında Freud’un salt bilimsel geleneğe uygun olarak ruhsal oluşumları toplumsal bağlamlarını hiç dikkat almadan gözlemlediğini savunmaktadır. “Oedipus Kompleksi” ataerkil aile düzeninin egemenlik ortamında geçerlidir fikrini savunur.

“Foucault’dan Nietzsche’den de yararlanan Butler, parlak bir biçimde cinsiyeti ya da cinsel yönelimi, ne içsel bir özün ifadesi olarak ne de toplumsal inşa ürünü olarak değil, bir tekrar etkisi olarak yeniden-tanımlar. Temel kimliklerin ifadesi olarak görünen cinsiyet normları, aslında onları bu sıfatla kuran, tekerrür eden eylemlerin etkisidir. Cinsiyet rolleri ne sabit kimliklerin ifadesidir ne de salt özgür seçimin sonucudur: Onlar tekrarlanan eylemler ve davranışlar içinde normların yüklenmesi ve birleşmesinden ortaya çıkar ve bu tür tekrardan başka gizli gerçekliğe sahip değillerdir.”(Deleuze-Guattari, 2006:217)

Ataerkil toplumlarla daha çok uygun olan “Oedipus Kompleksi” bazı davranış biçimlerini açıklamakta zorlanmaktadır. Her davranışın temelinde cinsel bir neden

bulmak, insan psikolojisini veya insanı anlamada bizi bazı kurmaca yorumlara açıklamalara götürebilir. Gerçekten de “Oedipus Karmaşası”nda “hadım edilme” korkusu bir eksiği gidermek için ortaya atılmış gibidir. Bizce hadım edilme korkusunu net bir şekle ispatlamak zordur.

“Elektra Kompleksi”nde yine ataerkil çıkarımların olduğunu görmek pek zor değildir. Kızın eksiklik duygusu yaşadığı tezi, penis merkezli çıkarımların yapılması, erkek merkezli bir açıklamadır.

3.1. Toplumdaki Kültürün Etkisiyle İlgili Yorumlamaya Uygun Metinler

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde aşağıda “baba” hakkında yazılan şiirlerin “Oedipus Karmaşası”ndan ya da kişilik özelliklerinden çok içinde yaşanan kültürün etkisinde yazıldığını açıklayacağız. Başka bir deyişle aşağıda inceleyeceğimiz şiirler, şairin ruhsal ya da cinsel kimliğinden çok içinde yaşadığı toplumun kültürü içinde şekillenmiş düşünsel dünyasının ağırlığında yazılmış şiirlerdir. Şair burada şairin tamamı ile edilgen olduğunu savunmuyoruz. Yani şair burada kendi kimliğinden(cinsel veya karakter) çok kültürünün ve toplumsal düşüncelerinin etkisinde baba şiirlerini kaleme almıştır. Çünkü baba aynı zamanda toplumsal dünyanın ilk öğretmenidir. Babanın anneye göre çocuğun düşünsel dünyasında daha etkin olduğu herkesçe bilinir.

Tarihe baktığımızda filozofların ve din temsilcilerinin erkek olması kültürümüzde bunun kanıtı olarak görülebilir. Yani şair, bizim kültürümüzde fikir dünyamızın oluşmasında babanın(erkeğin) daha etkin olduğunu bildiği için bu fikirlerini anlatmada babayı tercih etmiştir. Aşağıda inceleyeceğimiz şiirlerin asıl ağırlık noktası şairin kültürel kimliği ve düşünsel dünyasıdır.

***Şimdi bu tarz şiirlerin, “*Toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler*”in bazılarını bakalım. İsmet Özel’in “Amentü” başlığını taşıyan şiiri bu tarz şiirlerin en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi bu şiiri görelim:

Amentü (İsmet Özel)

İnsan

eşref-i mahlukattır, derdi babam

bu sözün sözler içinde bir yeri vardı
ama bir eylül günü bilek damarlarımı kestiğim zaman
bu söz asıl anlamını kavradı
geçti çıvgınların, çıbanların, reklamların arasından
geçti tarih denilen tamahkâr tüccarı
kararmış rakamların yarıklarından sızarak
bu söz yüreğime kadar alçaldı
damar kesildi, kandır akacak
ama kan kesilince damardan sıcak
sımsıcak kelimeler boşandı
aşk için karnıma ve göğsüme
ölüm için yüreğime sürdüğüm ecza uçtu birden
aşk ve ölüm bana yeniden
su ve ateş ve toprak yeniden
yeniden yorumlandı
Dilce susup
bedence konuşulan bir çağda
biliyorum kolay anlaşılmayacak
kanatları kara fücur çiçekleri açmış olan dünyanın
yanık yağda boğulan yapıların arasında
delirmek hakkını elde bulundurmak
rahma çağdaş terimlerle yavaşmak için
bana deha değil

belgeler gerekli
kanıtlar, ifadeler, resmi mühür ve imza
gençken
peşpeşe kaç gece yıllarca
acıyan, yumuşak yerlerime yaslanıp uçardım
bilmezdim neden bazı saatler
alaturka vakitlere ayarlı
neden karpuz sergilerinde lüküs yanar
yazgı desem
kötü bir şey dokunmuş olurdu sanki dudaklarıma
Tokat
aklıma bile gelmezdi
babam onbeşli olmasa.
Meyan kökü kazarmış babam kırlarda
ben o yaşta koltuğumda kitaplar
işaret parmağında zincir, cebimde sedef çakı
cebimde kırlangıçlar, çılgınlık sayfaları
kafamda yasak düşünceler, Gide mesela.
Kar yağarken kirlenen bir şeydi benim yüzüm
her sevinç nöbetinde kusmak sunuldu bana
gecenin anlamı tükensin diye ıslık çalar
resimli bir kitaptan çalardım hayatımı
oysa her gün

merkep kiralayıp da kazılan kökleri
Forbes firmasına satan
babamdı.
Budur
işte bir daha korkmamak için korkmaz görünen korku
işte şehirleri bayındır gösteren yalan
işte mevsimlerin değiştiği yerde buharlaşan
kelepeçler, sürgünler, gençlik acılarıyla
güçbela kurduğum cümle işte bu;
ten kaygusu yüklü ağır bir haç taşımaktan
tenimin olanca ağırlığı yokoldu.
solgun evler, ölü bir dağ, iyice solmuş dudak
bile bir bir çınlayan
ihtilal haberidir
ve gecenin gümüş ipliklerden işlenmiş oluşu
nisan ayları gelince vücudu hafifletir
şahlanan grevler için kahkahalarım küstah
bakışlarım beyaz bulutlara karşı obur
marşlara ayarlanmak hevesindeki sesim
gider şehre ve şaraba yaltaklanarak
biraz ağlayabilmek için
fotoğraflar çektirir
babam

seferberlikte mekkâredir

İnsanın

gölgesiyle tanımlandığı bir çağda

marşlara düşer belki birkaç şey açıklamak

belki ruhların gölgesi

düşer de marşlara

mümkün olur babamı

varlık sancısıyla çığırnak

Ezan sesi duyulmuyor

Haç dikilmiş minbere

Kâfir Yunan bayrak asmış

Camilere, her yere

Öyle ise gel kardeşim

Hep verelim el ele

Patlatalım bombaları

Çanlar sussun her yerde

Çanlar sustu ve fakat

binlerce yılın yabancı bir ses

değdi minarelere:

Tanrı uludur Tanrı uludur

polistir babam

Cumhuriyetin kuludur.

bense anlamış değilim böyle maceralardan

ne Godiva geçer yoldan, ne bir kimse kör olur
yalnız
coşkunuğu karşısında içlendiğim şadırvan
nüfus cüzdanımda tuhaf
ekmek damgası durur
benim işim bulutlar arşınlamak gün boyu
etin ıslak tadına doğru
yavaş yavaş uyanmak
çocuk kemiklerinden yelkenler yapıp
hırsız cenazelerine bine bine
temiz döşekler ürpertisinden çeşme
korkak dualarından cibinlikler kurarak
dokunduğum banknotlardan tiksinimeyi itiraz
nakıssız yaşamaları
silahlanmak sanarak
çıkardım
boğaza tıkanan lokmanın hartasını
çıkınımda güneşler halka dağıtmak için
halkı suvarmak için saçlarımda bin ırmak
ihtirdim caddeleri meğer ki mezarlarmış
hazırmış zaten duvar sıkılmış bir yumruğa
fly Pan-Am
drink Coca-Cola

Tutun ve yüzleştirin hayatları
biri kör batakların çırpınışındaki kutsal
biri serkeş ama oldukça da haklı.

Ölümler

ölümlere ulanmakta ustadır
hayatsa bir başka hayata karşı.

Orada

aşk ve çocuk
birbirine katışmaz
nasıl katışmıyorsa başaklara ağustos sıcağı
kendi tehlikesi peşinden gider insan
putların dahi damarından
aktığı güne kadar
sürdürür yorucu kovalamayı.
Hanidir görklü dünya dünyalar içre doğan?
Nerde, hangi yöremizde zihnın
tunç surlardan berkitilmiş ülkesi
ağzı bayat suyla çalkalanmış çocuğa rahim olan
parti broşürleri yoksa kafilyeler mi?
Hangi cisimdir açıkça bilmek isterim
takvim yapraklarının arasını dolduran
nedir o katı şey
ki gücü

gönlün dağdağasını durultacak?

Hayat

dört şeyle kaimdir, derdi babam

su ve ateş ve toprak

Ve rüzgâr.

ona kendimi sonradan ben ekledim

pişirilmiş çamurun zifiri korkusunu

ham yüreğin pütürlerini geçtim

gövdemi âlemlere zerkederek

varoldum kayrasıyla Varedenin

eşref-i mahlukat

nedir bildim.

Müslüman Türk toplumu olarak “baba” bizi topluma hazırlayan ve yaşadığımız toplumdaki hayat anlayışımız oluşturan bir köprü ve toplum da öğretmenimiz rolündedir. Şimdi durum biraz değişmiş olsa da eskiden çocuk “baba” ile beraber değerlendirilmekteydi. Şu adamın oğlu değil mi? Babası da karakterli, anlayışlı ya da olumsuz anlamda karakersiz huysuz biriydi derlerdi. Saltanatın babadan oğula geçmesinin bir nedeni de oğulun babasına benzemesidir. Bu bizim toplumumuzda aynı zamanda bir beklentidir. Şair bunu iyi bildiği için şiirde babayı seçmiştir.

Amentü şiiri, “Oedipus Karmaşası”nı yaşayan bir çocuğun şiirinden çok, babayı bir rakip görmeden çok, kişiyi topluma hazırlayan, kişiyi eğiten kişiye hayattaki ve toplumdaki yerini gösteren bir “baba” figürü ile yazılmıştır. Bu şiirle ilgili eğer anaerkil bir toplumda yaşamış olsaydık, toplumu daha çok kadın şekillendirseydi ve topluma kadın yön verseydi, şair şiirini belki de annesine yazabilirdi. Buradan şöyle bir sonuç çıkarabiliriz. Demek ki, şair için cinsiyet önemliymiş. Ama bizce önemli olan şudur: şair bu şiirde babayı cinselliğinden dolayı değil yaşadığı toplum içindeki “baba” rolünden, “baba” işlevinden dolayı seçmiştir. Şair bu şiirde babayı bir kavram

olarak ön plana çıkartmıştır. “Baba” kavramı ile hem içinde yaşadığı toplumu ve kültürü betimlemiştir, hem de kendi hayat anlayışını bize sunmuştur.

“Hayat

dört şeyle kaimdir, derdi babam

su ve ateş ve toprak

Ve rüzgâr.

ona kendimi sonradan ben ekledim”

Şiiri yazanın cinsiyeti büyük oranda önemli değildir. Şiirin altına bir kadın ismini yazarsak şiirin anlamında büyük çaplı bir bilinçaltı anlam kayması olmayacaktır.

Şiirde daha çok toplumda şairin sahiplendiği değerler ön plana çıkmaktadır. Benimsediği değerler yanında, içinde yaşadığı toplumu sorgulamaktadır. Okuyucuya kendi dünya görüşünü sunmaktadır. “Baba” burada, toplumsal yorumun ve toplumsal beklentilerin ve toplumsal eleştirinin içinde kalan bir ögedir.

“Dilce susup

bedence konuşulan bir çağda

biliorum kolay anlaşılmayacak

kanatları kara fücur çiçekleri açmış olan dünyanın

yanık yağda boğulan yapıların arasında

delirmek hakkını elde bulundurmak

rahma çağdaş terimlerle yanaşmak için.”

“Hayat

dört şeyle kaimdir, derdi babam

su ve ateş ve toprak

Ve rüzgâr.

ona kendimi sonradan ben ekledim
pişirilmiş çamurun zifiri korkusunu
ham yüreğin pütürlerini geçtim
gövdemi âlemlere zerkederek
varoldum kayrasıyla Varedenin
eşref-i mahlukat
nedir bildim.”

Yukarıdaki dizeler adeta şiirin özeti gibidir. “Amentü” şiirindeki dizelerin bir cinsiyeti yoktur. Dizelerde bir beyin, bir duygu, bir ruh ve bir düşünce sistemi mevcuttur. “Hayat nehirde akan bir su ise, ‘Amentü’ şiiri nehrin yatağından giden bir kayık, nehir ile beraber akan ve gördüklerini, hissettiklerini kendi düşüncesini katarak bizim ile paylaşan birinin dizeleridir.” Burada “baba” ve cinsellik, “Oedipus Kompleksi”ni yaşayan birinden ziyade hayatın bir olgusu olarak düşünülebilir. Bu şiirde Türk toplumunda yaşayan birinin yaşadığı çağı betimlemesi durumu vardır. Toplumunu betimlerken ve değerlendirirken temel kavramları babasının sözleri üzerinden hareketle başlatmaktadır. Daha sonra kendi hayat anlayışı ile kendi değerlendirmeleri ve çıkarımları ile devam etmektedir.

“Hayat
dört şeyle kaimdir, derdi babam
su ve ateş ve toprak
Ve rüzgâr.
ona kendimi sonradan ben ekledim”

***Ziya Osman Saba'nın “Beyaz Ev” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Beyaz Ev (Ziya Osman Saba)

Gözlerimin önünde hep aynı beyaz ev.
Her dağ yamacına kurduğum,
Beliren her su kenarında,
Pembe damlı, yeşil pancurlu, balkonlu,
Balkonuna tırmanan sarmaşık.
Gece, pencerelerinden sızacak ışık,
Kışın tütecek bacası.
Kapıyı ittiğinde çalacak bir çingirak.
-Duyuyorum o sesi şimdiden, berrak-
Gececeğin yol, çıkacağı üç basamak,
Ellerinden sıyırıp atacağı eldiven,
Her halin, gülüşün, kokun, bütün ruhunla sen!
Ah bütün bir ömür bırakmayacağım el,
Okşayacağım saç, dinleyeceğim ses,
Bakmakla doymayacağım yüz...
Açık pancurlardan o gün dolacak gündüz,
O günkü hava,
Bir kapıyı açman, dolaşman sofada
Şaşıracağım: Böyle gezinen kim?
-Evim!Evim!..Ellerimle asacağım
Camlarına perdelerini.
Yatak odasında düşüneceğiz bir an

İki kişilik karyolanın yerini...
Yatak odamız, yemek odası, kiler,
Raflarında ellerinle yapılmış reçeller.
Karşı karşıya oturacağımız sofra,
Sürahide ışıldayan su,
Yazın, rüzgâra koyacağımız testi;
Senin yatacağın öğle uykusu...
Sararacak bir yandan çardaktaki üzümler,
Kâh esecek rüzgâr, kâh dinleyeceğiz yağmuru,
Kâh karlarla bembeyaz kesilecek çimenler.
Hep geçireceğiz içimizden:
Hayat beraber, ölüm beraber...
Şu göklerin altında,
Olacağız o kadar bahtiyar
Ki çıkıp mezarlarından annemiz, babamız da,
Beyaz evimize yerleşecekler,
Uzun kış geceleri onlar da aramızda
Göz göze bakışacak, mangalı eşecekler...

Şair kendi hayalini anlatırken ve hayali tamamlandığında “annesi ve babası” aklına gelmektedir. Aslında anlatılmak istenen şudur; o kadar güzel olacak ki, annemiz babamız bunu görmek ve yaşamak isteyecektir.

Bunu iki şekilde yorumlayabiliriz. Birincisi bizim toplumumuzda, ‘anne’ ve ‘baba’ bizim mutluluğumuzu görmeyi çok isterler. Şair bunu bildiği içindir ki, en mutlu anında babasının annesinin kendilerini görmesini istemektedir.

İkincisi de şudur; bizim toplumumuzda eskiden aileler çok çalıştıkları için romantik takılma zamanları pek yoktu. Şair “anne-babasının” bu çalışmasının çocukları için olduğunu bildiği için de bir nevi vefa borcunu ödemek istemektedir. Onun için bu mutlu anına babasını ve annesini dahil etmek istemektedir. Onlarında bu mutluluğu yaşamalarını istemektedir.

“Şu göklerin altında,
Olacağız o kadar bahtiyar
Ki çıkıp mezarlarından annemiz, babamız da,
Beyaz evimize yerleşecekler,
Uzun kış geceleri onlar da aramızda
Göz göze bakışacak, mangalı eşecekler...”

***Mustafa Ruhi Şirin’in “Baba” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Baba (Mustafa Ruhi Şirin)

Çocuklar acıdan ölmez
annesizlikten ölür
ay
denizin sessizliğinde
Ölümün sesi evden yayılır dünyaya
yaz bahçelerine kar yağar
koparılır anneden çocuk
dalından koparılır gibi nar
Rüzgarını yitirmiş dağ gibi

taşır kucağında tabutu baba

Baba

gülen bir çiçeğe bakarken

kırların kundağına gömülür

çocuk

Şair bu şiirinde “çocuk gözünde” anne-babayı ele almıştır. İlk bölümde ay-deniz motifini ay(çocuk), deniz(anne) olarak ele almıştır. İmge dünyasına inildiğinde deniz(sessiz deniz) ve ay durağanlıklarıyla ölümü hatırlatır. Ölmüş bir anne, solgun bir çocuk. Halbuki, tam tersi hareketli bir denizde ay yakamoz oluşturup, neşe, sevinç, canlılığı da çağrıştırabilir. Ölüm, yazı kış yapmıştır, sevinci üzüntüye dönüştürmüştür. Burada yaz bahçelerine kar yağması şaşkınlığın ve derin üzüntünün dile getirir.

Şair şiirin daha sonraki bölümde, *Türk toplumunda yer edinmiş baba temasını ön plana çıkarır, baba en kötü durumlarda bile kendisini tutmayı bilir ve tabutu kucağında taşır. Bizim kültürünüzde evi ayakta tutacak olan babadır. Baba sağlam oldu mu ayakta durdu mu, aile acılara göğüs gerebilir. “Baba” burada toplumumuza yakışır bir biçimde dile getirilmiştir.*

***Altay Öktem’in “Teşekkür Ederim Baba” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Teşekkür Ederim Baba (Altay Öktem)

Teşekkür ederim baba, kırılğan bir yaz

Tozlu urbalar, gri bulutlar bıraktın bana

Taş duvarlar bıraktın, birkaç metre tel örgü

Gözaltları kırışmış mor bir kelebek bıraktın

Uçmak adına

Teşekkür ederim baba
Kapıları zorluyor karanlık bir gelecek
Taşlar yakıştırıyor başımıza çürük hurma dalından
Suçlu bir peygamber çiçeği gibi uzatıyor boynunu
Rengini kaybeden gece
Teşekkür ederim baba. Sevişirken bile
Bir ilkokul sessizliği yerleşiyor tenime
Çok kapalı adamlar, inan ki, korkuyorum
Giriyorlar duvardaki yaşlanmış che posterinden içeri
Sanki anlamsız bir savaşın
tarihini şaşırmışım gibi
tek ayak üstüne duruyorum caddede
kulağımı çekiyor sanki bir kaybolmuşluk duygusu
bakıyorum ormanlar kuruyor, gülüşler çürüyor
saçların dökülüyor aşklarımın üstüne
yenildim. Korkmuyorum bunu söylerken
korkmak eski bir yalan yeniden yeşertmektir
hayatın uçuruma en yakın kıyısında
diğer kadınlar bilir; aşk uslanmamaktır bir bakıma
hayat da
teşekkür ederim baba

Ataerkil toplumlarda miras genelde babadan kalmaktadır. Kültür de bir mirastır. Babanın oğula bıraktığı kültürel miras aslında içinde yaşanılan toplumun da mirası

sayılmaktadır. Bunun için şair babası ile aslında toplumu bir noktadan sonra aynı görmekte ve ikisini beraber değerlendirmektedir. İlk kıtada babayı, ikincisinde toplumu öne çıkarmaktadır. Ama ikisinde memnun olunmayan bir durumdan yakınma vardır.

“Teşekkür ederim baba, kırılğan bir yaz
Tozlu urbalar, gri bulutlar bıraktın bana
Taş duvarlar bıraktın, birkaç metre tel örgü
Gözaltları kırışmış mor bir kelebek bıraktın
Uçmak adına”

Aşağıdaki dizelerde babasının şahsında önceki atalarının bıraktığı mirası eleştirilmektedir. İçinde yaşadığı kültürün eksiklerini vurgulayarak, geleceğinden endişe olduğunu dile getirmektedir.

“Kapıları zorluyor karanlık bir gelecek
Taşlar yakıştırıyor başımıza çürük hurma dalından
Suçlu bir peygamber çiçeği gibi uzatıyor boynunu
Rengini kaybeden gece”

Kendisine değersiz bir miras bıraktığını bunun kendi duygularını etkilediğini anlatmaya çalışmaktadır.

“Sanki anlamsız bir savaşın
tarihini şaşırılmışım gibi
tek ayak üstüne duruyorum caddede
kulağımı çekiyor sanki bir kaybolmuşluk duygusu
bakıyorum ormanlar kuruyor, gülüşler çürüyor
saçların dökülüyor aşklarımın üstüne”

***Cahit Zarifoğlu'nun "Baba" başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani "toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler" in en dikkate değer olanlarından biridir. şimdi de bu şiiri görelim:

Baba (Cahit Zarifoğlu)

Yaklaşan seherle szlsn. Bir zamanlar

Dağ taş ve toz toprak ve karlı yolları

Ve buzullar arasında ağlayan sularda

Aracıydın ekmeğine sevgili eşlerin ve çocuklarının

Evet barışlasın bütün zamanlar

Dar sessizliğe bu dağlar

Bir yamaç kaymasını omuzlarsın yıllarla

Biz ne gülücükler biliriz senden

Ne rahmetler açıldı senden bize

Burada bir babanın ailesi için altına girdiği yk dile getirilmeye çalışılmaktadır. Babanın ailenin geçimini sağlamak için sabahın erken saatlerinde evden çıkması ve zor şartlar altında evine ekmek götürmeye çalışan bir baba tasvir edilmektedir.

Bizim kültürümüzde "baba" koruyan kollayan ve eve ekmek getiren kişidir. Ayrıca kültürümüzde evladın babanın bu emeğini görmesi beklenmektedir. Yani nankörlük etmemesi beklenir. şair babasının görevini yerine getirdiğini kendisinin de bunu gördüğünü bize anlatmaya çalışmaktadır.

"Yaklaşan seherle szlsn. Bir zamanlar

Dağ taş ve toz toprak ve karlı yolları

Ve buzullar arasında ağlayan sularda

Aracıydın ekmeğine sevgili eşlerin ve çocuklarının"

Toplumuzda zaten bu görev babaya verilmiştir. "Baba" yıllarca ezilir ama ailesinin

ezilmesine izin vermez. Toplumumuzda uygun olan davranış budur. “Baba” ailesi için kendisini, yaşamını feda etmekten çekinmez. Ayrıca bütün fedakarlığına rağmen babasının sevgisini ve güler yüzlülüğünü kaybetmediği de anlatılmaktadır.

“Bir yamaç kaymasını omuzlarsın yıllarla

Biz ne gülücükler biliriz senden

Ne rahmetler açıldı senden bize”

***Ahmet Erhan’ın “Bir Baba İçin” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Ahmet Erhan (Bir Baba İçin)

Odamın ışığı yanıyor bütün gece

Ellerimi dizlerime koyup, iki büklüm

Bir olağan dışılık arayarak

Gördüğüm, duyduğum her şeyde

Öylece oturuyorum:

Güneş parmaklarını sürünceye dek

Koyu bir karanlığa

Bulanmış pencereme..

Bir gece kelebeği dolanıyor lambanın çevresinde

Usuldan bir rüzgar esiyor

Yaşlı incir ağacının dallarına yürüyen

Sütün sesini duyabiliyorum

Deniz az uzakta

İç geçiriyor boyuna.

Seninle konuşurduk baba
Böyle gecelerde, iki bilge gibi
Karşılıklı bakışarak
Bazı Şeyleri kavrayamasam da, dinlerdim
Belki sen de yeni bir Şeyler bulurdun geçmişte
O dupduru yüreğini, yılların
Unutulmuş sularına bakarak.
İşte bir minder daha koydum yanıma
Henüz sıcak
Sanki yeni kalkmışım üstünden
Terliklerin Őuracıkta, getireyim
Çayı da ocağa koyarım istersen.
Annemse haber bekliyor ruhlardan
Namaz kılarak, tesbih çekerek
Sen olsan
Gülerdin bıyık altından
Ben gelemiyorum baba!
Ama bir insanı yüreğinde duymak için
Araya bazı kurallar
Koymaya ne gerek var
Anlayamıyorum, eğilip kalkmaya
Dualar okumaya?
I

Ağır aksak adımlarla yürüyen gece
Bana bir şeyleri anımsatıyor
Boynu uykudan ara sıra düşerek
Pencerenin kanatlarına yaslanmış bir anne
Kuytu, karanlık bir yolda
Kocasının ayak seslerini arıyor
Bir çocuk, sedirin üstünde
Yüzünü ders kitabına gömmüş
Saate bakıp, geceyi dinleyip
Kitabından bir yaprak çeviriyor.
Sessizliğin sığınaklarına gömülmüş evlerde
Yanan tek tük ışıklar var
Bekçi düdükleri
Birbirlerine selam yolluyor
O daracık sokakların ardından:
Bir vukuat yok
Asayiş berkemal!
Sokakta biri bağırsa
Sanki vatan çökecek
Kadınla çocuğun üstüne...
Bu sokak ne zaman çınlar
Belli belirsiz ayak sesleriyle?
Bu kapı ne zaman çalınır?

Anne, görevini yapmış biri gibi

Usul usul kalkar yerinden

Çocuk ne zaman sıçrar?

Açılır kapı, girersin içeri

Yüzünden sarhoşlara özgü

Tuhaf bir gülümseme

Kaldırırverirsin omzuna beni

Sorarım: Baba niye geç kaldın böyle?

Eski bir türküyle kesersin sözümü...

III

Pijamalarını giydirdik

Sigaralarını, çamaşırları, terliklerini

Doldurduk bir çantaya

Saate baktım: Sabah yedi buçuk

Gözlerini tavana dilmiş öylece duruyordun

Ara sıra bakışların

Usulca kayıyordu bana

Ben henüz öğrenmemiştim

Hasta babayı üzmemek için

Gülümser görünmeyi..

Kardeşlerimin ağlayışlarını duyuyordum

Yandaki odadan

- Sen de duyuyordun

Bir şeyler söylemek istedin, konuşamadın
Bir yudum su içtin
İskemlenin üstündeki bardaktan
Sonra sessizce devirdin başını yastığına
Göstermek istiyordun sanki
Çok önceden öldüğünü..
Az sonra aniden patladı kapıda
Bir cankurtaran düdüğü...
Akşamdır. Güneş uyuklar evlerin çatılarında
Tasını tarağını toplayıp
Gitmeye hazırlanan bir gezgindir sanki
Hoşça kal demek için son bir kez uzanır
Gözlerini uzaklara bağlayıp
Pencereden dışarı bakan çocuğa.
Akşamdır. Babalar ellerinde ekmeklerle
Yürürler kaldırımlarda.
Genç bir oğlan
Ağacın altında şiir okur sevgilisine
Camları titreterek
Bir kamyon geçer sokaktan.
Akşamdır. Çocuklar el ele tutuşup
Dönerler artık okullarından...
...Çalar kapı

Görünür annenin sapsarı yüzü
Binlerce kanadı kırık kuş o sıra
Uçmaya çalışırlar kentin üstünde
Bağırırılar:

- Baba öldü!

IV

Baba bana yürüdüğün
O yolları göster
Baba bana dünyanın
Yüreğine inen geçidi
Baba durursam azarla
Tökezlersem kaldır beni
Toprağa süre süre arıttım yüreğimi
Ellerim kanıyor bak
Isırganlar olmaktan
Sesim nasıl da kısık
Nehirlerin kaynağında
Durup da bağırmaktan
Baba bana yaşamın
Çekirdeğini göster
Baba bana bu yolun
Sonundaki çiçeği
Güneş giriyor koluma

Ömrüm çağırđı beni

Bu yolda yürürüm ben

Baba şarkılarına küfret

Bir gün eğer dönersem

V

Senin düşleri baba, bende

Bir ad buluyor kendine

Birbiri ardına ekleniyor sözcükler

Nemli duvarlarında kentın

Deniz köpüğü ve tuzdan dilleriyle ..

Senin bakışların baba, bende

Sürüyor, filizleri gibi mutsuzluğun

Uzaklara bakan binlerce göz

Ufkun ardını kolluyor boyuna

Güneşin vurulduğı yerde boynunun.

Senin ölümün baba, bende

Bir anafora kapılarak

Yeniden doğuma dönüşüyor

Köklerini toprak altında saklama

Baba, oğlun daha yaşıyor...

VI

Bu şiirleri toprağı gömeceğim

Sözcüklerim tohum olacak

Çiçekler fışkıracak topraktan
Sevgilerin dal olacak baba
Uzanacaksın uzaktaki bir ışığı yakalamak için
Işık köklerine olacak bir gün
Yorgunluğun o çiçekleri sulayan
Koca bir nehir olacak
Baba, acıların sürgün...

Bu şiirde şair Türk toplumundaki “baba” anlayışına uygun bir şekilde babasından bahsetmiştir. Baba tecrübedir, baba öğretendir ve babaya karşı bilgiçlik yapılmaz. Bilgiçlik ancak babanın öğrettikleri üzerinden yapılabilir. Bu da babanın bildiklerini ve tecrübelerini desteklemelidir.

“Senin düşleri baba, bende
Bir ad buluyor kendine
...
Seninle konuşurduk baba
Böyle gecelerde, iki bilge gibi
Karşılıklı bakışarak
Bazı şeyleri kavrayamasam da, dinlerdim.”

Şu kısımda babayı temsil etme üzerine yazılmış çok çarpıcı dizelerdir. Türk toplumunda soyu devam ettirme ve babayı temsil etme çok önemsenmektedir.

“Senin ölümün baba, bende
Bir anafora kapılarak
Yeniden doğuma dönüşüyor
Köklerini toprak altında saklama

Baba, oğlun daha yaşıyor...”

Babanın hayatı yaşamın gagesini ve hedefini öğretmesine dönük yazılmış dizelerdir.

“Baba bana yaşamın

Çekirdeğini göster

Baba bana bu yolun

Sonundaki çiçeği”

Şair aşağıdaki dizelerde babaya şöyle seslenmektedir; “Babamın bütün çabalarına rağmen eğer yılgınlık gösterirsem, eğer toplumun ve senin beklentilerine uygun davranmaz isem uyar beni ve tekrar gücümü toparlayıp devam etmem için bana destek vermeye devam et.”

“Baba bana yürüdüğün

O yolları göster

Baba bana dünyanın

Yüreğine inen geçidi

Baba durursam azarla

Tökezlersem kaldır beni.”

***Aşık Veysel’in “Sazıma” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Sazıma (Aşık Veysel)

Ben giderim sazım sen kal dünyada

Gizli sırlarımı aşık etme

Lal olsun dillerin söyleme yada

Garip bülbül gibi ah u zar etme

Gizli dertlerimi sana anlattım

Çalıştım sesimi sesine kattım

Bebe gibi kollarımda yaylattım
Hayali hatır et beni unutma
Bahçede dut iken bilmezdin sazı
Bülbül konar mıydı dalına bazı
Hangi kuştan aldın sen bu avazı
Söyle doğrusunu gel inkar etme
Benim her derdime ortak sen oldun
Ağlarsam ağladın gülersem güldün
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın
Pençe vurup sarı teli sızlatma
Ay geçer yıl geçer uzarsa ara
Giyin kara libas yaslan duvara
Yanından göğsünden açılır yara
Yar gelmezse yaraların elletme
Sen petek misali Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustanı unutma

Aşık Veysel bu şiirinde iki unsuru ön plana çıkarmıştır. Birincisi vefasızlık etmemek, ikincisi vefasızlığa bağlı olarak, kalan yerden devam edebilmek, kendisine öğretileni geleceğe kendisiyle beraber taşımak vurgusudur.

“Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustanı unutma.”

Şair paylaşmak ve sahip çıkmak üzerine ise şöyle seslenmektedir.

“Benim her derdime ortak sen oldun
Ağlarsam ağladın gülersem güldün
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın
Pençe vurup sarı teli sızlatma”

Türk toplumunda insan önemli olan bazı davranışlarına değinmiştir. Bunlar: vefasızlık, kültüre sahip çıkma ve geleceğe taşıma, yarı yolda bırakmamadır. Babayı

bu duygu ve düşünceler içinde kullanmıştır.

Aşık VEYSEL, “Sazıma şiiri bir öğüt olarak kabul edilirse, “baba” bu öğüdün ayrılmaz parçalarındandır” diyor.

***Hasan Hüseyin Korkmazgil’in “Ağlamalar” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Ağlamalar (Hasan Hüseyin Korkmazgil)

...

Gördüm babaların ağlamasın

Dalları düğüm düğüm

Gövdesi kahve falı

Bir zeytin ağacını kökleme var ya

Sökmek var ya sarp yamaçtan ardıcı

Kazma vurmak beşyüz yıllık meşeye

Acısını duymak var ya kopmanın

Babaların ağlaması işte o

Babaların ağlaması öyle zor.

Şiirde tarihe ve kültüre sahip çıkmanın önemi üzerinde durulmuş. Tarihimizi ve kültürümüzü yok saymanın ne kadar zor olduğunu vurgulamıştır.

“Kazma vurmak beşyüz yıllık meşeye

Acısını duymak var ya kopmanın

Babaların ağlaması işte o”

“Baba” bu kültürü bize taşıyan biri olduğu için onu ağlatmamız gerektiğini yani nankörlük etmememiz gerektiğini söylemektedir. Bir de Türk toplumunda babanın

ağlaması anneye göre az olduğunu bildiği için bu düşüncelerini “baba” üzerinden bize anlatmış. Birde bizim toplumda soy “baba” olduğu için tarihimiz de onun ile başlamakta ve geriye doğru gitmektedir.

***Nevzat Çelik’in “Babam Ve Ben” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Babam Ve Ben (Nevzat Çelik)

ah benim saçı erken ağıran babam
kardeşlerinin en yoksulu
baba tarafının tek solcusu babam
sen içsiden emeklisin ben şiirden
yoksuluz ikimizde meyhaneye gitsek
bir masalın başından sonuna kadar
ah benim saçı erken ağıran babam
elden ayaktan düşersen bir gün
yanında olabilir miyim bilmem
yaşadığım her an aleyhime bir delil
doktorların ve devletin nazarında
anlatırsam onları ki bu çoktan
asfalt yolun toprağa karıştığı andır
henüz bana bakma ihtimali olan
bir çocuk da yapmadığıma göre
olsa olsa benim o uzunlukta yaşım
kırık bir rakı bardağından akan kandır

Bu şiirde “baba” üzerine kullanılan toplumsal ögeler, fikir birliği, babaya bakma, çocuk yaparak hem soyu devam ettirme hem de bazı toplumsal gelenekleri devam ettirme gibi ögelerdir. Şairin gelenek devam ettirme sorunu yoktur denilebilir. Şairin farkı bu geleneği toplum için değil babası ve kendisi için devam ettirmektir.

Bu şiirde babası ile ideolojik yakınlığından bahsetmektedir. Bunlardan bahsederken babası ile kendisinin geleceğinden de söz açmaktadır. Babaya karşı Türk toplumunun kendisinden beklediği görevleri hatırlatmaktadır.

“elden ayaktan düşersen bir gün
yanında olabilir miyim bilmem”

Türk toplumunda çocuk babaya bakmakla yükümlü olduğu için ve bu toplumsal geleneğin gelecekte de devam etmesi için şunu yazmış.

“henüz bana bakma ihtimali olan
bir çocuk da yapmadığıma göre”

***Ercümenđ Behzad Lav “Baba Evi” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Baba Evi (Ercümenđ Behzad Lav)

I

Yılda bir yüzümü görürdü ev halkı

Hatırlarım beni

Uykumda sevdiğini annemin

Hele büyük annemin

Aldırmazdım yoldan geçerdi de

Beni gözleriyle öperdi bakıp arkamdan

Kışın

Cama burnunu dayayarak uyuduğu geceler

Sayıszdı kız kardeşimin beni beklerken

II

Köşe minderinde okur

Mevlana'yı Hayyam'ı

Ve yalnız düşünürdü büyük babam

Büyük annem de

Tersler azarlar halayıklarını

Allah'ı kandırırdı beş vakit namazında

III

Nil'e resmini gösterecekler bir gün

O hatırlamayacak

Yanağına yanağına dayadığı adamı beklerken

Nitekim ben de

Hiç tanımam kucağındaki çocuğu şu adamın

Derler ki o çocuk benmişim

O beyaz sakallıda büyük babam

IV

Babam Hasan Sıtkı

Hem asker

Hem şairdi

912'de toprağına girdi

V

Ne mutlu babama ki
Beni görmeden öldü
Geceleri yıldızları sayan
Uykusunda mısralar
Sayıklayan beni

Şiirde şair genel olarak doğduğu ve büyüdüğü evi anlatmaktadır. Toplumumuzda aile reisi “baba” olduğu için şiire “baba evi” ismini vermiştir.

Şiirde bizi ilgilendiren yer son kıta yani şairin babası ile ilgili olan kısımdır. Toplumumuzda oğuldan beklenen bazı davranışlar vardır. Oğul da bu davranışların ne olduğunu çok iyi bilmektedir. Bu şiirde babanın oğuldan beklediğini veremediğini düşünen bir oğul vardır. Aşağıdaki dizelerde bize bunu anlatmak istemektedir. Tabii ki bunun altında şairin kendini eleştirmesinin yanında birde babasına olan saygısından dolayı tevazu gösterdiğini de söyleyebiliriz.

“Ne mutlu babama ki
Beni görmeden öldü
Geceleri yıldızları sayan
Uykusunda mısralar
Sayıklayan beni”

***Ali Yüce'nin “Babalarımız” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Babalarımız (Ali Yüce)

1

Benim babam Hisarcık'ta

İnanmış bir çiftçiydi

Toprak gündüz Tanırsı
Gece karısı gibiydi
Ekinler ağaçlar otlar
Oğlu kızı gibiydi
Benim babam
Topraksız bir çiftçiydi
Gece Aslı'yla üşüyüp
Gündüz Kerem'le yanardı
Ekinler yeşerdiği zaman
Leyla'yı bırakıp
Mecnun'u kucaklardı
Şimdi Hisarcık'ta babam
Düşmüş elden ayaktan
Sabah namazından sonra
Tutar kıracın yolunu
Değneğine dayana dayana
Sürüye sürüye ayaklarını
Gider eski karısına
Kafdağı'na bakar gibi
Uzaktan bakar çocuklarına
II
Memedin babası
İzmir Alsancak'ta demiryolu işçisiydi

Ağladı emekli olurken
İşinin delisiydi
Balçova'da oturur şimdi
Ne zaman bir kampana çalsa
Bir kulağı kırmızı
Bir kulağı yeşil çınlar
Kalabalıkları bata çıka
İne bine dolmuşlara taksilere
Alsancak'a gider ustam
Demiryolunu sevmey
Bir ay doğar yüceden
Derken bir lokomotif kişnemesi
Kan ter içinde bir tren
Yorgun argın girer istasyona
Bir yanı kırmızı
Bir yanı yeşil zonklar
Ağzına kömür tatlısı verir ustam
Çelikten düşek serer altına
Bakar usta m
Keman telleri gibi gerilmiş yaylara
Anılar indirir eski vagonlardan
Bindirir yeni vagonlara
Bir sigara yakar ustam

Savurur dumanını

Geçmişte kalan yıllara

Ali Yüce, dizelerinde bize babasının ilgisizliğinden ve sorumluluğunu yerine getirmediğinden bahsetmektedir. Yani toplumun ve çocuklarının kendisinden bekledikleri “baba” özelliklerini gösteremediğini, çocuklarına bir şey veremediğini söylemektedir. Bu ilgisizlikten dolayı çocuklarının kendisinden hiç etkilenmediğini ve babalarının varlığı ile yokluğu arasında kendisi için bir fark olmadığını anlatmaktadır. Kısacası toplumun beklentilerini karşılayamamış bir “baba” portresini ortaya koymuş ve karakter olarak çok fazla etkilenmediğini pek özdeşim kurmadığını bize anlatmaya çalışmıştır.

“Şimdi Hisarcık'ta babam

Düşmüş elden ayaktan

Sabah namazından sonra

Tutar kıracın yolunu

Değneğine dayana dayana

Sürüye sürüye ayaklarını

Gider eski karısına

Kafdağı'na bakar gibi

Uzaktan bakar çocuklarına”

***Akgün Akova'nın “Baba Bana Bağırma” başlığını taşıyan şiiri de, bu tarz şiirlerin, yani “toplumdaki kültürün etkisiyle ilgili yorumlamaya uygun metinler”in en dikkate değer olanlarından biridir. Şimdi de bu şiiri görelim:

Baba Bana Bağırma (Akgün Akova)

yol ıslanmasın diye

şemsiye açanlara...

baba bana bağırma
bülbülleri kaçırdın ormanlarımdan
kulaklarımdın kapılarını havalara uçurdun
kapılar baba kapılar pencereleri alıp gittiler
tenorlar kaçtı ses tellerinden
çevreye saçıldı yavru diktatörler
seni ne soprano lar istedi de vermedik baba
baba bana bağırma
bayrak direklerine konan kartalları anlat
uzun uzadıya
nasılda göremediler avcılarını
o keskin gözleriyle vah hah ha
şans yıldızlara özgü bir yalan baba
yıldızlara tkrp tkrp onları gezegen yaptınız
savaşan halklar taktınız dünyanın boynuna
yalanları yazdım defterime hiç unutmadan
radyasyonu radyo istasyonu sanan bakanları
çiğleri, meclis tavanını çiğ köftelerle çiğneyen
doğum sonrası acılarını cüce ülkeler doğuran
kadınların
hiç unutmadım
sakallarını yüzlerinde
yüzlerini sakallarında unutan adamları

ve ısırgan tarlalarındaki parçalarını

Şiirde genel olarak bir toplumsal eşletiri vardır. Şairin asıl amacı toplumdaki yanlışları vurgulamaktır.

“yalanları yazdım defterime hiç unutmadan
radyasyonu radyo istasyonu sanan bakanları
çiğleri, meclis tavanını çiğ köftelerle çiğneyen
doğum sonrası acılarını cüce ülkeler doğuran
kadınların
hiç unutmadım
sakallarını yüzlerinde
yüzlerini sakallarında unutan adamları
ve ısırgan tarlalarındaki parçalarını”

Şair bu şiirde babası ile toplumu birbirine bağlı olarak düşünmektedir. Bir de “baba” aynı zamanda “ata” olduğu için geçmişten günümüze gelen, atadan kalan ve devam eden yanlışları vurgularken “baba”yı toplum ile kendisi arasında görmekte ve yaptığı eleştirilerden dolayı babasının kendisine tepki vermemesini istemektedir.

“yol ıslanmasın diye
şemsiye açanlara...
baba bana bağırma
bülbülleri kaçırdın ormanlarımdan
kulaklarımın kapılarını havalara uçurdun
kapılar baba kapılar pencereleri alıp gittiler.”

4. Tevfik Fikret ve Halûk'u

Yakın dönemimizde bazı şairler, içinde buldukları dönemin sıkıntılarını aşacak "yeni aydın" tipinin ideal kahraman ve nesil prototiplerini çizmişlerdir. *M. Akif'in Asım'ı, Necip Fazıl'ın Büyük Doğu Gençliği ve Tevfik Fikret'in Haluk'u* bu prototiplere birer misâldir. Türk edebiyatının önemli şairlerinden Tevfik Fikret'in eserlerinde ve fikirlerinde önemli bir yer tutmuş olan Haluk, babası tarafından çocukluğundan itibaren yeni aydın tipinin temsilcisi olacağı ümidiyle yetiştirilmiştir. Haluk; Tevfik Fikret'in, şahsında yarının gençliğini sembolleştirdiği oğludur.

Fikret, 'Ferda' (yarın) olarak gördüğü Haluk'u çok sevmektedir. Ondan ayrı kalmak Fikret'i üzmektedir. Nitekim 1898 yılında Haluk henüz üç yaşındayken, Fikret ilk defa tutuklanır ve uzun uzadıya sorgulanır. Bu sorgulamalar esnasında oğlunu çok özleyen şair, "Halukçuğa" başlıklı şiirini yazmıştır:

”Ağlayan kim, ninen mi yavrucuğum,
Bizi pek çok seven mi yavrucuğum?
Sen Halûk'un; o, nazlı mâşukam,
O mu kıymetli, sen mi yavrucuğum?
Sizi bir an tahattur etmeyecek
Hangi mel'un, o ben mi yavrucuğum?”

Fikret, oğlunu geleceğe henüz çok küçük yaşlarda hazırlamaya başlamıştır. Ona daha küçük yaşlarda 'garipler ve yoksullar' için kendi zevklerinden feragat etmenin telkinini yapmıştır. "Haluk'un Bayramı" başlıklı şiirinde, güzel elbiseler giymiş oğluna, babasız çocukları hatırlatır ve elbiselerini onlara vermesini istemiştir. Bu şiirinde Fikret, Haluk'a kendinin güzel elbiseler giyerek sevinmesinin, yetimleri ve öksüzleri sevindirmediğine, aksine onları üzüp, ağlattığına dikkatleri çekmiştir:

“Baban diyor ki: Meserret çocukların, yalnız
Çocukların payıdır! Ey güzel çocuk dinle;
Fakat sevincinle
Neler düşündürüyorsun, bilir misin?... Babasız,
Ümitsiz, ne kadar yavrucakların şimdi
Siyah-ı mâteme benzer terâney-î idi!

Çıkar o süsleri artık, sevindiğin yetişir;
Çıkar, biraz da şu öksüz giyinsin, eğlensin;
Biraz güzellensin
Şu rûy-ı zerd-i sefâlet... Evet, meserrettir
Çocukların payı; lâkin sevincinle
Sevinmiyor şu yetim, ağlıyor... Halûk dinle!"

Fikret yine masal üslûbuyla yazdığı "Devenin Başı" isimli şiirinde; "Haksızlık eden başları bir gün koparırlar!" diyerek oğluna bazı mesajlar vermeye devam etmektedir. Fikret "Haluk'un Defteri" başlıklı şiirinde, oğlunun bir cümlesine dikkatleri çeker: Haluk, defterine bir Türk bayrağı çizmiş ve bayrağın altına; "Ölmek ve yaşatmak seni!" yazmıştır. Fikret bunu şiirinde şöyle anlatmaktadır:

"Defter bile denmez, sekiz on parça kâğıttır;
Üstünde Halûk'un mütereddid kalemiyle
Saf saf karalanmış yazılar, şüpheli hatlar;
Bir yanda vatan bayrağı, altında şu cümle:
"Ölmek ve yaşatmak seni!"

Bu cümle Fikret'i o kadar heyecanlandırır ki, cümlenin yazıldığı kâğıtlar, Fikret için "bir yâr, bir yâr-i samîmî" olur. Fikret, şiirini bayrağa yaptığı şu hitapla bitirmiştir:

"Ey şanlı vatan bayrağı, bir gün seni oğlum
Bir mevkib-i zî-heybet-i hürriyet önünde
Çekmiş görebilseydim... O, pür-hande ölürken
Etmezsem eğer şevkini takdîs ile secde,
Dünyada en alçak baba elbet ben olurum"

Fikret, 1909 Eylül'ünde henüz on dört yaşındayken Haluk'u elektrik mühendisliği öğrenimi için büyük ümitlerle İskoçya'nın Glasgow şehrine gönderdi. Aynı günlerde evlât sevgisiyle dolu olan şair, "Haluk'un Vedaı" isimli şiirini yazdı. Fikret bu şiirinde, oğlunun oradan vatan ve millet için faydalı bir insan olarak döneceği inancını işliyor ve Haluk'a şöyle nasihatte bulunuyordu:

"Ey şetâretli yolcu, sen yürü geç
Sen bu menhelde kalma; sıçra, atıl

Bir ziyâ kervanı bul ve katıl.
Dâima önde, dâima yukarı;
Gez, dolaş, kâinat-ı efkârı;
Pür- tehâlük hayât ü kuvvetten
Ne bulursan bırakma: San'at, fen
İtimat, itinâ, cesaret, ümîd;
Hepsi lâzım bu yurda, hepsi müfîd
Bize bol bol ziyâ kucakla getir
Düşmek, etrafı görmemektendir!..."

Fikret, "Promete" başlıklı şiirinde Haluk'tan isteklerini tekrarlamaktadır. Promete, Haluk'un şahsında bütün vatan gençlerine seslenen bir şiirdir. Nasıl Yunan mitolojisinde Promete, güneşten ateşi çalıp insanlara sunan bir kahraman ise, Fikret de, oğlunun şahsında, bütün vatan gençlerini Batı'nın ilim ve tekniğini alarak milletlerini aydınlatmaya çalışan birer kahraman olmaya davet etmektedir. Fikret bu şiirde oğluna "meçhul elektrikçi" diyerek onu özel bir isim olarak değil, bütün gençliğin temsilcisi olarak görmektedir:

“Müştâk-ı feyz u nûr olan âti-i milletin
Meçhul elektrikçisi, aktar-ı fikretin
Yüklen getir -ne varsa- biraz meskenet- fiken
Bir parça ruhu, benliği, idraki besleyen”

Fikret, Haluk'la ilgili şiirlerinde; 'ışık, feyiz, nur, ziyâ' kelimelerini özellikle kullanır ve devamlı karanlıkları yok edecek ışıktan bahs etmektedir. Yine Haluk'un şahsında gençlere seslendiği "Sabah Olursa" şiirinde, bu motif daha net bir şekilde görülmektedir:

“Ufukların ebedî iştiyâkı var nûra
Tenevvür... Asrımızın işte rûh-ı âmâli;
Silin bulutları, silkin zılâl-ı ehvâli;
Ziyâ içinde koşun bir halâs-ı meşkûra”

"Haluk'un Veda" şiirindeki "Bize bol bol ziyâ kucakla getir!" mısraından da anlaşılacağı üzere o, ışık kelimesini "bilim" mânâsında kullanmaktadır. Ona göre

bilim, bütün dertlerin devasıdır. Hatta bilim siyah toprağı bile altın yapacaktır. "Haluk'un Âmentüsü" adlı şiirinde bunu şöyle dile getirmektedir:

“Bir gün yapacak fen, şu siyah toprağı altın
Her şey olacak, kudret-i irfanla inandım”

Cemil Meriç: "Haluk, bir cins isimdir, tarihten kaçanların ismi."8 diyerek yabancılaşmış Türk aydınını Haluk'un şahsında müşahhaslaştırır. Bizce Haluk'un durumu, Tanzimat'tan bu yana çocuklarına sağlam bir dinî eğitim ve şuur verememiş anne-babaların durumunu çok güzel yansıtır. Çocuklar ne kadar modern okullarda okutulsa, onlara ne kadar güzel imkânlar sunulsa da, millî ve mânevî değerlerle donatılmadıkları takdirde, hiçbir zaman istenen gâyeye ulaşamayacaktır. Evet Haluk, kaybolmuş veya kaybedilmiş nesillerin ortak adıdır. Fikret, Haluk için yazdığı bir şiirinde (Bir Tasvir Önünde) ona şöyle hitap etmektedir:

“İnsanlığı ihyâ için îsâr edeceksin;
Hak bellediğin bir yola yalnız gideceksin!”

Bu sözlerin doğruluğı şüphe götürmez; fakat Haluk doğru yolu bulamadığı gibi, gittiği yolda da hep yalnız kalmıştır. Belki de Fikret, "İnan Halûk, ezeli bir şifâdır aldanmak!" mısraıyla, Haluk'tan beklediklerinin bir arzudan öteye geçemeyeceğini sezdirmeye çalışmıştır

Türk tarihinin en büyük deistlerinden olan Tefvik Fikret'in oğlunun akıbeti ne yazık ki Fikret'in düşlediği gibi olmamıştır ama yine de ben oğlu için yazdığı "Haluk'un Amentüsü (inancı)" adlı şiirindeki şu nefis dizelerle kendisinin o zamanki aykırı, cesur ve farklı kişiliğine bir kez daha dikkatlere sunmaktadır:

“bir yaratıcı güç var, yüce ve temiz,
kutsal ve yüksek, ona vicdanla inandım.
yeryüzü yurdum, insan soyu ulusum... insan
ancak insan olur bunu anlamakla; inandım
Şeytan da biziz, cin de, ne şeytan, ne melek var;
dünya dönecek cennete insanla, inandım.
boş inanç yerin dibine geçecek, yok olacak,
aklin, o ulu buyucunun hüneriyle, inandım.”

5. Mehmet Akif Ersoy ve Âsımı

Akif'in nesil oğlu Asım bir dönemi temsil eder. Asım nesli mücadelecidir. Bütün zorluklara karşı göğüs germiş ve ülkesi ve vatani için çalışmışlardır. Fikret'in Haluk'un da görülen yozlaşma Asım da görülmez. Asım nesli savaş meydanlarında bu ülkeyi savunurken Fikret'in yarın olarak gördüğü Haluk çoktan dinini kaybetmiştir.

Akif'in ülke adına kurtarıcılık misyonunu yüklediği nesil Asım'ın neslidir. Bu neslin özelliklerine ilişkin tespitleri ilgi çekicidir. Kadri Timurtaş'ın ifadesiyle;

“Asım, vücudu gibi imanı da kuvvetli, hassas, irfan sahibi, ahlaklı, müspet ilimler okumuş bir gençtir. Milletın yükselmesi için gereken iki kudret bilgi ve fazilettir. Biz faziletten uzak düştüğümüz gibi son üç asrın bilgisinden de habersiz bulunuyoruz. Fakat, fazilet devirleri gerçekten parlak bir büyük bir milletin çocuklarıyız. Asım'ın nesli Avrupa'da tahsil görecektir, oranın kaynaklarından en geniş şekilde faydalanacak, bunları yurda taşıyarak üç yüz senelik ilim kaybını kapatacak. Böylece, faziletimiz bilgiyle beslenince, en ileri bir millet haline geleceğiz.” (Timurtaş,1986:11)

Akif Asım'ı, görüp bildiği, fende ileri bir ülkeye, Almanya'ya göndermek istemiştir. O'na inkılâbın, ilerlemenin, aydınlığa çıkmanın yolunun, üçyüz yıldır kaçırdığımız ilmi ve ilmi gelişmeleri elde etmek olduğunu, bu maksatla Berlin'e bir gün evvel gidip bir saat önce gelmeleri gerektiğini hatırlatmaktadır. Yedinci Safahat'ta, çalışmanın, gayret etmenin ve ter dökmenin önemini tekrar tekrar vurgular; hak ve hürriyetlerin korunabilmesi için bütün alınların terlemesine, yani bir çalışma seferberliğine ihtiyaç olduğunu anlatır. Yas tutmakla, göz yaşı dökmekle, devlet batacak diye umutsuzluğa düşmekle bir yere varmanın ve karanlıktan çıkmanın mümkün olmadığını ihtar eder. Bu bölümde tekrar, maziyi yıkmak isteyenlere karşı çıkar ve “mazisi yıkık milletin geleceği de yıkık olacaktır” der.

“Doğduk, “yaşamak yok size !” derlerdi beşikten;
Dünyayı mezarlık bilerek indik eşikten ! ...

“Devlet batacak !” çılgılığı beyninde öter de,
Millette bekâ hissi ezilmez mi ? Nerde !

“Devlet batacak !” işte bu öldürdü şebâbı;
Git yokla da bak, var mı kımıldamaya tâbi ?

Afakına yüklense de binlerce mehâlik
Batmazdı, hayır batmadı, hem batmayacaktır;

Tek sen uluyan ye’ si gebert, azmi uyandır.”

Asım'ın nesline yönelir. Asım'ın nesli, biraz da genç İttihatçılardır. Müthiş bir dinamizmle sağa sola hücum eden bu nesil, kendine de cemiyete zarar vermektedir. İyi niyet yetmemektedir. Bir tür komitacılıkla toplumsal meseleleri düzeltereğini zanneden Asım ve nesli çıkmaz bir yola girmiştir. Bir başka deyişle Akif'in de eleştirdiği rezail-i içtimaiye karşı yönelen bu reaksiyon, onun kadar büyük bir rezail-i siyasiye yaratmıştır. Rezail-i içtimaiye karşı efelik, güzel görünse de çözüm getirmeyecektir:

“-Efelik, çok güzel amma, sonu çıkmaz bu yolun”

Asım çıkmaz bir yola girmenin ötesinde, kendisine de zarar verecektir:

“-Asım, bana bak!

Yol yakırken geri dön, nafîle çıkmaz bu sokak,

Koşuyorsun, be çocuk, çarpacak alnın duvara,

Dağılır sonra kafan, etme, çekil bir kenara.”

Asım mücadelesinde tamamen haksız değildir... Cemiyette sahiden rahatsız olunacak meseleler, hastalıklar vardır. Lakin mücadelenin yolu, efelik değildir. Kanun dışında bir güç aranması cemiyeti, millet olmaktan sürü haline getirir. Akılla kanunla değil hisle hareket edilirse, memleketin kurtarılması bir yana batmasına yol açılacaktır. Bu yola tevessül eden hükümet de, yer altına çekilecek, meşruiyet krizine girecektir.

“Biz , Asım, ne şunun yumruğu lazım, ne bunun,

Birinin pençesi ister yalnız. Kanunun.

Ver bütün kudreti kaanuna ki vahdet yürüsün...

Yoksa millet değil, ancak dağınık bir sürüsün!..

Memleket zaten, ayol, baksana: allak bullak,

Sen de hissinle yürürsen batırırsın mutlak.

Ya kuzum, zaptiye ruhuyla hükümet sürenin,

Yeri altındadır, üstünde değil kürenin!"

Asım'ın nesli, bu tür efelikler yerine cephede savaşırken şehit düşse, ana babalar bunu kabul edebilirler. Zaten Akif'in Çanakkale şehitleri için yazdığı o anıtvare şiir de, bu bağlamda yazılmıştır. Akif aynı zamanda Çanakkale'deki bu sarsılmayan imanı, milletin köklerine, Mecnun'un Leyla'sı gibi gördüğü yarınına umudun bir karinesi olarak görmektedir. O yüzden asla "Korkma"yacaktır. Bu onun aynı zamanda gayri meşru yollara ve ümitsizliğe kapıları kapayıştır. Fakat efelik yolunda ölür veya öldürülürlerse, aileler bunu nasıl kabul edebiliriz

ASIM'IN NESLİ (MEHMET AKİF ERSOY)

Şu boğaz harbi nedir? var mı ki dünyada eşi?

En kesif orduların yükleniyor dördü beşi,

- tepeden yol bularak geçmek için marmara'ya-

Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.

Ne haysızca tehaşşüd ki ufuklar kapalı!

Nerde - gösterdiği vahşetle "bu bir avrupa'lı"

Dedirir - yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi,

Varsa gelmiş, açılıp mahbesi, yahut kafesi!

Eski dünya, yeni dünya, bütün akvam-ı beşer,

Kaynıyor kum gibi, mahşer mi, hakikat mahşer

Yedi iklimi cihanın duruyor karşında

Ostralya'yla beraber bakıyorsun kanada!

Cehreler başka, lisanlar, deriler, rengarenk;

Sade bir hadise var ortada: vahşetler denk.

Kimi hindu, kimi yamyam, kime bilmem ne bela...

Hani, ta'una zuldür bu rezil istila!

Ah o yirminci asır yok mu, o mahluk-i asil,

Ne kadar gözdesi mevcut ise hakkıyla, sefil,
Kustu mehmetciğin aylarca durup karşısına;
Döktü karnındaki esrarı hayasızcasına.
Maske yırtılmasa hala bize afetti o yüz...
Medeniyet denilen kahbe, hakikat, yüzsz.
Sonra mel'undaki tahribe müvekkel esbab,
Öyle müdhiş ki: eder her biri bir mülkü harab.
Öteden saikalar parçalıyor afakı;
Beriden zelzeleler kaldırıyor a'makı;
Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin;
Sönüyor göğsünün üstünde o aslan neferin.
Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam,
Atılan her lağamın yaktığı: yüzlerce adam.
Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
O ne müdhiş tipidir: savrulur enkaaz-ı beşer...
Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak,
Boşanır sırtlara, vadilere, sağnak sağnak.
Saçıyor zırha bürünmüş de o namerd eller,
Yıldırım yayılımı tufanlar, alevden seller.
Veriyor yangını, durmuş da açık sinelere,
Sürü halinde gezerken sayısız teyyare.
Top tüfekten daha sık, gülle yağan mermiler...
Kahraman orduyu seyret ki bu tehlide güler!
Ne çelik tabyalar ister, ne siner hasmından;
Alınır kal'a mı göğsündeki kat kat iman?
Hangi kuvvet onu, haşa edecek kahrına ram?
Çünkü te'sis-i ilahi o metin istihkam.
Sarılr, indirilir mevki-i müstahkemler,
Beşerin azmini tevkif edemez suni beşer;
Bu göğüslerse, hüda'nın ebedi serhaddi;
"o benim sun'-i bedi'im, onu çiğnetme" dedi.
Asım'in nesli... diyordum ya...nesilmiş gerçek:

İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmiyecek.
Şüheda gövdesi, bir baksana dağlar, taşlar...
O, rüku olmasa, dünyada eğilmez başlar.
(Safahat, Asım adlı şiirinden)

BÖLÜM II. BABA ŞAİRLERİMİZ HAKKINDA BİLGİLER

Ahmet Erhan (1958-.....)

Şubat 1958'de Ankara'da dünyaya geldi. Mersin'li bir ailenin, dört kızın ardından doğan beşinci çocuğudur. Babanın işleri nedeniyle Ankara'dan göç edilmiş ve bunun üzerine çocukluğuyla ilk gençliği Mersin ve Adana'da geçmiştir. Babasının emekliye ayrılmasıyla yeniden Ankara'ya dönerler.

Çeşitli nedenlerle kısa bir süre ara verdiği lise öğrenimini Akşam Lisesi'nde tamamladı. Ardından Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Ankara'nın özel öğretim kurumlarında Türkçe-Edebiyat öğretmenliği yaptı.

Hayatının büyük bir bölümünü Ankara'da geçiren şair, 'Ankara-İstanbul Karatreni' kitabında anlaşılabilen nedenlerle, 2001 yılında İstanbul'a yerleşti ve Cihangir'den sonra 2002 yılından beri Silivri'de yaşıyor.

Adana Demirspor Genç Takımı'nda futbol oynadı. O yıllarda geçirdiği ağır sakatlık döneminde şiir yazmaya başladı. 1976'da Militan dergisinde topluca yayınlanan şiirleriyle dikkat çekti. 1980 öncesi ve sonrasında ülke gençliğinin yaşadığı dramı, içerden bir ses olarak, o dönemlerde oldukça yaygın olan slogancılığa kaçmadan, kendine özgü diliyle yazması şiirini özel kıldı. Lirikizm zenginlikleri ve ironiyle harmanladığı “şimdiki zamanın duygu resmi” olarak tarif edebileceğimiz söyleyişini, neredeyse otuz yıldır sürdürüyor.

Ahmet Erhan pek çok çevrede hala ilk kitaplarıyla hatırlanmasına ve bilinmesine rağmen, şiir serüvenini yaşanan zamanla atbaşı götürmekte ve çok genç yaştaki okuyucuları tarafından da ilgiyle takip edilmekte.

Cahit Külebi, 1982 tarihli bir söyleşisinde kendisi için “şaşırtıcı bir olgu” tabirini kullanmıştı. Ahmet Erhan, bir süredir Esmer Dergisi'nde yayınladığı şiirleriyle hala kendisini izleyenleri şaşırtmaya devam ediyor.

Akgün Akova(1962-.....)

Akgün Akova, 1962 yılında, adı ve soyadı ile uyaklı olsun diye, Akyazı'da doğdu.

Çocukluk devrinde, ayı oynatıcısı olmak istedi. Tefin işkence aleti olarak kullanıldığını sonradan öğrendi. Haritalarda günlerce göçmen kuşların gittiği yerleri aradı. Onlara yazdığı mektupları göndereceği adresleri bulamadı. Einstein'la Frankenstein'ın kardeş olmadıklarını anladığı gün, çocukluk devri sona erdi. Einstein'ın, "Düşlemek, bilgiden daha önemlidir" dediğini kulaklarıyla duydu. Oysa, Albert amca, bir ışının sırtına binip çoktan yeryüzünden gitmişti. Canı sıkılınca, Gebze Lisesi'ni, Hacettepe Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü ve İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü'nü bitirdi. Diplomasını duvara astı. İlk şiiri, 1984 yılında Milliyet Sanat Dergisi'nde yayınlandı. Çok cinayet işledi, elini şiire buladı. Okuyup da etkilendiği tüm şairleri ve sevdiği dizeleri bir bir öldürdü. Kendi oldu. Bir şiir okuduğu zaman kendine hep "Şair, bu şiirde ne demek istememektedir?" diye sordu. Yapıtlarının bir bölümü İngilizce, Almanca, Katalanca (İspanya) ve Boşnakça'ya çevrildi. "İnsanları seveceksin" sözünü benimsese de, bazen -şu aralar sık sık hayvanları insanlardan daha çok takdir ediyor.

Ali Püsküllüoğlu(1935-.....)

1 Ocak 1935'te Adana Kadırlı'da doğdu. Ailesi çiftçiydi. İlk ve orta okulu Kadırlı'da okudu. Mersin Lisesi'nde sürdürdüğü öğrenimini, sağlığı nedeniyle yarıda bırakarak çeşitli işlerde çalıştı. Kadırlı'da, Adana'da ve İstanbul'da çeşitli işlerde çalıştı. Bunlar arasında çiftçilik, gazete satıcılığı, sinema biletçiliği, avukat yazmanlığı, redaktörlük, gazetecilik ve yayımcılık sayılabilir.

İstanbul'da Çevre Yayınevi'ni kurdu (1959). Kadırlı'da Karacaoğlan adlı haftalık bir gazete çıkardı (29 Temmuz 1960, 12 sayı). 1960-83 arasında TDK'de Yayın ve Tanıtma Kolu uzmanı olarak çalıştı, Kurum'a 1983'te tüzeyişi olarak el konulması üzerine "istifa" ederek ayrıldı, bir süre sonra da emekli oldu. O zamandan bu yana, dil ve yazın çalışmalarını Ankara'da sürdürüyor.

Ankara Radyosu'nda "Kitap Saati"ni (1962-63) ve Türkiye Radyoları'nda Türk Dil Kurumu adına "Arı Dile Doğru", "Ana Dilimiz", "Öz Dilimiz" programlarını hazırladı (1963-66). Türkiye Radyoları'nda her akşam olmak üzere bir yıl süreyle yayımlanan, Atatürk'ün Söylev'ini ilk kez günümüz diline aktararak sunanlar arasındaydı.

Ulus gazetesinin haftalık sanat edebiyat sayfasını yönetti (Nisan 1970 Nisan 1971, 51 sayı); Halkçı gazetesinin sanat edebiyat sayfasını yönetti (1973); şiir dergisi Yusufçuk'u çıkardı (Ocak 1979 Aralık 1980, 24 sayı). Türk Dili dergisinin yazı kurullarında yer aldı. Çağdaş Türk Dili dergisinin kurulmasına ön ayak oldu ve dergiyi genel yayın yönetmeni olarak bir süre yönetti. Hürriyet topluluğunun yayımladığı Hürgün gazetesinde serbest yazar olarak çalıştı (1985).

Öz Türkçe Sözlük kitabı 12 Mart döneminde toplatıldı ve bir buçuk yıl süren yargılama sonunda aklandı. Çocuklar için bir Türk şiiri seçkisi olan ve Kültür Bakanlığı'na yayımlanan Kırlangıcın Kanat Vuruşu da 12 Eylül döneminde savcılıkça soruşturuldu ve kitap hakkında takipsizlik kararı verildi.

Dil Derneği'nin ve Edebiyatçılar Derneği'nin kurucularındandır.

Şiir Kitapları:

Körfez (1959), Şahdamar (1962), Hızır'la Kırk Saat (1967), Sesler (1968), Taha'nın Kitabı (1968), Kıyamet Asisi (1968), Mağara ve Işık (düzyazı şiirler, 1969), Gül Muştusu (1969), Zamana Adanmış Sözler (1970), Ayinler (1977), Leyla ile Mecnun (1981), Ateş Dansı (1987)...

ALİ YÜCE(1928-.....)

1928 yılında Hatay'da doğdu. Düziçi Köy Enstitüsü'nü bitirdikten sonra ilkokul öğretmenliği yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü'nü yeterlik sınavlarını dışardan vererek çeşitli liselerde İngilizce öğretmenliğini sürdürdü.

İlk şiiri 1956'da Yücel dergisinde yayımlandı. Daha sonraki şiirleri Yeditepe, Türk Dili, Soyut, Sanat Rehberi dergilerinde çıktı. Yaşadığı çevreyi, toplumsal sorunları yer yer taşlamaya yönelerek yergi ve eleştirinin ağır bastığı toplumcu şiirleriyle tanındı.

Altay Öktem (1964 -)

Altay Öktem, 1964 yılında İstanbul'da doğdu. Salacakta şarap içerek büyüdü. Bir askeri okul (Kuleli) ve bir tıp fakültesi (Trakya Üniversitesi) bitirdi. Kendini siire vererek; kimsenin elinden tutmadan zirveye doğru düşmenin yolunu yöntemini buldu.

Eski Bir Çocuk, Sukuşu, Beni Yanlış Öptüler Aslında, Çamur Şiir ve Herşey Oda Kırbaç Ayna adlı şiir kitaplarının ardından fanzinler, fotokopi afişler ve demoları incelediği Seytan Aletleri adlı kitabı yazdı. Bütün kerimlerin hayatını Filler Çapraz Gider adıyla romanlaştırdı. Şubat 2002de Kargartda açtığı fanzin sergisinin ardından Genel Kültürden Kenar Kültüre101 Fanzin adlı seçkiyi, Şehrin Kötü Çocukları adlı fanzin şiir antolojisini, Hayat Bazen Çentiklidir adlı kitabında topladığı denemeleri ve Aslında Saçları Siyahtı adlı öykü kitabını Ithaki Yayınlarından çıkardı. Bu kitaplarının ardından Sokaklar Tekin Değil adlı şiir kitabı ve Tanrı Acıkınca adlı romanı yayımlandı. Halen düzenli olarak yasakmeyve, Hayvan ve Penguen dergilerinde yazıyor. İç organlara yakın bir mesleği (Doktor), bir esi (Deniz) ve bir oğlu (Berkay) var. Arada bir Benusende içiyor ve hiç kimseyi özleyecek kadar çok sevmiyor kendini. Altay Öktemin yeni romanı Bu Kitaptan Kimse Sağ Çıkamayacak, Everest Yayınlarından çıktı. (2005)

Arkadaş Zekai Özger (1948-1973)

1948 Bursa doğumludur. İstanbul basın yayın yüksekokulunu bitirmiştir. Kısa yaşamına pek çok şiir sığdırdı. Ölümünden sonra anısına çeşitli dergilerde yayınlanan şiirlerinden derlenen "Sevdadır" adlı bir kitap yayınlandı. İlk şiiri 1968'de soyut dergisininin 28. sayısında çıkardı; "sakalsız bir oğlanın tragedyası" bu ilk şiirinde ikinci yeni etkisini gösterir. Bir 5 mayıs sabahı sokakta ölü bulunur. Beyin kanaması raporu verilir. Henüz 25 yaşında yaşamını yitirmiştir.

Aşık Veysel (1894-1973)

25 Ekim 1894'te Sivas'ın Şarkışla ilçesi Sivrialan köyünde dünyaya geldi. 21 Mart 1973'te yine Sivrialan'da yaşamını yitirdi. Çocukken çiçek hastalığı yüzünden bir gözünü, daha sonra bir kaza sonucu diğer gözünü kaybetti. Saz çalmayı öğrendi. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan, Emrah, Dadaloğlu gibi halk ozanlarından etkilenererek türkü yorumu ve sazda ustalaştı. İki kez evlendi. 7 çocuğu oldu. Anadolu'yu kent kent dolaşıp şiirlerini sazıyla seslendirdi. Köy Enstitüleri'nde saz ve halk türküleri dersleri verdi. Ölüm nedeni akciğer kanseri. En güzel şiirlerinden bazılarını ölümünden hemen önce yazdı. Şimdi Şarkışla'da her yıl adına bir şenlik yapılır. Türkçesi yalındır. Dili ustalıklı kullanır. Tekniği gösterişsiz ve nerdeyse kusursuzdur. Yaşama sevinciyle hüznün, iyimserlikle umutsuzluk şiirlerinde

iç içedir. Doğa, toplumsal olaylar, din ve siyasete ince eleştiriler yönelttiği şiirleri de var. Şiirleri, Deyişler (1944), Sazımdan Sesler (1950), Dostlar Beni Hatırlasın (1970) isimi kitaplarında toplandı. Ölümünden sonra Bütün Şiirleri (1984) adıyla eserleri tekrar yayınlandı.

Cahit Sıtkı Tarancı(1920-1954)

4 Ekim 1910 tarihinde Diyarbakır'da Camiikebir mahallesinde doğdu, 12 Ekim 1956 tarihinde Viyana (Avusturya)'da öldü. Asıl adı "Hüseyin Cahit" tir. İlkokulu Diyarbakır'da okudu. İstanbul'a Saint Joseph Lisesi'nde başladığı ortaöğrenimini

Galatasaray Lisesi'nde tamamladı (1931). Sonra İstanbul'da Mülkiye Mektebi'nde (1931–1935) ve Yüksek Ticaret Okulu'nda okudu. Yüksek öğrenimini tamamlamak için Paris'te Sciences Politiques'te sürdürdü (1938-1940). Öğrenimi sırasında Paris Radyosu'nda Türkçe yayınlar spikerliği yaptı. Savaş sırasında kentin işgal edilmesi üzerine yurda döndü. 1944 yılından başlayarak Ankara'da Anadolu Ajansı, Toprak Mahsulleri Ofisi ve Çalışma Bakanlığı'nda çevirmen olarak çalıştı. 1954 yılında felç geçirdi, sağlığını için götürüldüğü Viyana'da yaşamı son buldu. Mezarı Ankara'dadır.

Hece ölçüsünün olanaklarını genişletti; içtenlik, yalınlık ve akıcı bir söyleyişin egemen olduğu; aşk, doğa sevgisi, geçmiş, ölüm, özlem, yalnızlık, yaşama sevinci gibi izleklerin işlendiği şiirlerinde şairanelikten ve şiirsellikten vazgeçmedi. Fransız şairlerinden, özellikle Baudelaire ve Verlaine'den etkilenmiştir.

Cahit Zarifoğlu (1940-1987)

1940 yılında Ankara'da doğdu. Babasının memuriyeti dolayısıyla ilk ve orta öğrenimini yurdun çeşitli yerlerinde yaptı. Liseyi memleketi K.Maraş'ta tamamladı. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çevirmenlik yaptı. Avrupa'yı dolaştı. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu ve TRT'de çevirmen olarak çalıştı. Son olarak TRT İstanbul Radyosu'nda denetçilik yaptı. İlk şiir ve hikâyelerini K.Maraş'ta mahalli gazetelerde yayımladı. Yine K.Maraş'ta Açık adında bir dergi çıkardı. Başta Diriliş ve Edebiyat olmak üzere birçok dergide yazdı. Mavera dergisi ve Akabe Yayınlarının kurucuları arasında yer aldı. Çeşitli gazetelerde müstear isimlerle günlük yazılar yazdı. Şiirden başka, öykü, roman, günlük, oyun ve çocuk edebiyatı alanlarında ürünler verdi. 1987 İstanbul'da öldü.

Eserleri

İşaret Çocukları, Yedi Güzel Adam, Menziller, Korku ve Yakarış adlı kitaplarında yer alan şiirleri, kitaplarına girmemiş şiirleriyle birlikte vefatından sonra Bütün Eserleri I/Şiirler adı altında yayınlandı. Günlüklerini Yaşamak adıyla topladı.

Can Yücel(1926-1999)

1926 - 12 Ağustos 1999. İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul ve Ankara'da tamamladı. Şiirle ve edebiyatla ilgisi küçük yaşlarda başladı. Bu konuda babasının desteği oldu. Ankara ve Cambridge Üniversitelerinde Latince ve Yunanca eğitimi gördü. 1950'de yeniden Türkiye'ye döndü. Aynı yıl »Yazma« adlı ilk kitabı yayımlandı.

1956'da Güler Yücel'le evlendi. Bu dönemde Mao ve Che Guevara'dan yaptığı çevirilerden dolayı 15 yıla mahkum edildi. 2 yıl sonra çıkan genel afı salıverildi. Cezaevindeyken yazdığı şiirlerini »Bir Siyasinin Şiirleri« adlı kitapta topladı. Shakespeare'den Brecht'e birçok kişiyi Türkçeye aktardı.

Şiirleri ve yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde aktarılan Can Yücel'in, »Yazma« (1950), »Sevgi Duvarı« (1974), »Bir Siyasinin Şiirleri« (1974), »Ölüm ve Oğlum« (1976), »Şiir Alayı« (1981), »Rengahenk« (1982), »Gökyokuş« (1984), »Beşbiryerde« (1985), »Canfeda« (1986), »Kısa Devre« (1990), »Kuzgunun Yavrusu« (1990), »Çok Bi Çocuk« (1992), »Gece Vardiyası« (1993), »Güle Güle Seslerin Sessizliği« (1993), »Gezintiler« (1994), »Maaile« (1995), »Seke Seke« (1997), »Mekanim Datça Olsun« (1999), »Alavara« (1999) adlı şiir kitapları ile düzyazılarını topladığı, »Düzünden« (1994), »Can'dan Yazılar« (1995) adlı kitapları yayımlandı .

İzmir'de öldü ve Datça'da toprağa verildi.

Cemal Süreya(1931-1990)

Asıl adı Cemalettin Seber'dir. 1931 yılında Erzincan'da doğdu, 9 Ocak 1990 tarihinde İstanbul'da öldü. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümü'nü bitirdi. Maliye Bakanlığı'nda müfettişlik, darphane müdürü, Kültür Bakanlığı'nda yayın kurulu danışma üyeliği, Orta Doğu İktisat Bankası yönetim

kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. Yayınevlerinde danışmanlık, ansiklopedilerde redaktörlük, çevirmenlik yaptı.

Papirüs dergisini üç kez çeşitli aralıklarla çıkardı. Pazar Postası, Yeditepe, Oluşum, Türkiye Yazıları, Politika, Yeni Ulus, Aydınlık, Saçak, Yazko Somut, 2000'e Doğru gibi yayın organlarında şiir ve yazılarını yayımladı.

İkinci Yeni şiirinin en önemli isimlerindendir. Geleneğe karşı olmasına karşın geleneği şiirinde en güzel kullanan şairlerden birisiydi. Kendine özgü söyleyiş biçimi ve şaşırtıcı buluşlarıyla, zengin birikimi ile, duyarlı, çarpıcı,yoğun, diri imgeleriyle İkinci Yeni şiirinin en başarılı örneklerini vermiştir.

Cihan Oğuz (1963-.....)

İstanbul, 18 Nisan 1963 doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden “Türk Sosyo-Kültür Yapısı İçinde Arabesk” konulu teziyle mezun oldu. Aynı üniversitede Antropoloji masteri yaptı. Bu kez tezinin konusu, “Değişme Sürecindeki Türk Toplumunu ve İsmet Özel’de Kimlik Arayışı” idi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Anabilim Dalı'nda doktora çalışması tez aşamasında ve tamamlanmak üzere.

1988 yılından bu yana gazetecilik yapıyor. 12 yıl Anadolu Ajansı’nda muhabir olarak görev yaptıktan sonra, 2000 yılı Eylül ayında CNN TÜRK’te editör olarak çalışmaya başladı.

İlk şiir kitabı “Ay Işığı Karanlığı Yırtarken” henüz 20 yaşındayken yayımlandı (1983). Anadolu Ajansı’ndaki muhabirlik görevine başlamadan önce haftalık Yeni Gündem dergisinde kitap tanıtma yazıları yazdı. Şiir ile eleştiri yazılarını birlikte sürdürdü.

1987-1990 yılları arasında 33 sayı yayımlanan Edebiyat Dostları dergisinin yazı kadrosunda yer aldı. Milliyet Sanat Dergisi’nin 1987’de düzenlediği Abdi İpekçi Öykü/Roman Eleştirisi Yarışması’nda Murathan Mungan’ın “Cenk Hikayeleri” adlı yapıtına yönelik incelemesiyle üçüncülük ödülü kazandı, ancak daha sonra edebiyat ödüllerine katılmaktan vazgeçti.

Şiirleri çeşitli yıllıklarda ve bu arada Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan üç ciltlik "Yüzyılın Türk Şiiri (1900-2000)" ve iki ciltlik "Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi" ile "Cumhuriyetten Günümüze Türk Şiir Antolojisi" (Boyut Yayıncılık-1999) ve "Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi"nde (Scala Yayıncılık-2000) yer aldı.

Ayrıca, genç yönetmen Kerem Topuz'un "Absence and Everyting is Possible" (Hiçlik ve Her Şey Mümkün) adlı 19,5 dakikalık kısa metraj filminde de tek kişilik rolü oynadı (2000).

Şiir, eleştiri ve deneme yazıları, başta Edebiyat Dostları, Yeni, Varlık, Yazko Somut, Milliyet Sanat, Parantez, Promete, Virgül, Ütopiya, Ludingirra, Sombahar, Pencere, Şiir-lik, Su, Nitelik, Üç Nokta, Şiir Ülkesi, Yeni Biçem, Akatalpa, Rüzgar, Yom Sanat ve Düzyazı Defteri olmak üzere pek çok dergide yayımlandı.

Ebubekir Eroğlu (1950-...)

Ebubekir Eroğlu 1950 yılında Malatya'da doğdu. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1975); avukatlık yaptı, kamu kurumlarında görev aldı. Şiirleri, şiir üstüne yazıları ve Yönelişler dergisindeki (1981-1985: 43 sayı, 1990: 10 sayı) çabalarıyla, şiir atmosferinin açılım kazanması ve belirginleşmesine katkı sağlayanlardan biri oldu.

Kayıpların Şarkısı ile 1985 Türkiye Yazarlar Birliği Şiir Ödülü'nü, Modern Türk Şiirinin Doğası ile 1994 Türkiye Yazarlar Birliği Deneme Ödülü'nü aldı.

Yapıtları

Şiir: Kuşluk Saatleri (1974), Kayıpların Şarkısı (1984), Yirmidört Şiir (1991), Şahitsiz Vakitler (1998), Berzah / Toplu Şiirler 1968-1998 (2001).

Deneme-İnceleme: Sezai Karakoç'un Şiiri (1981), Yenileme Bilinci (1988), Sevap Defteri (1992), Modern Türk Şiirinin Doğası (1993), Sabit ve Değişken (1994), Muğlak Ölçekli Harita (1997), Kelimeler Çınladıkça (1997), Hayat Mükemmel Değil (2000).

Derleme: Seçmeler / Necip Fazıl Kısakürek (1993).

Engin Korelli(1963-.....)

1963'ün 8 Nisan'ında doğmuşum. Nevşehir/ Hacібektaş'ın Köşektaş adlı köyünde. Köyde şiir, evde şiir vardı. 13 yaşlarındayken, kendi kendime, biraz annemin teşvikiyle şiir denemelerine başladığımı anımsıyorum. Lise yıllarım (1979/80) cezaevleri ve dışardan verdiğim sınavlar, sürgün edildiğim kentler, okullar ve komaya girip ölümden döndüğüm hastanelerde geçecektir. Sonrası 12 Eylül ve ilk gününden başlayarak "halkı silahlı isyana teşvik" gerekçesiyle, altı ay, Turgutlu, Manisa ve Şirinyer Cezaevlerinde geçen günler. Yazılıp zulalanan şiirler, aramalarda kaybolan şiirler, pantolonun paçalarına dikilip yurtdışındaki politik dergilere gönderilen şiirler. Kaybolon şiiri tekrar yazmak isterken daha başka çıkan şiirler. 1982 yılında Türkiye'den sahte bir kimlikle çıktım. Paris'te yaşadım. Avrupa'nın çoğu kentlerini dolaştım. Bunların hepsini de çok genç yaşta yapmam, arkasından Fransız Edebiyatı, Turkoloji hatta iktisat okumam bile, doğal olarak bana şiir konusunda yeni açılımlara gitmemi, diğer ülkelerin şiirlerini yakından tanımamı da getirdi. 1988 yılında Almanya'nın Saarbrücken adlı kentinde açılan bir şiir ödülüne gönderdiğim "Deniz ve Dalga" adlı Almanca şiir, ilk defa politik dergiler dışında "Unterwegs- Spur um Spur" (Yolda- Adım Adım) adlı bir antolojide yayımlanmıştır. 1993 yılında ise bir öyküm, Ömer Seyfettin öykü ödülüne layık görülünce ve Juri'den davet alınca, sürgünlüğümü noktalamak ve Türkiye'ye dönmek için konsolosluğa başvurmuşumdur. Türkiye'de ilk şiirim de "istenilmeyen adam", ilk öyküm de "geri dönersem anlatırım" Varlık'ta yayınlanmıştır.

Ercümen Behzad Lav (1903-1984)

İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra Berlin'de Stern Müzik Konservatuarı ve Reinhardt Tiyatro Akademisi'nde öğrenim gördü. Türkiye'ye döndüğünde Muhsin Ertuğrul'un kurduğu Ferah Tiyatrosu'nda oyunculuk yaptı. Ertuğrul'un Ankara Postası, Bir Millet Uyanıyor, Karım Beni Aldatırsa filmlerinde rol aldı. 1930-35 yılları arasında çeşitli gazetelerde gece sekreterliği yaptı. Ertuğrul Sadi ile Türk Akademi Tiyatrosu'na kurdu. Bu arada Ankara Radyosu'nda spikerlik yaptı. Ardından, daha önce oyuncu olarak çalıştığı İstanbul Şehir Tiyatroları'na dönen Lav, bir süre de İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nde öğretmenlik yaptı. İlk şiirleri 1926'da Resimli Ay, Servet-i Fünun, Uyanış dergilerinde yayımlayan Ercümen

Behzad Lav, ölçülü uyaklı şiire karşı çıktı ve serbest ölçüyle yazan ilk Türk şairlerinden biri oldu.

İhsan Üren(1939-.....)

1939 yılında Çorlu'da doğdu. 1960 -61 öğretim yılında Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. 20 yıl Türkçe / Edebiyat öğretmenliği yaptı. 1980 Temmuz'unda görevinden ayrıldı. 1981 - 1991 yılları arasında Çorlu'da kitapçılık yaptı. O günden bu yana şiir çalışmalarının yanı sıra dergilere şiir eleştirileri de yazmakta.

İsmet Özel(1944-.....)

Kayseri'de doğdu. Bir süre Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğrenim gördükten sonra, Ankara D.T.C.F Fransız Filolojisini bitirdi. İstanbul Konservatuarında Fransızca öğretmenliği yaptı. Ataol Behramoğlu ile birlikte Halkın Dostları dergisini kurdu ve yönetti. Şiir Kitapları: Geceleyin Bir Koşu(1966), Evet İsyana(1969), Cinayetler Kitabı(1975), Celladıma Gülümserken(1984), Erbaın(4 kitabı bir arada, 1987), İsmet Özel Şiir Okuma Kılavuzu(1980) adlı incelemesi de kendi türünde ilginç ve önemli bir yapıttır. İkinci Yeni şairlerin genel etki alanındaki ilk şiirlerinde özgün duyarlılığı, gözüpek ve yeni bir imge dünyasıyla göze çarpan İsmet Özel, Evet İsyanda topladığı şiirleriyle 60 sonrası şiirimizin en ilginç ve seçkin adı olarak belirdi. 1970'li yıllarda İsmet Özel, toplumcu dünya görüşünden uzaklaşarak mistik bir dünya görüşüne yöneldi.

Mehmet Akif Ersoy (1873 - 1936)

İstiklâl Marşı şâiri. Asıl adı Mehmet Ragif olan Mehmet Akif 1873 yılında İstanbul'da doğdu. Annesi Emine Şerife Hanım, babası Temiz Tâhir Efendidir. İlk tahsiline Emir Buhâri Mahalle Mektebinde başladı. İlk ve orta öğrenimden sonra Mülkiye Mektebine devam etti. Babasının vefâtı ve evlerinin yanması üzerine mülkiyeyi bırakıp Baytar Mektebini birincilikle bitirdi. Tahsil hayâtı boyunca yabancı dil derslerine ilgi duydu. Fransızca ve Farsça öğrendi. Babasından Arapça dersleri aldı.

Zirâat nezâretinde baytar olarak vazife aldı. Üç dört sene Rumeli, Anadolu ve Arabistan'da bulaşıcı hayvan hastalıkları tedâvisi için bir hayli dolaştı. Bu müddet zarfında halkla temasta bulundu. Âkif'in memuriyet hayatı 1893 yılında başlar ve 1913 târihine kadar devam eder. Memuriyetinin yanında Ziraat Mektebinde ve Dârulfünûn'da edebiyat dersleri vermiştir.

1893 senesinde Tophâne-i Âmire veznedârı M. Emin Beyin kızı İsmet Hanımla evlendi. Âkif okulda öğrendikleriyle yetinmeyerek, dışarda kendi kendini yetiştirerek tahsilini tamamlamaya, bilgisini genişletmeye çalıştı. Memuriyet hayatına başladıktan sonra öğretmenlik yaparak ve şiir yazarak edebiyat sâhasındaki çalışmalarına devam etti.

Fakat onun neşriyat âlemine girişi daha fazla 1908'de İkinci Meşrutiyetin îlânıyla başlar. Bu târihten itibaren şiirlerini Sırât-ı Müstakîm'de yayınlanır. 1920 târihinde Burdur Mebusu olarak Birinci Büyük Millet Meclisine seçildi. 17 Şubat 1921 günü İstiklâl Marşı'nı yazdı. Meclis 12 Martta bu marşı kabul etti.

1926 yılından itibaren Mısır Üniversitesinde Türkçe dersleri verdi. Derslerden döndükçe Kur'ân-ı kerîm tercümesiyle de meşgul oluyordu, fakat bu sırada siroza tutuldu. Önceleri hastalığının ehemmiyetini anlayamadı ve hava değişimiyle geçeceğini zannetti. Lübnan'a gitti. Ağustos 1936'da Antakya'ya geldi. Mısır'a hasta olarak döndü. Hastalık onu harâb etmiş, bir deri bir kemik bırakmıştı. İstanbul'a geldi. Hastanede yattı, tedâvi gördü. Fakat hastalığın önüne geçilemedi. 27 Aralık 1936 târihinde vefat etti. Kabri Edirnekapı Mezarlığındadır.

Mehmed Âkif milletini ve dînini seven, insanlara karşı merhametli bir mizaca sâhip, şâir tabiatının heyecanlarıyla dalgalanan, edebî bakımdan kıymetli şiirlerin yazarı meşhur bir Türk şâiridir. İstiklâl Marşı şâiri olması bakımından da "Millî Şâir" ismini almıştır.

Şairin en büyük eseri Safahat genel adı altında toplanan şiirleri şu 7 kitaptan oluşmuştur:

1.Kitap: Safahat (1911)

2.Kitap: Süleymaniye Kürsüsünde (1912)

3. Kitap: Hakkın Sesleri (1913)
4. Kitap: Fatih Kürsüsünde (1914)
5. Kitap: Hatıralar (1917)
6. Kitap: Asım (1924)
7. Kitap: Gölgeler (1933).

Metin Demirtaş(1938-.....)

1938 Antalya doğumludur. Şiirleri Türk Solu, İmece, Yansıma, Yeni Adımlar, Militan, Sanat Emeği gibi dergilerde yayımlandı.

Şiir Kitapları

Görüşme Yeri (1060), Hazır Ol Kalbim (1978), Hançer ve Lirik (1983), Bir Mendil, Gökyüzü (1988)

Şiirleri

Abdulkadir Bulut'u Anarken, Che Guevera, Daktiloda Bahar Şiiri, Enver Gökçe, Kız ve Kiraz, Mektuplar Alırım, Mirebeau Köprüsünden Geçerken, Voltada Bir Türkü, Yeni Gelin.

Mustafa Ruhi Şirin(1955-.....)

1955'te Trabzon'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini, Of, Maçka ve Ahlat'ta tamamladı. A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nun radyo televizyon program uzmanlığı bölümünden mezun oldu (1978). 1977'den bu yana görev aldığı TRT'de radyo ve televizyon çocuk programları hazırladı, yöneticilik görevlerinde bulundu. 1986-1991 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Radyo Televizyon Meslek Yüksek Okulu'nda iletişim alanında dersler verdi. Çocuk kültürü, sanatı, edebiyatı, eğitimi, hakları ve düşüncesi üzerine araştırmalarını sürdüren yazar medeniyet merkezli çocuk okuması öneren düşünceleri ile tanınıyor.

Eserleri:

Gökyüzü Çiçekleri, Çocuk Kalbimdeki Kuş, Bebeğin Duası, Rüya Saati (şiir, İz Yayıncılık), Masal Mektuplar (mektup), Bilgi Ağacı, Leyleğin Aklı, Altın Kiremitli Saray, Yüzük Taşı, Kar Altında Bir Kelebek, Guguklu Saatin Kumrusu, Bülbül ile Leylek, Keloğlanın Oyunu, Kuş Ağacı (masal), (UNESCO Resimli Çocuk Kitapları Ödülü-1992), Her Çocuğun Bir Yıldızı Var (hikaye), Çocuk Yüzlü Yazılar (deneme, İz Yayıncılık), Yazarın Guguklu Saatin Kumrusu masal kitabı, Turturica din ceasul cucuc Rumence'ye (1995) ve Masal Mektuplar kitabı, Cohobja (Düşlemeler) adıyla Makedonya'ya (1996) çevrildi.

Nazım Hikmet Ran (1901-1963)

Nazım Hikmet tam adıyla Nazım Hikmet Ran, (d. 15 Ocak 1902, Selanik - ö. 3 Haziran 1963, Moskova) Türk şair ve oyun yazarıdır. Batı dünyasında en bilinen Türk şairi[1] sayılmaktadır. Eserleri birçok yabancı dile çevrilmiştir. Doğum tarihi ailesi tarafından sene kaybetmemesi için 15 Ocak 1902 olarak kaydettirilmiştir.

1902 yılında Selanik'te doğmuş, 3 Haziran 1963 tarihinde Moskova'da ölmüştür. Mezarı halen Moskova'da bulunmaktadır. Türkiye Komünist Partisi (TKP) üyesiydi ve ayrı ayrı toplam 11 davadan yargılanmıştır.

Eserleri birçok dile çevrilmiş, birçok ödül almıştır. Ancak Türkiye'deki yaşamının çoğunu hapiste geçirmiştir. Bu gibi durumlardan ötürü Moskova'ya gitmiş ve Türk vatandaşlığından çıkarılmıştır.

1938'de şairin cezaevine girmesiyle yasaklanıp ortadan kaldırılmış olan Nâzım Hikmet şiiri, Türkiye'de ancak ölümünden iki yıl sonra 1965'te yeniden ortaya çıkmıştır.

Necip Fazıl Kısakürek (1905 - 1983)

26 Mayıs 1905'da doğdu. Maraşlı bir soydan gelen Necip Fazıl'ın çocukluğu, mahkeme reisliğinden emekli büyük babasının İstanbul Çemberlitaş'ta ki konağında geçti. İlk ve orta öğrenimini Amerikan ve Fransız kolejleri ile Bahriye Mektebi'nde (Askeri Deniz Lisesi) tamamladı. Lisedeki hocaları arasında dönemin ünlülerinden Yahya Kemal, Ahmet Hamdi (Akseki), İbrahim Aşkî gibi isimler vardı.

İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdikten (1924) sonra gönderildiği Fransa'da Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümünde okudu. Paris'te geçen bohem günlerinden sonra, Türkiye'ye dönüşünde Hollanda, Osmanlı ve İş Bankalarında müfettiş ve muhasebe müdürü olarak çalıştı. Bir Fransız okulu, Robert Kolej, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde hocalık yaptı(1939-43). Sonraki yıllarında fikir ve sanat çalışmaları dışında başka bir işle meşgul olmadı.

Şairliğe ilk adımını on yedi yaşında iken, annesinin arzusuyla başladı ve ilk şiirleri Yeni Mecmua'da yayımlandı. Milli Mecmua ve Yeni Hayat dergilerinde çıkan şiirleriyle kendinden söz ettirdikten sonra, Paris dönüşü yayımladığı Örümcek Ağı ve Kaldırımlar adlı şiir kitapları onu çok genç yaşta çağdaş şairlerin en önüne çıkararak edebiyat çevrelerinde büyük bir hayranlık ve heyecan uyandırdı. Henüz otuz yaşına basmadan çıkardığı yeni şiir kitabı Ben ve Ötesi (1932) ile en az öncekiler kadar takdir toplamayı sürdürdü

Şöhretinin zirvesinde iken felsefi arayışlarını sürdürüp içinde yeni bir dönemin doğum sancısını hissedenden Necip Fazıl için 1934 yılı gerçekten de hayatının yeni bir dönemine başlangıç olur. Bohem hayatını en koyu rengiyle yaşadığı günlerde Beyoğlu Ağa Camii'nde vaaz vermekte olan Abdülhakim Arvasi ile tanışır ve bir daha ondan kopamaz. Necip Fazıl'ın hemen tümünde üstün bir ahlak felsefesinin savunulduğu tiyatro eserlerini birbiri ardına edebiyatımıza kazandırması bu döneme rastlar. Tohum, Para, Bir Adam Yaratmak gibi piyesleri büyük ilgi görür. Bu eserlerden Bir Adam Yaratmak, Türk tiyatrosunun en güçlü oyunlarındanır.

Necip Fazıl'ın şairliği ve oyun yazarlığı kadar önemli yönü, çıkardığı dergiler ve bu dergilerde çıkan yazılarla sürdürdüğü mücadeledir. Haftalık Ağaç dergisi(1936, 17 sayı) dönemin ünlü edebiyatçılarının toplandığı bir okul olmuştur. Büyük Doğu dergisinde çıkan yazılarıyla İsmet Paşa ve tek parti (CHP) yönetimine şiddetli bir muhalefet sürdürmesi sonucu hakkında açılan çok sayıda davada yüzlerce yıl hapsi istendi, Cinnet Mustatili adlı eserinde hapishane anıları yer alır. Sık sık kapatılan ve toplatılan Büyük Doğu'nun çıkmadığı sürelerde günlük fıkra ve çeşitli yazılarını Yeni İstanbul, Son Posta, Babıalide Sabah, Bugün, Milli Gazete, Hergün ve Tercüman gazetelerinde yayımlandı. Büyük Doğu'da çıkan yazılarında kendi imzası dışında

Adıdeğmez, Mürid, Ahmet Abdülbaki gibi müstear isimler kullandı. 1962 yılından itibaren de hemen hemen tüm Anadolu şehirlerinde verdiği konferanslarla büyük ilgi topladı.

1980'de Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü'nü, 'İman ve İslam Atlası' adlı eseriyle fikir dalında Milli Kültür Vakfı Armağanı'nı (1981), Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülü'nü (1982) almıştır. Ayrıca Türk Edebiyatı Vakfı'nca 1980'de verilen beratla 'Sultan-üş Şuara' (Şairlerin Sultanı) unvanını kazanmıştır.

Neşe Yaşın(1959-.....)

12 Şubat 1959'da Lefkoşa'da doğdu.Türk Maarif Koleji'nden sonra ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. Lefkoşa'nın Rum kesiminde yaşıyor ve Kıbrıs Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nde ders veriyor.

Kıbrıs'taki savaşı çocuksu, kadınsı duyarlıklarla ele aldığı ilk şiirlerini, Türkiye'deki edebiyat dergilerinde 1978'de yayımladı. Pek çok şiirinin Yunancaya çevrilmesiyle Kıbrıs'ın iki tarafında da bilinen bir şair oldu. Kuzey Kıbrıs'ta "Yılın Sanatçısı Ödülü"nü (1993), Güney'de ise "Özel Kültür Ödülü" (1978) ve "Anthias-Pierides Ödülü"nü (1998) aldı.

Şiir dışında, yayımlanmış bir de romanı var; Üzgün Kızların Gizli Tarihi (2002).

Şiir kitapları:

Sümbül ile Nergis (1979), Savaşların Gözyaşları (1980), Kapılar (1992), Ay Aşktan Yapılmıştır (2001), Bellek Odaları (2005)

NEVZAT ÇELİK (1960-.....)

1960 yılında Sinop'un Boyabat ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1980 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlı UESYO'da okurken siyasal nedenlerle tutuklandı ve idam istemiyle yargılandı. Dava sürmektedir (1988). İlk şiiri 1982 yılında cezaevindeyken yayımlanmıştı.

Eserleri

1984 yılında Şafak Türküsü adlı şiir dosyasıyla katıldığı Akademi Şiir Birincilik Ödülü 'nü Kazandı. Diğer şiir kitapları: Müebbet Türküsü(1987)(Hasan Hüseyin Şiir

Ödülü, 1987;Poetry International Ödülü, 1987) Suda Seken Hayan (1990), Yağmur Yağmasaydı (1990) izledi. Pen Clup American Center tarafından onur üyeliğine seçildi (1987).

Rıfat Ilgaz (1911-1993)

1911 yılında Kastamonu'nun Cide ilçesinde doğdu. Yedi kardeşin sonuncusu olan Ilgaz'ın doğum tarihi kesin olarak belli değildi. Nüfusa göre 7 Mayıs 1911 olan doğum tarihi, annesinin söylemesiyle "derin kar"dadır. Bu da, Ilgaz'ın demesiyle, 1910'un Şubat'ına rastlamaktadır.[1]Ortaokuldayken liseye devam edip üniversite okumak istemesine ve öğretmenlerinin bu konuda onu desteklemesine rağmen babasının vefatı nedeniyle Kastamonu Muallim Mektebi'ne (öğretmen okulu) girdi.[2] Mezun olduktan sonra Gerede ve Akçakoca'da ilkokul öğretmenliği yaptı. Bolu'daki öğretmenliği sırasında ilk eşi Nuriye Hanım'la tanışıp evlendi (1931). 1932'de kızı Gönül doğdu. Daha sonra Gümüşova'ya başöğretmen olarak atandı. 1933 yılında askere alındıktan sonra ilk eşinden boşandı. 1936'da Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat bölümüne girdi ve 1938'de mezun oldu. İkinci eşi Rikkat Hanımla enstitüde tanıştı ve 1939'da evlendi. Bu evlilikten oğlu Aydın ve kızı Yıldız doğdu. Mezuniyetinden sonra Adapazarı'na atanan Ilgaz, vereme yakalandığı için öğretmenlik yapamadan buradan ayrıldı ve İstanbul Yakacık Sanatoryumuna yattı.

Sabahattin Ali (1910-1948)

25 Şubat 1907 tarihinde, bugün Bulgaristan sınırları içindeki Gümölcine kazası Eğridere köyünde doğdu, 2 Nisan 1948 tarihinde Bulgaristan sınırında öldürüldü. Öğrenimini Balıkesir ve İstanbul Muallim Mekteplerinde yaptıktan sonra Yozgat'ta öğretmenliğe başladı. Kazandığı sınavla gittiği Almanya'da Postdam ve Berlin'de öğrenim gördü. Dönüşünde çeşitli okullarda öğretmenlik, Devlet Konservatuvarı'nda dramaturgluk yaptı. 1931 yılında bölücü propaganda yaptığı ihbarı üzerine üç ay tutuklu kaldı, kovuşturma sonunda aklandı. Görevine döndü, bu sırada yazdığı bir romanı yayımlamaktan vazgeçince, gazete sahibi iki tanıkla birleşerek, bir toplantıda okuduğu bir taşlamayı okunmasından 6 ay sonra ihbar etti, yargılandı ve mahkum edildi. Cumhuriyetin Onuncu Yılı nedeniyle çıkan aftan yararlanarak salıverildi. Çeşitli resmi kuruluşlarda 1945 yılına kadar çalıştı. İşsiz kaldığı bir dönemde Aziz Nesin ile birlikte Marko Paşa'yı ve onun devamı olan mizah dergilerini çıkardı. Bu

dergilerdeki yazılarında, yayın yoluyla hakaret ettiği savıyla yargılandı ve mahkum oldu.Yurt dışında çıkmak için anlaştığı, kendisine kılavuzluk yapan Ali Ertekin tarafından, Bulgaristan sınırı yakınlarında Sazara köyü civarındaki ormanda öldürüldü.

Sezai Karakoç (1933 -.....)

Sezai Karakoç, 1933 yılında Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde dünyaya gelir. Babası Yasin Efendi'nin koyduğu isim Muhammed Sezai'dir. Nüfus kayıtlarında Ahmet Sezai olarak geçer. Dedeleri, Ergani ve yöresinde oldukça etkin kişilerdendir. Babasının babası Hüseyin efendi, Plevne savaşına katılmış; Gazi Osman Paşa'nın takdirini kazanmıştır. Aile Leventoğulları olarak anılır.

Şairin çocukluğu Ergani, Maden ve Dicle ilçelerinde geçer. Altı yaşında ilkokula başlar ve 1944'te Ergani'de ilkokulu tamamlar. Maraş ortaokuluna parasız yatılı öğrenci olarak kayıt yaptırır.1947 de burayı bitirerek Gaziantep'te yine parasız yatılı lise öğrenimine başlar. Gaziantep lisesinden 1950'de mezun olur. Felsefe okumak istediği için İstanbul'a gider. Fakat babasının arzusu ilahiyat fakültesidir. Kendi parasıyla okuyamayacağını anlayınca, o zaman parasız yatılı kısmı bulunan Siyasal Bilgiler Fakültesi sınavına girer. Sınav sonuçlarını beklerken de Felsefe bölümüne kayıt yaptırır. Eğer sınavı kazanmazsa felsefe eğitimi yapacaktır.

Süreyya Berfe(1943-.....)

1943 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu. Metin yazarlığı yaptı, yayınevlerinde çalıştı. Şiirlerinde önce Süreyya Kanıpak adını kullandı.

İkinci Yeni esintileriyle başlayan, toplumsalcı ve halkçı bir yönelim gösteren şiirinde konuşmayı eda olanağı olarak kullandı

Oğuz Özdem(1959-.....)

1959 yılında Elazığ'da doğdu. İlk şiiri "Cumhuriyet Kitap Eki'nde yayınlandı, daha sonra Varlık, Sonbahar, Edebiyat ve Eleştiri, İmece, Yazılı Günler, İblis, Evrensel Kültür, Atika Şiir gibi dergilerde görüldü.

Kitapları:

"Bir Oyundu Ölüm"; 1988

"Su Yürüdüm Destan Geçtim"; 1992

"Su İçmek"; 1994

"Uzak"; 2000

Özdemir İnce(1936-.....)

1 Eylül 1936 tarihinde Mersin (İçel)'de doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi. Paris'te edebiyat ve fonetik üzerine eğitim gördü. Fransızca öğretmenliği, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nda çevirmenlik, denetçilik, yöneticilik, danışmanlık ve yayınevlerinde editörlük yaptı.

İkinci Yeni akımına bağlı şiirleri ile öne çıktı, zamanla toplumsalcı yönelim kazandı. Türk şiirinde şiir üzerine düşünen yazan ender şairlerden biridir.

Tevfik Fikret(1867 - 1915)

24 Aralık 1867'de İstanbul'da doğdu, 19 Ağustos 1915'te aynı kentte öldü. Asıl adı Mehmet Tevfik'tir. Çocuk yaşta annesinin ölümü ve babasının uzun yıllar sürgünde olması onu yaşamı boyunca etkiledi. Ortaöğrenimini önce Mahmudiye Rüştüyesi'nde, sonra da Galatasaray Sultanisinde yaptı. Burada Recaizade Ekrem'in öğrencisi oldu. Duygulu kişiliği onu genç yaşlarda şiire yöneltti. 1888'de Galatasaray'ı bitirdikten sonra Hariciye Nezareti İstişare Odası'nda (Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi) kâtip olarak göreve başladı. Yeterince çalışmadan para aldığı gerekçesiyle buradan ayrıldı. Onun bu dürüst tutumu yaşamı boyunca çeşitli zamanlarda ortaya çıkacaktı. Daha sonra kısa bir süre sonra çeşitli memurluklarda bulundu. Ek iş olarak Ticaret Mekteb-i Alisi'nde hat ve Fransızca öğretmenliği yaptı. 1891'de Mirsad dergisinin açtığı şiir yarışmasında birinciliği kazanınca, edebiyat çevrelerinin dikkatini üstüne çekti. 1892'de Galatasaray Sultanisi'nin ilk bölümüne Türkçe öğretmeni atandı. 1894'te Hüseyin Kâzım Kadri (1870-1934) ve Ali Ekrem Bolayır'la (1867-1937) birlikte Malûmat dergisini çıkartmaya başladı. 1895'te hükümetin bütçede kısıntı yapma gerekçesiyle memur

maaşlarının yüzde onunu kesmesine tepki olarak Galatasaray'daki görevinden istifa etti ve inzivaya çekildi.

Meşrutiyet'ten sonra 'inziva'sından çıktı, eski arkadaşlarıyla barışarak, Hüseyin Kâzım ve Hüseyin Cahid'le birlikte Tanin gazetesini kurdu. Ama, gazete İttihad ve Terikki'nin yayın organı durumuna getirilmek istenince buna karşı çıkıp, Hüseyin Cahid'le kavga ederek oradan da ayrıldı. Yeni Yönetimin önerdiği maarif nazırlığı görevini de geri çevirdi. Bu göreve getirilen Abdurrahman Şeref'in çağrısıyla, Galatasaray Sultanisi'nin müdürü oldu bir süre önce yanmış olan okulun onarımını üstlendi. Bu arada, toplantı salonunu mescidin üstüne yaptırdığı gerekçesiyle tutucu basın ağır eleştirilerine uğradı. O günlerde 31 Mart Olayı patlak verdi. Fikret olayı protesto amacıyla önce kendini okulun kapısına zincirle bağlattı, ertesi günde istifa etti. Ancak öğrencilerin ve maarif nazırı Nail Bey'in ısrarlarıyla tam yetkili olarak göreve döndü. Ama sekiz ay sonra, yeni maarif nazırı Emrullah Efendi'yle anlaşamamaya bir daha dönmek üzere Galatasaray'dan ayrıldı. Darülmüallimin ve Darülfünun'daki görevlerinden de istifa etti ve yeniden Aşiyân'a çekildi. Artık, İttihad ve Terakki İktidarına da muhalif olmuştu. 1912'de meclisin kapatılması üzerine, bu olayı meclisin 1878'de (Hicri tarihle 1295'te) kapatılmasına benzeterak 'Doksan Beşe Doğru' şiirini yazdı. Bunu 'Han-ı Yağma', 'Sancak- Şerif Huzurunda' gibi şiirler izledi. Bu kez de İttihad ve Terakki'nin fedailerince izlenmeye başlandı. Modern pedagoji ilkelerine uygun bir okul açmak, yeni bir edebiyat dergisi çıkartmak gibi tasarıları olduysa da bunları gerçekleştirmedi. O günlerde, ağır şeker hastalığına yakalanmış olduğu anlaşıldı. 1914'te kolu şiştiği için bir ameliyat geçirdi. Tedaviye yanaşmaması sonucunda hastalığı iyice artarak ölümüne neden oldu.

Ziya Osman Saba(1910-1957)

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli kurumlarda memurluk yaptı. İstanbul'da öldü.

Şiir Kitapları:

Sebil ve Güvercinler(1943), Geçen Zaman(1947), Nefes Almak(1957). Bütün şiirleri Varlık yayınevini 1991'de tek bir kitapta yayımlandı. Kitap olarak yayınlanmış hikayeleri de vardır. Yedi Meşale hareketine topluluğun en genç yazarı olarak katılan

Ziya Osman Saba'nın şiiri, Ahmet Haşim'den Necip Fazıl ve Tanpınar'a uzanan bir çizgidedir. Bu anlamda, Dağlarca şiiriyle yakınlığı vardır. Öte yandan, Saba'nın şiirlerinde, Verlaine ve genellikle Fransız simgeci şiirin etkileri görülür. Konuları hüznü ve lirizmi yerlidir. Bazen dindarca bir boyuneğış, olanla yetinme, çocukluk anıları ve akıp giden zaman, bazen de toplumsal eleştiriler, çocuk sevgisi, daha güzel ve yaşanılan bir dünyaya özlem, olgunluk dönemi şiirlerinin başlıca temalarıdır.

BÖLÜM III. BABA SÖZLÜĞÜ

Baba: is. 1.Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek: “Türk babanın ve Türk annenin çocuğu Türktür. –Anayasa. 2. Çocuğu olmuş erkek, peder. 3. Kazılarda çıkarılan toprağın miktarını hesaplayabilmek için yer yer bırakılan toprak dikme. 4.Çatı mertegi. 5. Bir ülkeye veya bir topluluğa yararlı olmuş kimse: Atatürk Türk milletinin babasıdır. 6. mec. Anlayışlı, iyi huylu erkek. 7. mec. Silah kaçakçılığı, kara para aklama ve uyuşturucu madde ticareti vb. Kirli ve gizli işler yapan çetenin başı. 8. mec. Kruyucu babalık duygularıyla dolu kimse. 9. mec. Ata: “Asya’daki atalarımızdan miras kalan milli şiirimizin manzum şekillerinde...” – Y.K. Beyatlı. 10. sf. Argo çok kaliteli üstün nitelikli, üstün nitelikli. 11. esk. Tarikatların bazısında tekke büyüğü: Bektaşî babası. 12. esk. Bu gibi kimselere verilen ünvan: Gül Baba. Nur Baba. İlyas Baba. 13. den. Gemi veya isklede halatın takıldığı yuvarlak başlı iri demir, ağaç veya beton dikme. 14. mim. Bir merdivende, tırabzanın sahanlıkla birleştiği yerde bulunan demir öge. **baba değil, tırabzan babası** babalık görevlerini yapmayan babalar için söylelen bir söz. **baba koruk** (veya **erik**) **yer, oğlunun dişi kamaşır** babanın yaptığı kötü işin sıkıntısını çocuğu çeker. **baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babaya bir salkım üzüm vermemiş** babalar çocukları için büyük fedakarlıklara katlanırlar, ancak çocuklar babaları için fedakarlıkta bulunmazlar. **baba olmak** erkek, çocuk sahibi olmak. **babadan babaya** dedelere doğru zincirleme. **babadan oğula 1)** torunlara doğru zincirleme: “Bizim bu Kayabaşı’nda birçok zanaat, babadan oğula aktarılır.” –T Dursun K. 2) atalarından beri: Bunlar babadan oğula doktordurlar...(TDK, *Türkçe Sözlük*, 2003:171.)

Baba: Dünyaya bir insan getirme gücünde olan ve bundan ötürü yaratıcı kutsallığına inanılan erkek...Yaratıcı erkek ilke olan baba ve bundan ötürü ata genellikle kutsal sayılmıştır. Hristiyanlıkta baba deyiimiyle Tanrı dile getirilir, oğul da Hz. İsa’dır. Köleci toplumlarda tanrılık nitelik efendi ve eşanlamda sahip (Rap) deyiimiyle dile getirilir. Her iki deyim depek güçlü bir yetke(otorite)’yi simgeler. İslam tasavvufunda özellikle XII. yüzyıldan sonra tarikat şeyhlerine Türk, Fars ve Berberi dillerinde baba adı verilmiştir. Ayrıca Babalık bir Türk mezhebi olduğu gibi, Bektaşîliğin de pek önemli bir derecesidir. Bektaşilikte baba, halifeden sonar gelen en büyük rütbedir. Bk. Babailik. (HANÇERLİOĞLU, 2000:32.)

Baba: Bazı mutasavvıflara, tarikat şeyhlerine veya meczuplara verilen bir ünvan. Sevgi, saygı, fedakarlık ve himaye gibi ahlaki esaslar üzerine kurulan baba evlat münasebeti, çok eski zamanlardan beri din önderleriyle onlara tabi olan kişiler arasında bulunması gereken iyi ilişkiler için örnek alınmıştır. Tevrat'ta Hz Adem, Hz. Şit, Hz. İbrahim ve Hz. İshak gibi peygamberlerden “ baba” diye söz edilmiş, bu anlayış Hristiyanlık'ta da devam etmiştir.

Hz. Muhammed'in kendi öz çocukları dışında hiçbir kimsenin babası olmadığını ifade eden ayeti(el-Ahzab 33 40) tefsir alimleri genellikle evlat edinme yasağıyla açıklanmıştır. Hz. Muhammed'le kendi sulbünden gelmeyen herhangi bir kimse arasında aile hukuku bakımından özel hükümler doğuracak şekilde bir babalık-evlatlık münasebetinin söz konusu olamayacağını belirtmişlerdir...

İslam'ın ilk asırlarında din alimlerine, abid, zahid, ve mürşidlere baba ünvanı verildiğine dair bir bilgiye sahip değiliz. X. yüzyıldan itibaren çeşitli tesir ve sebeplerle bazı meczuplarla münzevi sufilere baba veya baba ünvanının verilmeye başlandığı görülmektedir. Hücviri Keşfü'l-mahcub'da Ferganalı Bab Amr adlı bir sufiden bahsederken bu bölgede büyük şeyhlere ve dervişlere bab ünvanının verildiğini söyler. Baba Kühi (O 442 1050) ile Baba Tahir-I Uryan da(O 447 1055) bu ünvanla meşhur olan sufilerdendir. XI. yüzyıldan itibaren baba ünvanı, başta İran ve Azerbaycan olmak üzere İslam ülkelerinde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmış, halk çoğunluğunun mutasavvıflara manevi koruyucu, ermiş ve baba nazarıyla bakması bu ünvanın yaygınlaşmasını kolaylaştırmıştır.

Baba ünvanı XII.yüzyılda Türkistan'da *hacegan* yolunu tutan sufilerle Yesevi dervişleri arasında da ilgi görmeye başladı. Menkıbelerde Ahmed Yesevi'nin mürşidi olarak adı geçen Arslan Baba ile Ahmed Yesevi'nin halifelerinden Zengi Baba ve Maçın Baba bu ünvanla tanınırlar. Ata ile baba kelimeleri aynı anlamı taşıdığından Yesevi dervişlerine önceleri ata denirdi. Bir ara bunlara hem baba hem de ata ünvanı verildi. Nitekim Zengi Baba aynı zamanda Zengi Ata diye bilinir. Ali Şir Nevai, Nesayimü'l Mehabbe adlı eserinde baba ünvanıyla anılan Türkistan sufilerinin bir kısmından bahsetmektedir.

Baba kelimesi Anadolu'nun fethinden önce yaygın bir biçimde kullanılmaktaydı. Baba Tahir, Baba Hacı, Baba Efdalüddin-I Kaşi... bu ünvanlarla meşhur oldular...(Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, 1991:365-366.)

Baba: Bir çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek; birinci dereceden erkek akraba... Yaratıcı, kurucu kimse...Koruyucu, velinimet, babalık duygularıyla dolu kimse...Saygı ifadesi olarak yaşlı erkeklere verilen unvan...Genellikle yaşlı erkeklere teklifsiz hitap şekli...Bir torunlar silsilesinin başı...Tekke büyüğü bu kişilere verilen unvan...zencilerde görülen saraya benzer bir hastalık.(*Meydan Larousse, 1973:25.*)

Baba: Çocuğun doğmasına etken olan, ya da çocuğu olan erkek. Dünyanın bir çok toplumunda ataerkil aile türünde baba aileyi oluşturan öteki bireylerin(ana ve çocuklar) reisi sayılır. Bu durum, toplumların gelenek, görenek, töre ve hukuk yapılarına da yansiyarak kurallaştı. Eski Türklerden günümüze kadar aile içinde babanın ayrıcalık ve saygınlığı vardır. Buna karşın aile içinde birçok yükümlülükleri de üstlenir. Türk Medeni Kanunu babayı evin reisi kabul eder, evin geçimini ona bırakır, evlilikte kadının kocasının soyadını taşımasını zorunlu kılar, ana ve çocukların uygun biçimde beslenip barındırılmasında babayı yükümlü tutar. Medeni Kanunu ayrıca Aile Birliğinin temsil yetkisini babaya verdiği gibi kadının bir iş ya da sanatla uğraşabilmesini, özel koşullara bağlı olarak, onun iznine bağlar.(TMK Madde 152, 153, 154)

Birçok ülkenin Medeni Kanunu'nda olduğu gibi TMK'da da evlilik dışı doğan çocuklar ve anaları için, koruyucu koşullar getirilir. Bu gibi durumlarda çocuğun doğal babasına evlilik dışı soy bağıyla bağlanması ya da anaya ya da çocuğa nafaka, tazminat gibi yasanın öngördüğü parasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi için, çocuğun babası olduğu ileri sürülen erkeğe ya da mirasçılarına **Babalık Davası** açabilir.

Yunan mitolojisinde Zeus; Roma mitolojisinde Jüpiter, tanrıların tanrısı ve baş tanrı olarak baba kavramının simgesidir. Batı Dünyası Hukuku'nun ana kaynağı olana Roma Hukuku'nda babanın çocuklarını yaşatması, satma ve üstelik öldürme yetkisi vardır. Psikoloji. Sözcük ruhbilimde baba imgesi, baba karmaşası, baba saplantısı gibi çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır. Çocuğun babasına ilişkin geliştirdiği tasarıma, baba imgesi denir. Örneğin babasıyla sağlıklı bir ilişki içinde ki çocuk tüm babalar kötüdür ve kesinlikle "iyi" bir babanın varlığını kabul etmez. Baba belirtisi, bireyin gerçek babasının yerine koyduğu ya da babasına karşı geliştirdiği davranış ve tepkilerle oluşur. Örneğin, babasız büyüyen bir çocuğun tüm sevgisini dayısına

yönelmesi sık rastlanan bir durumdur. Öte yandan ruhsal danışma sırasında, hastanın babasına karşı geliştirdiği tutumları aktardığı psikolog, baba imgesine dönüşebilir. Baba karmaşası, erkek ya da kız çocuğun babasına karşı aşırı bir duygu bağı geliştirmesidir. Freud'a göre, bu karmaşaya her çocukta rastlanmaktadır. Ancak belirli bir dönemde kendini gösterir ve kendiliğinden geçer; aşırı olmadıkça herhangi bir ruhsal bozukluğa yol açmaz. Baba saplantısı, kişinin ilgi ve duygularını babası üzerinde toplayarak başka kişilere yaymakta yetersizlik göstermesidir. Çocuğun kişiliğinin gelişmesini engellemekle birlikte, toplumsal ilişkilerde başarısızlıklara neden olabilir. (*Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi, 1999:1157.*)

Babacılık: Paternalizm **1.)** Aksine arzularına rağmen, başkalarının yerine onların iyiği için karar verme, seçeneklerini ve eylemlerini, kısaca kendi kaderini tayin hakkını kısıtlama. Bu, ebeveynlerin çocuklarına, hükümetlerin vatandaşlarına yönelik koyduğu kurallar, yasaklar, geleceğe ilişkin aldığı kararlar, vb. olabilir. Emniyet kemeri takma zorunluluğu buna basit bir örnektir. **2.)** Kurum veya devlet yöneticilerinin, baba figürü gibi hareket ederek erişkinlere “çocuk” muamelesi yapması. (*Budak, 2000:105*)

Baba figürü: father figure Gerçek babanın yerine konan, ya da babanın yerini ve rolünü üstlenen ve bir bağlanma, özdeşim nesnesi işlevi gören kişi. Bu, babalık rolünü üstlenen bir üvey baba olabileceği gibi, kişinin olgunlaşıp bir erkek olma sürecinde kendine model olarak aldığı, ya da daha sonra kafasındaki “baba imajına” herhangi birisi de olabilir. (Budak, 2000:105)

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Edebiyat çalışmalarında bazılarımızın aklına şöyle bir soru gelmiştir. Anne mi daha çok önemsenmiş, işlenmiş yoksa baba mı? Biz tabî ki bu sorunun cevabını aramıyacağız. Fakat bizim dikkatimizi çeken bir durumu paylaşmak isteriz. Gerçekten de baba hakkında yazılan şiirlerin anneye göre daha az olduğunu düşünüyoruz. Ama ondan daha önemlisi ve bizim dikkatimizi çeken asıl durum. Baba ile ilgili yazılan şiirlerin büyük bir kısmının babanın ölümünden sonra yazılmış olmasıdır. Bunun iki nedenden kaynaklandığını düşündük birincisi daha çok güç, otorite ve özellikle erkek çocuklarda kimlik oluşturmada baba ilk örnek olduğu için, özdeşim kurulduğu için baba öldükten sonra çocuk onun eksikliğini ve kendisi için önemini daha çok fark eder. Ya da kimbilir belki de bu durumun daha değişik sebepleri vardır. Bunlardan biri de herkesin doğal olarak yaşadığı sürülen oedipus karmaşasıdır. O dönemde baba ilk süreçte bir rakip olarak görülür, daha sonra bu duygunun bastırıldığı ve yerini sevgiye, özdeşime bıraktığı söylenir. Belki de baba hakkında yazılan şiirlerin babanın ölümünden sonraya denk gelmesinin oedipus karmaşası ve onun sonrası ile bir ilişkisi vardır. Hatta ölümünden sonra babaya olan kızgınlıklarını dile getirenler bile vardır. Cahit Sıtkı Tarancı “Gariplik” şiirinin ilk dizesi :

"Babam kırdı beni ilk önce babam" dizesidir."

Bu kızgınlığın sebebinin şairin babası ile yaşadığı özel bir anıdan da kaynaklandığı söylenir. Cahit Sıtkı Tarancı 8-9 yaşında iken çok ağlamış babası bu duruma sinirlendiği için onu kucağına alıp boşluğa doğru sallamıştır diye söylenir. Şairin kızgınlığı yaşadığı bu özel anıdan kaynaklandığı söylenir. Belki de babanın ölümünden sonra bile bu güvenmenin geçmemiş olmasının sebebi yaşanan bu olayın oedipus karmaşası sonrasında bastırılmış duygu ve düşüncelerin açığa çıkmasına fırsat verdiği içindir.

Bunun yanında babayı Oedipus kompleksi dışında bir üslup ile yani daha çok toplumsal(kültürel) ve kişisel özelliklerin de etkisiyle babanın ele alındığıda bir gerçektir. Şimdi baba hakkında söylenen bazı toplumsal ve kişinin düşünce- karakter biçiminden kaynaklanan açıklamalara bakalım .

M. Akif Ersoy babası hakkında şöyle yazmıştır. “Babam Fatih müderrislerinden İpekli Hoca Tahir Efendi merhumdur ki, benim hem babam, hem hocamdır. Ne biliyorsam

kendisinden öğrendim. Şi'rın daha iyi anlaşılmasına, merhûmun da rahmetle anılmasına vesîle olur, diye şu hâşiyeyi yazmaya mecbûr oldum” demiştir.

Babaya olan bağlılığın önemini vurgulamak için **Aşık Veysel** "Sazım'a" şiirinde:

"Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı

Ben babamı sen ustanı unutma."

Orhan Seyfi Orhon ise babaya olan hayranlığını şu sözlerle dile getirmiştir:

"Güzel adamdı babam,

Hafif kemerli kibar bir burun, geniş bir alın,

İnce, kumral bıyıklı hoş bir ağız.

Tâ içinden gülümseyen tatlı,

Açık elâ gözler..."

Toplumsal olarak baba soyunun ve ocağının devamiyetçisi olduğu için, karakterimizi büyük çaplı içinde yaşadığımız kültüre göre şekillendirdiğimiz için, aslında babayı övmek çoğumuzda kendimizi övmektir ve de nankör olmamaktır.

Babaya olan duygularımızın kırgınlık ile, hayranlık arasında gidip gelmesinin üç temel sebebi vardır. Bu üç unsur hem kız çocukları hem de erkek çocukları için geçerlidir. Birincisi baba ve oğulun karakterleridir, ikincisi bizim içinde yaşadığımız toplumun örf ve adetidir, üçüncüsü babamızla yaşadığımız özel anılardır. Babamız ile ilişkilerimiz belirleyicisi bu üç unsurun dengelenip dengelenmemesi durumudur.

Baba hakkında yazılan şiirlerde şairlerin üç yönü üzerinde durduk birincisi türk toplumunun bir ferdi olması, ikincisi cinsel kimliği ve üçüncüsü kişinin özel karakteridir. Biz şunu çok iyi biliyorduk, baba hakkında yazılan şiirlerin hepsinde yukardaki üç unsurun etkisinin az ya da çok var olduğunu biliyorduk . Baba hakkında yazılan şiirleri tek başlık altında incelememizin sebebi, baba hakkında yazılan şiirlerin belirlediğimiz üç unsurdan hangisinin daha ağır bastığı ile ilgiliydi. Mesela, Sezai Karakoç 'un "Masal" şiirinde toplumsal etkiler de vardır; fakat biz onu karakter tatmini ağırlıklı gördüğümüz için o başlık altında inceledik. Yani amacımız baba hakkında yazılan şiirleri tek başlık

altında sıkıştırmak ve o başlığa hapsetmek değildi. Şiirin ruhsal dñnyamızıdaki, cinsel kimliğimizdeki ve karakterimizdeki ağırlıklı akış meyilini size sunmaktır.

KAYNAKÇA

AKAY, Hasan(1998), **Yeni Fikirler**, Kitabevi, İstanbul.

_____ (1998), **Cenab Şahabeddin'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir Araştırma**, Kitabevi, İstanbul.

_____ (2003), **Şiiri Yeniden Okumak**, Kitabevi, İstanbul.

AKKANAT, Cevat(2005), **Baba Bu Kitap Sana**(Babalar İçin Şiirler) İnceleme-Antoloji, Odunpazarı Belediyesi Yayınları, Eskişehir.

BEHRAMOĞLU Ataol(1997), **Büyük Türk Şiiri Antolojisi I-II**, Sosyal Yayınları, İstanbul.

BENSLAMA, Fethi(2005), **İslamın Psikanalizi**, İletişim Yayınları, İstanbul.

BUDAK, Selçuk(2000), **Psikoloji Sözlüğü**, Bilim ve Sanat, Ankara, Sayfa 105

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ANSİKLOPEDİSİ (1983), Aydınlar, İstanbul, Sayfa 134.

DEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ, Dergâh, Sayı 157.

EDEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ, Dergâh, Sayı 158.

EMRE, İsmet(2005), **Edebiyat ve Psikoloji**, Anı Yayınları, Ankara.

EUGENE W. HOLLAD(2007), **DELEUZE ve GUATTARI'nin Anti-Oedipus'u**, Otonom Yayınları, İstanbul.

FREUD, Sigmund(2003), **Sev ve Cinsellik Üzerine**, İlya Yayınevi, İzmir.

_____ (1967), **Cinsiyet ve Psikanaliz**, (Çeviren: Selahattin Hilav), (2. Baskı), Sayfa 188, Varlık: 1279, Faydalı Kitaplar: 27.

_____ (1991), **Düşlerin Yorumu I**, (Çeviren: Dr. Emre Kapkın), Sayfa 325,

- Payel Yayınları: 94, Bilim Kitapları: 36, Freud Kitaplığı: 4.
_____ (1996), **Düşlerin Yorumu II**, (Çeviren: Dr. Emre Kapkın), (2. Baskı),
405
- sayfa, Payel Yayınları: 98, Freud Kitaplığı: 5.
_____ (1964), **Rüya Yorum Metodu**, (Çeviren: Ayşegül Günkut) , Sayfa 40, 2
TL, Ataç Kitabevi: 71, Bilgi Dizisi.
_____ (2003), **Rüya Yorumları I**, (Çeviren: Akın Kanat), 2003, Sayfa 345 , İlya
Yayınevi, İzmir, Psikoloji Dizisi.
_____ (1947), **Totem ve Tabu**, (Çeviren: Niyazi Berkes), Sayfa 257, MEB
Dünya Edebiyatından Tercümeleler, Yeni Alman Edebiyatı: 4.
GÖRSEL(1991), **Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi**, Görsel Yayınları, 3.Cilt,
Sayfa 1157.
HANÇERLİOĞLU, Orhan(2000), **İslami İnanışlar Sözlüğü**, Remzi Kitabevi,
İstanbul, Şubat.
HİLAV Selahattin(çeviri)(1981), Freud-Jung-Adler, **Psikanaliz Açısından Edebiyat**,
Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
<http://www.dergibi.com/elestiri/ayrinti.asp?id=24> 10.05.2007.
<http://siirpenceresi.com/poetikmetinler/utkuozmakas2.htm> 10.05.2007.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Jacques_Lacan 10.05.2007.
<http://www.icgoru.com/makale/karsilastirma-freud-kohut.shtml> 10.05.2007.
http://www.psikolojikdanisma.net/psikanaliz_edebiyat.htm10.05.2007.
<http://www.milligazete.com.tr/index.php?action=show&type=writersnews&id=405>
10.05.2007.
İSLAM ANSİKLOPEDİSİ(1991), Türkiye Diyanet Vakfı, Diyanet Vakfı Yayınları,

4.Cilt, İstanbul.

KAPLAN, Mehmet(1991), **Edebiyatımızın İçinden**, Dergâh Yayınları, Sayfa 70-71.

_____ (1991), Şiir Tahlilleri II, Dergâh Yayınları, İstanbul.

KARATAŞ, Turan(1998), **Doğu'nun Yedinci Oğlu**, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

KUTLU, Şemsettin(1981), **Servet-i Fünûn Dönemi Türk Edebiyatı Antolojisi**,

RemziKitabevi Yayınları, 2. Baskı, Sayfa 12, İstanbul.

MEYDAN LAROUSSE(1973), Meydan Yayınevi, İstanbul.

MORAN, Berna(2002), **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, İletişim Yayınları,

İstanbul.

NECATİGİL, Behçet(2000), **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Varlık Yayınları,

İstanbul.

_____ (2000), **Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü**, Varlık Yayınları, İstanbul.

PARLA, Jale(2003), "**Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri**" **Babalar ve**

Oğullar, İletişim Yayınları, İstanbul.

OSKAY LELOĞLU, Filiz(2003), "**Hep Babam İçin**" **Türk Edebiyatında Baba**

Şiirleri, Alfa Yayınları, İstanbul Haziran.

TANYU, Hikmet(1972) **Tevfik Fikret ve Din**, Sayfa 322...329 İrfan Yayınları,

İstanbul.

TİMURTAŞ, F. Kadri(1986), **Cemiyetçi Şair, Mehmet Akif Ersoy'a Armağan**,

Selçuk Üniversitesi, Konya, Sayfa 11.

TURA, Saffet Murat(1996), **Freud'dan Lacan'a Psikanaliz**, Ayrıntı Yayınları, 2.

Basım, İstanbul, Mart.

_____ Murat(1994), **Jacques Lacan**, Afa Felsefesi Yazıları Ansiklopedisi,

Ekim.

TÜRKÇE SÖZLÜK(2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

UMRAN Sedat-AKAY Hasan(2007), **Cumhuriyet Dönemi Şiirimizin Altın**

Sayfaları, 3 F Yayınları, İstanbul.

WELLEK, René- VARREN, Austin (2001), **Edebiyat Teorisi**, Akademi Kitabevi,

İzmir

www.yazimhane.com/modules.php?name=News&file=article&sid=439 - 84k –
10.05.2007.

ÖZGEÇMİŞ

21 Ağustos 1980 Yılında Manisa İline bağlı Alaşehir İlçesi Gümüşçay Köyü'nde doğdu. İlk ve orta öğrenimimi Gümüşçay Köyü İlkokulu, Killik Ortaokulu ve Alaşehir Lisesi'nde tamamladı. 2003 yılında Sakarya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 2003-2004 yılında ilçeye bağlı Kemaliye Kasabası İlköğretim Okulu'nda ücretli Türkçe Öğretmeni olarak görev yaptı. 2004 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisansa başladı. 2005-2006 Eğitim öğretim yılında Diyarbakır İli Ergani ilçesine sözleşmeli Türkçe öğretmeni olarak atandı. Halen Ergani ilçesindeki görevine devam etmektedir.